

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky

**Petr Placák, hnutí České děti a jejich
bulletin Koruna**

*Petr Placák, social movement České děti and its bulletin
Koruna*

Bakalářská diplomová práce

Jakub MIKOLÁŠ

Vedoucí práce: doc. PhDr. Petr Orság, Ph.D.

Olomouc 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že tato bakalářská diplomová práce je vypracována samostatně za použití uvedených zdrojů a literatury.

Počet znaků včetně mezer je 123 268.

V Olomouci dne 30. 4. 2021

.....

Jakub Mikoláš

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval panu doc. Petru Orságovi, Ph.d. za vedení této práce, za cenné připomínky, postřehy, ochotu a odborné rady při konzultacích během tvorby, kterými přispěl k vypracování této bakalářské diplomové práce. Zejména děkuji Petru Placákovi za vyprávění důležitých momentů jeho života během společného setkání, které bylo ve velmi přátelském duchu a za naši následnou rozsáhlou emailovou korespondenci. Taktéž děkuji předchozím badatelům, kteří nenechali toto důležité téma zapomenout.

Abstrakt v českém jazyce

Tato bakalářská diplomová práce se zabývá životem, dílem a aktivitami spisovatele, novináře a historika Petra Placáka, mezi něž patřilo i založení monarchistického hnutí České děti spolu s kamarády, které si kladlo jako hlavní cíl ukončení komunismu v Československu. S dalšími členy pořádal v letech 1988 a 1989 mnohé protestní akce proti neomezené vládě KSČ a jejich přístupu k vlastním obyvatelům a vlastní zemi. Taktéž poukazoval na pokles duchovna a kulturní úrovně u českého národa. K tomu využíval především letákových akcí a následně celého zpravodaje s názvem Koruna, kde svoje myšlenky a činnosti šířil dál. Text má ukázat, že bez jeho přispění by historie možná proběhla jinak, jelikož jeho aktivita byla nezměrná a nepřetržitá. Neustálé burcování spoluobčanů pomocí letáků a demonstrací a odvážný boj proti oficiálním složkám režimu řadí Placáka k nejvýznamnějším osobnostem pádu komunismu v Československu.

Abstrakt v anglickém jazyce

This bachelor diploma thesis deals with the life, literature work and activities of the Czech writer, journalist and historian Petr Placák. Among others, it was establishment of the monarchist movement „České děti“ with his friends in 1988, which required the end of communism in Czechoslovakia. In 1988 and 1989 he organized together with other members lot of demonstrations against the unlimited hegemony of the Czechoslovakian communist party (KSČ) and their manners towards own citizen and own country. He also pointed out the diminution of spirituality and a cultural condition amongst the Czech people. For that, he used the massive leaflet campaigns and afterward the bulletin of České děti called „Koruna“, where he shared and distributed his thoughts and actions. This work should expose, that without his contribution, history could be a way different because his activity was immeasurable and incessant. Placák's merits could be daringly compared with other important personalities of the end of the communist era in Czechoslovakia.

Klíčová slova

komunismus, samizdat, ilegální tisk, normalizace, disent, literární underground, bulletin Koruna, hnutí České děti, Petr Placák, Ivan Martin „Magor“ Jirous

Key Words

communism, samizdat, illegal press, „normalization“ in Czechoslovakia, dissident, Czech literature underground (culture), bulletin Koruna, hnutí (movement) České děti, Petr Placák, Ivan Martin „Magor“ Jirous

Obsah

1.	ÚVOD	8
2.	METODIKA.....	10
3.	TEORETICKÁ ČÁST.....	13
3.1.	Český literární samizdat	13
3.1.1.	Prvopočátky samizdatu – „protosamizdat“	13
3.1.2.	Utužení po okupaci	14
3.1.3.	Způsoby výroby samizdatu	16
3.1.4.	Množení textu.....	16
3.1.5.	Distribuce.....	17
3.1.6.	Restrikce	19
3.2.	Petr Placák.....	20
3.2.1.	Rodina a mládí	20
3.2.2.	Cesta k undergroundu	21
3.2.3.	Život po Sametové revoluci	23
3.2.4.	Publikační činnost	24
3.3.	Hnutí České děti a bulletin Koruna.....	26
3.3.1.	Vznik Českých dětí	29
3.3.2.	Aktivity Českých dětí: demonstrace, letáky, Koruna.....	31
3.3.3.	Koruna č. 1	33
3.3.4.	Koruna č. 2	34
3.3.5.	Koruna č. 3	34
3.3.6.	Demonstrace 21. srpna 1988.....	35
3.3.7.	Demonstrace 28. října 1988.....	37
3.3.8.	Výbor na ochranu Ivana Jirouse.....	40
3.3.9.	Demonstrace 10. prosince 1988	42
3.3.10.	Palachův týden.....	43
3.3.11.	Jaro 1989.....	49
3.3.12.	První máj 1989	51
3.3.13.	Demonstrace za životní prostředí.....	53
3.3.14.	Prázdniny 1989	54
3.3.15.	Září 1989	55
3.3.16.	28. října 1989	56
3.3.17.	17. listopad 1989 a sametová revoluce	57

3.3.18. Aktivity po Sametové revoluci	58
4. ZÁVĚR.....	60
5. SEZNAM ZKRATEK.....	62
6. PRAMENY A LITERATURA	64
6.3. Odborná literatura	64
6.4. Sekundární zdroje	65
7. PŘÍLOHY	67
7.1. Příloha č. 1	67
7.2. Příloha č. 2	69
7.3. Příloha č. 3	76
7.4. Příloha č. 4	79
7.5. Příloha č. 5	80
7.6. Příloha č. 6	81
7.7. Příloha č. 7	83
7.8. Příloha č. 8	84
7.9. Příloha č. 9	85
7.10. Příloha č. 10	86

1. Úvod

Petr Placák patří mezi nejvýznamnější představitele nejmladší generace disidentů, kteří jako studenti či těsně po ukončení školní docházky během Sametové revoluce výrazně přispěli svojí zarputilostí a vytrvalostí k pádu komunistického režimu. I přes četné střety s tehdejší státní mocí vydržel Placák ve své aktivitě až do úplného konce komunismu. Jeho hnutí České děti, potažmo jejich aktivity, především vydávání různých letáků a bulletinu Koruna, mělo neoddiskutovatelnou roli při posledních dnech totality v Československu. Od podobných aktivistů či jejich organizací se navíc podstatně liší v mnoha ohledech, ať už postupem, jak komunisty z vůdčí role odstranit, nebo cílovým státním zřízením, které má být po jejich konci nastoleno.

Cílem mé bakalářské práce je lépe uvést do souvislostí rozpadu komunistického Československa roli a význam Českých dětí, respektive osoby samotného Placáka, především jejich činnost v samizdatové žurnalistice. Analyzuji zde jimi vydávaný bulletin Koruna, ve kterém shrnuji pohledem protirežimních aktivistů divoký vývoj v letech 1988 a 1989. Dále zde popisuji jejich rozsáhlé letákové akce, což byla forma samizdatové žurnalistiky, která v té době měla největší dosah mezi veřejností, a dokonce se díky náhodnému rozdávání do schránek jako jedna z mála dostala i mezi režimu poplatné občany.

Z pohledu žurnalistiky nastiňuji činnost Českých dětí během různých významných milníků naší historie, na jejichž uctění pořádaly protestní manifestace. Svolávání takových akcí vyžadovalo tyto protesty též co nejvíce medializovat, o což se Placák – často sám na vlastní pěst – nadmíru snažil. Má práce si klade za cíl způsoby šíření „zakázaných“ informací vysvětlit a spolu s tím i různé překážky, které tomu zabraňovaly (nebo měly zabraňovat).

K dosažení cílů mé bakalářské práce budu vycházet hlavně z hloubkového rozhovoru se samotným Petrem Placákem, dále z původních dochovaných čísel Koruny, odborné literatury týkající se samizdatové tvorby a jejích archivů a také z dokumentu České děti režiséra Karla Strachoty.

Na úvod je charakterizována metodologie, která je v práci primárně použita. Ke zpracování a dosažení stanovených cílů práce jsem zvolil historickou analýzu. Využil jsem také metody hloubkového rozhovoru.

První kapitola teoretické části uvádí kontext normalizační samizdatové tvorby a nastiňuje způsoby její výroby, distribuce a s ním spojených problémů a restrikcí, aby se čtenář v dalších částech lépe orientoval a chápal dějinné souvislosti.

Druhá kapitola se věnuje životu a dílu Petra Placáka, především z éry komunismu. Představuji zde i jeho rodinu, která mu byla oporou v jeho protirežimních činnostech a v boji za svobodu a demokracii. Dopodrobna je zde také rozebrána jeho publikační tvorba, a to jak básnická, beletristická, odborná, tak neméně rozsáhlá žurnalistická.

Třetí kapitola pojednává o Českých dětech a jejich bulletinu Koruna, který je věnován významným milníkům naší historie, v jejichž středu dění stály samy České děti nebo jejich jménem samotný Placák. Tato kapitola se věnuje samotnému obsahu všech tří čísel bulletinu, která před Sametovou revolucí stihla vyjít. Zkoumám různé aspekty komunikátů od jejich autorů přes okolnosti vzniku po použité lexikum a formu. Dále v této kapitole uvádím události, o kterých je psáno v Koruně a zároveň jsou i jinak spjaty s žurnalistikou – například skrz zmíněné letákové akce nebo díky ohlasům tehdejších oficiálních médií.

2. Metodika

Má bakalářská práce si klade za cíl zmapovat život Petra Placáka z pohledu žurnalistiky a popsat fungování jím založeného hnutí Českých dětí a bulletinu *Koruna*, který České děti vydávaly, a to za pomoci kvalitativního výzkumu v podobě hloubkového rozhovoru s Petrem Placákem a také historické analýzy zachovalých dokumentů.

Při použití kvalitativního výzkumu k dosažení cíle výzkumník nevyužívá dotazníkových šetření, číselných a ani statistických údajů, ale opírá se zejména o co nejpřesnější analýzu zkoumaného jevu prováděnou takzvaně do hloubky, neboť kvalitativní metody se oproti těm kvantitativním soustředí pouze na jedno téma, které se snaží obsáhnout velmi podrobně v celé jeho šíři a rozsahu. Snaží se ho komplexně uchopit a zohledňovat i jeho kontext.¹

Kvalitativní výzkum je založen na intenzivním sběru co největšího množství dat, ve kterých následně výzkumník hledá vzájemné vztahy a souvislosti.² Nevýhodou kvalitativních metod jsou těžko generalizovatelné závěry, jelikož se opírají o tak zvaná „měkká data“, což jsou zpravidla dlouhé slovní výpovědi nebo zápisky („tvrdá data“ jsou naopak považována za přesná a vědecká, ve většině případů se jedná o čísla, grafy nebo statistické údaje. Tato data jsou typickým pracovním nástrojem kvantitativních metod).³

Hloubkový rozhovor je – na rozdíl od dotazníků a dotazování – otevřený vůči odpovědím respondenta. Dotazovatel v něm respondentovi dává větší prostor k vlastnímu vyjádření. Díky tomuto faktu je výzkumník schopen zjistit i informace, které neočekával. Během rozhovoru se respondent vyjadřuje k určitému tématu, což přináší výzkumníkovi detailní data ke zkoumanému jevu.⁴

Další užitou metodou byla historická analýza, jejímž základem bylo kritické zpracování dostupných pramenných dokumentů a sekundární literatury, vázaných ke konci komunistického režimu v Československu a samotnému Petru Placákovi.⁵

¹ SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. *Žurnalistika a komunikace*. s. 151

² Tamtéž, s. 396

³ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*, s. 18-19

⁴ SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. *Žurnalistika a komunikace*. s. 155

⁵ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*, s. 134-138

Historický výzkum je proces systematického popisu a přezkoumávání minulých událostí nebo kombinací událostí s cílem podat zprávu o tom, co se v minulosti stalo. Nejde pouze o shromažďování a evidování údajů, ale i o jejich interpretaci. Historický výzkum je interpretativní, protože jeho záměrem je odhalit a přiblížit komplexní nuance, osobnosti, kulturu, názory, jež ovlivňovaly minulost a mají vliv na současnost. Historik využívá vyhledaná a ověřená fakta, aby rekonstruoval události. Všímá si individuálních pohledů různých účastníků historických událostí. V tom se neliší od interpretativního kvalitativního výzkumu.⁶

Základním pramenným zdrojem, jež jsem ke svojí práci využil, byla knihovna založená Jiřím Gruntorádem *Libri Prohibiti*, dostupný na stránkách Výboru na ochranu nespravedlivě stíhaných a nyní pod správou Centra pro dokumentaci totalitních režimů, kde se nacházejí kompletní sbírky dochovaných děl ze samizdatové tvorby před rokem 1989, a to včetně všech tří vydání bulletinu *Koruna*. Samotný bulletin posloužil jako zdroj nejen co se týče samotných Českých dětí, ale i k obecnému pochopení nálad v tehdejší době.⁷

Dále jsem čerpal z archivu Ústavu pro Českou literaturu Akademie věd ČR, kde se nacházejí záznamy oficiálních tiskovin vydávaných přímo komunistickým režimem, jako např. *Rudé právo* či portréty jednotlivých českých literátů.⁸

Do třetice jsem použil k práci i archiv Ústavu pro studium totalitních režimů, kde se nachází rozsáhlé biografické medailonky všech členů undergroundové kultury v Československu.⁹

Posledním byl pak archiv Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd, kde vyšla publikace Jany Svobodové *Nezávislá skupina České děti*, shrnující ve zkratce jejich činnosti a přepisy rozhovorů s jejich čtyřmi členy.¹⁰

Podobnou důležitost jako výše uvedené prameny má i hloubkový rozhovor se samotným Placákem, díky kterému bylo možné vyladit drobné nuance a rozpory mezi zprávami z tehdejších oficiálních zdrojů a těch ilegálních.¹¹

⁶ tamtéž

⁷ Knihovna Libri Prohibiti, Výbor pro ochranu nespravedlivě stíhaných, Centrum pro dokumentaci totalitních režimů, <https://www.vons.cz/uvod>

⁸ Ústav pro českou literaturu AV ČR, Digitalizovaný archiv časopisů, <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=>

⁹ Ústav pro studium totalitních režimů, <https://www.ustrcr.cz/>

¹⁰ Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, <http://www.usd.cas.cz/>

¹¹ Rozhovor s Petrem Placákem 17. 2. 2021, příloha č. 2

K uvedení do reálií samizdatu jsem využil rozsáhlého encyklopedicky vedeného díla Michala Přibáně *Český literární samizdat 1949-1989: edice, časopisy, sbírky*.¹²

Ze sekundární literatury jsem čerpal především z Placákovy knihy Fízl, která mě k práci také inspirovala. V této eseji se totiž vyskytují doslovné přepisy (včetně gramatických chyb) zachovalých spisů Státní bezpečnosti, u které byla vedena celá jeho rodina. K tomu kniha jasně ukazuje směr autorova smýšlení, díky čemuž si lze od tématu udržet potřebný odstup.

K tématu se lze najít také několik článků v tisku, z nichž některé jsou v textu rovněž použity.

¹² PŘIBÁŇ, Michal a kol., 2019

3. Teoretická část

3.1. Český literární samizdat

Po okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968 a následných normalizačních opatřeních nastala doba přísnější komunistické cenzury. Kvůli ní muselo ještě více autorů všech možných zakázaných uměleckých a žurnalistických zaměření šířit svoje dílo alternativními cestami, než těmi povolenými, ovládanými komunisty. Samizdatová tvorba, tak jak ji chápe Přibáň¹³, tj. „*veškerá nezávislá literatura, jež se ve své době z jakýchkoli důvodů ocitla v rozporu se závaznou kulturní politikou totalitního státu, a proto byla navzdory nebezpečí represe šířena občanskou svépomocí,*“ dosáhla během normalizace svého (přirozeného) vrcholu.

3.1.1. Prvopočátky samizdatu – „protosamizdat“

Termínem protosamizdat označuje Martin Machovec¹⁴ období po nástupu komunistů k moci v roce 1948 až do rozvolnění před Pražským jarem. Protosamizdat proto, že termín ještě nebyl ukotven v českém jazyce (ostatně sami příslušníci samizdatu se dlouho tomuto slovu vyhýbali, akceptace nastala až v 80. letech díky výstižnosti zkraty z ruského *samsebjazdat*, neboli sám sebe vydat, který poprvé použil básník Nikolaj Glazkov).¹⁵ Tyto ilegální texty, tehdy zvané *ineditní*, *podzemní*, *nezávislé* či *petliční* (dle velice rozsáhlé Edice Petlice), se nicméně šířily podobnými způsoby a za podobných podmínek jako samizdat normalizační, jen ne v tak rozsáhlém množství. Taktéž personálně se obě etapy příliš neliší, mnoho literátů a dalších osobností bylo nuceno se k této tajné formě vrátit, jelikož režim jim vydávat svá díla nedovoľoval, jako např. Václavu Havlovi, Jiřímu Gruntorádovi nebo částečně Bohumilu Hrabalovi.¹⁶

Díky některým účastníkům protosamizdatu, kteří během sovětské okupace emigrovali, dnes můžeme normalizační samizdat mnohem lépe zkoumat, jelikož založili v zahraničí

¹³ PŘIBÁŇ, Michal a kol., 2019, s. 16-17

¹⁴ MACHOVEC, Martin, 2009, s. 1-26

¹⁵ PŘIBÁŇ, Michal a kol., 2019, s. 13-15

¹⁶ Tamtéž, též MACHOVEC, Martin. in BŘEŇ, Tomáš, JANÁČEK, Pavel (eds.), 2009, 159-165

archivy tohoto druhu písemnictví. Mnohá díla z první éry totiž nenávratně zmizela, a tak Vilém Přechan v roce 1986 založil v západoněmeckém Scheinfeldu na zámečku Karla Schwarzenberga dokumentační středisko nezávislé literatury.¹⁷

3.1.2. Utužení po okupaci

Částečně uvolněná šedesátá léta (opět povoleným autorům bylo sice umožněno vydávat, ale jen vybraná díla schválená ministerstvem informací) vystřídalo krátké období operativní „partyzánské“ produkce speciálních vydání tiskovin věnovaných událostem 21. srpnu 1968 a době bezprostředně následující. Příběh je označuje za zvláštní druh samizdatu, jelikož byl produkován oficiálními institucemi a byl tisknut v oficiálních tiskárnách, i když byl stále nelegální, ovšem kvůli chaosu nebyl kontrolován žádnou cenzurní institucí.¹⁸

Okupace (a taktéž vítězství na MS v hokeji v roce 1969) přinesly velký tvůrčí ohlas mezi renomovanými básníky, např. se šířily Seifertovi či Mikuláškovy básně ke vstupu vojsk na naše území nebo letáky svolávající k oslavám zmíněného vítězství nad mužstvem Sovětského Svazu.¹⁹

S nástupem Husákovy „normalizace veřejného života“, několika legislativních změnách a neustále šikaně ze strany represivních složek museli mnozí autoři (nejen z řad disentu) přejít na skrytou produkci v domácích podmínkách.²⁰

V roce 1970 došlo v KSČ k čistce pomocí povinné výměny členské legitimace, při níž bylo vyškrtáno nebo vyřazeno (vyřazení znamenalo i ztrátu zaměstnání) přes půl milionu členů. V zimě téhož roku přijmulo zasedání ÚV KSČ dokument *Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ*, ve kterém odsoudilo způsob vlády Alexandra Dubčeka z let 1968 a 1969 a přijalo normalizační principy politiky KSČ. V roce 1971 se konal řádný XIV. sjezd KSČ, kde byl zvolen do čela ÚV Gustav Husák a jednoznačně byl schválen „*program konsolidace společnosti*“. O rok později stálo před soudem 42 představitelů opozičních skupin, které se snažily distribuovat strojopisné a cyklostylem nakopírované (viz dále) politické tiskoviny, čímž se samizdatová tvorba na čas (až na výjimky) přerušila.²¹

¹⁷ PŘIBÁŇ, Michal a kol., 2019, s. 11-12

¹⁸ Tamtéž, s. 30

¹⁹ Tamtéž

²⁰ Tamtéž, s. 30-32

²¹ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPOVÁ, 2011, s. 323-325

Již od 1. ledna 1969 totiž fungoval Český úřad pro tisk a informace (respektive Slovenský úrad pre tlač a informácie), které „analyzovaly a hodnotily činnost médií, dohlížely na dodržování tiskového zákona, usměrňovaly obsahovou orientaci, zaznamenávaly zahraniční propagandu, její vliv na veřejné mínění a současně vykonávaly správní činnost v oblasti periodického tisku.“ Tato instituce do roku 1971 včetně zrušila minimálně 156 ústředně registrovaných periodik a skončit v redakcích muselo 5 000 novinářů, někteří byli dokonce donuceni emigrovat. Došlo také k obměnám všech vedoucích pracovníků Československé televize i rozhlasu.²²

Vzniknuvší média byla naopak ryze prostranická (týdeník *Tribuna* pro pracující nebo kulturní týdeník *Tvorba*). Redaktoři ústředního tiskového orgánu ÚV KSČ, tj. Rudého práva museli podepsat manifest *Slovo do vlastních řad*, čímž stvrzovali loajalitu Husákovu režimu a kritizovali všechny novináře zapojené do reformního hnutí během Pražského jara.²³

Oživení samizdatu nastalo po podepsání Závěrečného aktu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE²⁴), což byl výsledek jednání účastníků konference konané v roce 1975 v Helsinkách. Nedodržování závazků tohoto dokumentu, především ochrany lidských práv, přímo vyústilo ve vznik Charty 77.²⁵

V roce 1985 samizdatová tvorba ještě nabrala na síle díky nástupu Michaila Gorbačova do čela SSSR, po němž zavedl tzv. perestrojku²⁶ a glasnost²⁷, které vedly ke zhroucení Sovětského svazu i celého Východního bloku.²⁸

²² BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ, 2011, s. 314, 330-333

²³ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ, 2011, s. 312-313, 325-329

²⁴ Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, též známá jako Helsinská konference, dnes Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE). V roce 1975 probíhala jednání o podobě Závěrečného aktu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě. Tento dokument byl 1. srpna 1975 v Helsinkách podepsán nejvyššími představiteli 33 evropských států, Kanady a USA, čímž skončila nejdůležitější fáze procesu KBSE. Jednání se konaly po Helsinkách ještě v Bělehradě (říjen 1977–březen 1978), Madridu (listopad 1980–září 1983) a ve Vídni (listopad 1986–leden 1989)

²⁵ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ, 2011, s. 324

²⁶ Perestrojka (česky přestavba) byla skupina ekonomických reforem zahájených Michailem Gorbačovem. Veškeré změny ale měly být prováděny tak, aby zůstala zachována vedoucí úloha komunistické strany a socialistického systému. Proto se také hovořilo o demokratizaci, nikoli demokracii, a o glasnosti, avšak nikoli svobodě slova. Přistoupilo se k volbám mezi více kandidáty, a to jak v rámci KSSS, tak v rámci sovětů, nikoliv však, že by byly povoleny strany nové.

²⁷ Glasnost (česky jasnost), označuje politiku maximální otevřenosti o činnosti státních orgánů a minimálního potlačování svobod slova a informací.

²⁸ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ, 2011, s. 324

3.1.3. Způsoby výroby samizdatu

Velká část zakázaných autorů a autorek musela trpět neustálý zájem ze strany StB a mnohým bylo zakázáno pracovat v nějakém solidním zaměstnání. Často tak vykonávali podřadné práce a neměli příliš mnoho peněz. Nejčastější způsob výroby samizdatu byl tudíž přepis na klasickém mechanickém psacím stroji, především kufříkovém značky Consul, občas jiné značky buď po předcích nebo z bazaru. Později se na trhu objevily elektrické psací stroje, které měly korekční pásku a tzv. typové kolečko, které umožňovalo měnit font a řez písma. Tyto psací stroje využívala např. *Edice Expedice* manželů Havlových či edice Židovské obce *Alef*.²⁹

V druhé polovině 80. lete se pak objevil ještě pokročilejší elektronický typ, tzv. „dvoukrokový“ (např. ho využívaly obnovené samizdatové *Lidové noviny*), který text nejdříve ukládal do paměti, tudíž uměl text mazat, ztučnit, centrovat i zarovnávat do bloku. Navíc měl slot na přídatnou paměť, konkrétně na 5,25palcovou disketu. V tu dobu se začal rozvíjet i počítačový průmysl, a díky zahraniční podpoře skrze *Nadaci Charty 77* se počítače a jehličkové tiskárny dostaly i do redakcí českých samizdatů (*Revolver Revue*, *Prameny*, samizdatové *Lidové noviny*, *Lázeňský host*), což umožňovalo do té doby neuvěřitelný náklad – až stovky kusů.³⁰

3.1.4. Množení textu

Zpočátku se většina autorů musela spokojit s kopírovacím uhlovým papírem a průklepovým papírem, což dohromady umožňovalo maximálně 12 kopií (s obyčejným kancelářským dokonce jen 6), přičemž každá další kopie byla hůře a hůře čitelná, takže čtenářům bylo autory doporučeno, aby kopii podkládali čistým bílým papírem. Majitelé elektrických a elektronických psacích strojů zvládli díky nastavitelnosti úhozů kopií až 18. Větší redakce (např. *Petlice*) si najímaly písárky, často ženy na mateřské či v důchodu.³¹

V Československu byl hojně rozšířen kopírovací přístroj mimeograf (průtisk), zvaný dle svého výrobce – firmy Cyklos – „cyklostyl“. Princip tisku spočíval v protlačování husté olejnaté barvy skrz průchodná místa blány na dřevitý papír, do nějž se barva dobře vpila. Později umožňoval až 3000 výtisků za hodinu. Byť od roku 1948 bylo zakázané jej vlastnit, mnohé redakce si buď dokázaly opatřit (a zpravidla opravit) vlastní nebo si přes prostředníky

²⁹ PŘIBÁŇ, Michal a kol., 2019, s. 44

³⁰ Tamtéž, s. 44

³¹ Tamtéž, s. 55

našly cestu k těm v oficiálních místech (např. právě *Koruna* nebo *Revolver Revue*)³². „*Průtisk byl za pomoci blány možný i bez cyklostylu, a to díky rámečku, do kterého se vložila blána a plátno, na které se nanášela barva.*“³³

Na podobném principu jako cyklostyl fungoval hektograf, většinou známý jako ormig, který zvládnul cca 50 po roce již nečitelných kopií. Ten opět operoval s blanou prosycenou modrou barvou, na které byl křídový papír. Válec poté barvu nanášel na kancelářský papír. Ormig používal např. František „Čuňas“ Stárek pro svoje *Vokno* (vynesl mu ho po dílech kamarád z podniku *Kancelářské Stroje*).³⁴

Dalšími možnými metodami kopírování byly fotokopie (neomezený počet kopií, použitelné i pro grafiku či fotografie, např. *Česká expedice*), sítotisk (skrz šablonu propouštěná barva, opět vhodné ke kopírování netextových částí, např. *Revolver revue*, *Jazzstop*), ofset (tisk pomocí kovových tiskových forem) a přístroje Costar z bratislavské Meopty, které byly předchůdci xerografie, tzn. klasického nepřímého kopírováním pomocí nanášení toneru na papír podle obrazu na polovodivé vrstvě.³⁵

Klasické kopírky se rozmohly koncem osmdesátých let napříč mnoha podniky po celém ČSR, takže samizdatoví autoři velmi často používali právě tyto kopírky, většinou přes prostředníky (takto byly šířeny některé materiály Českých dětí, viz dále).³⁶

3.1.5. Distribuce

Výše zmíněné způsoby výroby narážely hned na několik problémů, způsobených tehdejšími režimem. Hlavním byl samozřejmě kriminální postih ze strany bezpečnostních složek. Šíření tedy muselo probíhat nanejvýš opatrně a tajně, málokdy se například uváděla jména či se neuváděla přesná datace, tiráž někdy úplně chyběla. Mnoho autorů tehdy opisy šířilo jen mezi své nejbližší známé. Často se však dělo, že byly pořizovány další opisy původních děl při krátkodobých zápůjčkách (tomuto se často říká „divoký samizdat“). Na nové kopie se tak často psalo „*opsáno bez vědomí autora*“, což zmírňovalo případné postihy při odhalení.³⁷ „*Předávání, většinou z ruky do ruky (poštou jen výjimečně), tudíž probíhalo*

³² PŘIBÁŇ, Michal a kol., 2019, s. 45-46

³³ KRÁL, Jan, 2014, č. 1, s. 14-16 in PŘIBÁŇ, Michal a kol., 2019, s. 46, ISBN 978-80-200-2903-4

³⁴ PŘIBÁŇ, Michal a kol., 2019, s. 47

³⁵ Tamtéž, s. 47-48

³⁶ Tamtéž, s. 48-49

³⁷ Tamtéž, s. 62-63

*řetězově, a to třeba ve frontách na nedostatkové potraviny či o víkendech na chatách a chalupách.*³⁸

Právní postih autorům hrozil i za to, kdyby svá díla prodávali. Ti tak svá díla buď vyměňovali za jiná, nebo je rozdávali zdarma, často náhodně do poštovních stránek (viz kapitola České děti a bulletin Koruna). Čtenáři, vědomi si nákladnosti výroby (přesahovala několikanásobně tu oficiální), ovšem autorům většinou zaplatili tak, aby jim to pokrylo provozní náklady, což však nebylo vůbec jednoduché. Mnozí autoři se pohybovali na hraně zákona o příživnictví a případná zaměstnání nebyla dobře ohodnocena. Mnozí si porůznu přivydělávali, aby provoz utáhli (např. Jiří Vrtný krom své hlavní práce mikrobiologa pracoval jako horník na šachtě). Výdělek byl kvůli stejnému zákonu naopak značně nežádoucí.³⁹

Krom peněz byl problém se sháněním přístrojů, blan do cyklostylu, tiskařské barvy i všech druhů papíru, takže se k těmto prostředkům autoři dostávali část nelegální cestou. *“Za bolševika se prostě všechno kradlo. Barva byla kradená, papír byl kradený, blány byly kradené, jinak to ani nešlo, všeho byl nedostatek i oficiálně.*“⁴⁰

Dalšími možnými výdaji byly případné služby přepisovatelek (přepisovatelů), které byly honorovány podobnými částkami, jako kdyby totéž konaly v oficiálních institucích. Práce samizdatového autora tedy byla nejen nebezpečná, ale i finančně a časově velice náročná a mnozí z nich ji chápali jako službu lidu. Bez široké sítě čtenářů, kteří dobrovolně díla opisovali a šířili dál, by dosah samizdatu byl výrazně menší. Takto dosah výrazně přesahoval náklad.⁴¹

Přátelé – čtenáři navíc často byli zapojeni do nákupů (či drobných krádeží z pracovišť) jednotlivých položek, aby se podezření snížilo na minimum a rozprostřelo mezi co nejvíce lidí. *„Své přátele a přítelkyně jsme neustále zapojovali do nakupování papíru, cyklostylových blan, barev, aby proces nebyl tak nápadný. Pracovali jsme podobně jako pašeráci alkoholu mezi Českým a Polským Těšínem, přezdívaných mravenci. Chodili často, ale jen pro malé množství.*“⁴²

³⁸ ŠIKLOVÁ, Jiřina, 2008, s. 41-42

³⁹ PŘIBÁŇ, Michal a kol., 2019, s. 63-66

⁴⁰ Rozhovor s Petrem Placákem 17. 2. 2021, příloha č. 2

⁴¹ PŘIBÁŇ, Michal a kol., 2019, s. 54-57

⁴² KRÁL, Jan, 2014, č. 1, s. 14-16 in PŘIBÁŇ, Michal a kol., 2019, s. 57

Jak už bylo zmíněno výše, na chodu redakcí se finančně i materiálně podílely také zahraniční nadace, a to především *Nadace Charty 77*, která vznikla po udělení švédské kulturní ceny *Monismanien* právě *Chartě 77* dotovanou 15 tisíci švédských korun. Později byla dotována skandinávskými PEN Kluby nebo Sorosovou *Open Society Fund*. Velice významná byla ještě *Vzdělávací nadace Jana Husa*. Ta původně podporovala především akademickou půdu, dodávala odbornou zahraniční literaturu a pořádala bytové vědecké přednášky. Tuto aktivitu musela nicméně ukončit kvůli nátlaku StB, a tak alespoň v podobě stipendií (dostatečně vysokých, aby nehrozil trest za příživnictví) podporovala vybrané umělce (Vlasta Chramostová, Magor Jirous či Petr Pithart).⁴³

3.1.6. Restrikce

Státní bezpečnost (StB) a další oficiální úřady, včetně vlády, se pochopitelně snažily činnost co nejvíce komplikovat. Zastrahováním či šikanou (obzvláště na ženských autorkách⁴⁴) zase donutily mnoho z nich ukončit činnost. Metod používala StB mnoho: kádrování, propuštění ze zaměstnání, šíření pomluv, administrativní postihy typu zabavení řidičského průkazu, odposlechy, sledování, vyhrožování, domovní prohlídky nebo i krátkodobá zadržení většinou do 48 hodin.⁴⁵

Častými změnami v legislativě drželi lépe kontrolu nad materiálem i nad distribucí. „*K soudu se ovšem mnoho případů nedostalo, jelikož StB dávala přednost spíš výše zmíněnému. Pokud ovšem měla rozhodovat justice, opírala se o paragrafy o podvracení republiky, výtržnictví, pobuřování či nedovoleného podnikání*“. Trestnímu stíhání se nevyhnuli hlavně přední osobnosti českého samizdatu: Václav Havel, Magor Jirous, manželé Škvorečtí, Jiřina Šiklová, Pavel Tigrid atd. Někteří literáti byli (nebo měli být, ale nepodvolili se) v rámci akce Asanace v podstatě „vyhnáni“ za hranice (Jiří Lederer, Pavel Landovský) a někteří pod nátlakem a slibem beztrestnosti podepsali spolupráci (Egon Bondy).“⁴⁶

Celý „boj“ během normalizace eskaloval. Vlivem pokročilejších technologií a tím zvětšujícím se nákladu a dosahu se tyto spisy dostaly k více lidem, především těm z tzv. šedé zóny (dosud apolitická část obyvatelstva), která se neměla o tyto věci dle komunistů (mylně) příliš zajímat. Čím více zásahů probíhalo, tím více lidí se snažilo díla střežit, kopírovat a nějak archivovat, především předáním někomu v exilu (viz výše zmíněný Vilém Přechan). Archivace

⁴³ PŘIBÁŇ, Michal a kol. 2019, s. 58-60, 86-87

⁴⁴ ŠIKLOVÁ, Jiřina., 2008, s. 41-42

⁴⁵ PŘIBÁŇ, Michal a kol., 2019, s. 67, 72

⁴⁶ Tamtéž, s. 67-73

se však děla i u nás, např. největší a jedna z nejdéle vydávaných edic „*Edice Petlice*“ Ludvíka Vaculíka zaznamenala přes 400 titulů. Důležitou roli hrála i edice *Informace o Chartě 77*, a s ním spojený Výbor na ochranu nespravedlivě stíhaných. Velký dík za dochování takového množství děl patří poté Jiřímu Gruntorádovi, který po Sametové revoluci založil nakladatelství Libri Prohibiti, v němž shromáždil vše, co bylo k nalezení, včetně všech tří vydání Koruny (viz níže), kterou se zabývá tato práce.⁴⁷

3.2. Petr Placák

3.2.1. Rodina a mládí

Člen nejmladší generace českého disentu, básník, spisovatel, historik a novinář Petr Placák, před Sametovou revolucí publikující v samizdatu (tehdy většinou pod různými pseudonymy) se narodil 8. ledna 1964 v Praze do rodiny, která nebyla komunistickému režimu příliš konformní.

Jeho otcem Bedřich Placák byl syn vídeňských Čechů. Vyrůstal v Litoměřicích, načež odešel do Brna studovat medicínu na Masarykově univerzitě. Kvůli 2. světové válce studium nedokončil, promoval až po válce, a to na Univerzitě Karlově. Na konci války se jako lékař partyzánské jednotky Miloše Uhra zúčastnil Slovenského národního povstání. Po válce vstoupil do Komunistické strany Československa (dále KSČ), odkud byl ale po kritice sovětské okupace vyloučen. Mezitím už měl za sebou zahraniční mise v Severní Koreji a v Mostaru v tehdejší Jugoslávii, práci na chirurgickém oddělení Ústřední vojenské nemocnice, kde se stal v roce 1956 i primářem. Stál u zrodu české kardiologie, byl členem *Společnosti Jana Evangelisty Purkyně* a těsně před intervencí vojsk Varšavské smlouvy získal dokonce profesuru. Po ní byl odsunut do pozadí a pracoval v laboratoři v nemocnici na Bulovce. Navíc ho začala velmi bedlivě sledovat Státní bezpečnost (svazek CHIRURG). Po podepsání *Charty 77* mu bylo zakázáno lékařskou praxi nadále vykonávat. Živil se tak jako noční hlídač, lesní dělník nebo náborář pražského dopravního podniku. V roce 1981 se stal jedním z mluvčích *Charty 77*, po čemž byl degradován z plukovníka na vojína (v roce 1990 rehabilitován rovnou na pozici generála). Bedřich Placák rovněž přeložil několik publikací významných autorů jako Ericha Fromma či Étiennea Gilsona. Sám přispíval do *Literárních novin*.⁴⁸

⁴⁷ PŘIBÁŇ, Michal a kol., 2019, s. 11-12, 72-73

⁴⁸ PLACÁK, Bedřich. Paměti lékaře, 1997, s. 699-707

Petrův o 6 let starší bratr Jan se taktéž účastnil protikomunistického odboje a byl rovněž členem disentu, do jehož společnosti Petra sám uvedl. Stejně jako otec podepsal Chartu 77, načež byl také tajně sledován StB (spis ASISTENT). Sám je vystudovaný archivář, žíví se provozováním antikvariátu a galerie *Ztichlá klika*. Mimo to publikuje v Petrově časopise *Babylon revue* (viz dále), kde se věnuje výtvarnému umění. Taktéž vydal sbírku autorských koláží a básní *Hezký den*.

Ani Petrově matce Miloslavě, která pracovala jako zdravotní sestra ve střešovické nemocnici, ani o čtyři roky starší sestře Lence se nevyhnul zájem tehdejší tajné policie. Dokonce na ně byli taktéž vedeny podrobné spisy – ZDRAVOTNÍK, resp. LABORANTKA. Jak ale Petr cituje oficiální policejní spisy v knize Fízl, matka byla se členy Bezpečnosti vždy rychle hotova. „*Placáková znovu charakterizovala pracovníky, a přitom nevybíravě a pomlouvačně (svině, hajtry, kreatury) popisovala některé jednotlivé pracovníky bezpečnosti.*“⁴⁹

3.2.2. Cesta k undergroundu

Petr Placák v roce 1982 získal výuční list v oboru mechanika v Tesle Radiospoj, načež si v roce 1984 dodělal ve večerní formě studia Střední průmyslovou školu pro pracující, již zakončil úspěšným absolvováním maturitní zkoušky. Během školy se skrze svého bratra Jana, který odnesl texty tehdy patnáctiletého Petra Egonu Bondymu, dostal do společnosti undergroundové kultury. „*Byl jsem akorát v deváté třídě a psal jsem tehdy nějaké básně a můj bratr je bez mého vědomí odnesl Bondymu. Ten mi pak vzkázal, abych za ním zašel a přes něj jsem se seznámil s dalšími lidmi z undergroundu.*“⁵⁰

Po maturitě zdárně složil přijímací zkoušky na České vysoké učení technické, konkrétně na obor jaderného strojírenství, dle jeho vlastních slov především díky faktu, že se tam nikdo nehlásil.⁵¹ Studium mu ovšem bylo režimem ještě v prvním semestru znemožněno, jelikož se už tou dobou angažoval v aktivitách, označených tehdejší vládnoucí garniturou za protirežimní.

⁴⁹ PLACÁK, Petr, 2007, s. 58-59

⁵⁰ Rozhovor s Petrem Placákem, příloha č. 2

⁵¹ ÚSTR: Mgr. Petr Placák, <https://www.ustrcr.cz/o-nas/organizacni-struktura/organizacni-struktura-odbory/odbor-vyzkumu-vzdelavani/oddeleni-vyzkumu-politickeho-a-spolecenskeho-vyvoje-1938-1989/petr-placak/>

Především se jednalo o samizdatové vydávání textů a také již působil jako klarinetista v kapele The Plastic People of the Universe (PPU), a to v letech 1983 až 1986.⁵²

„My jsme tenkrát chodili na konci základky do jedné takové hospody ve Střešovicích. Byla to taková dřevěná bouda na škvárovém hřišti, Hrob jsme tomu tenkrát říkali. Brácha a další máničky okolo ‚Plastiků‘⁵³ chodili do hospody na Andělce taky ve Střešovicích, tu ale v 79. roce zavřeli, a tak jsem jim nabídl, jestli nechtějí chodit do toho Hrobu. Takže část lidí se pak přesunula právě do Hrobu a začal tam chodit i Mejla Hlavsa⁵⁴ a ten mi potom nabídl, jestli s nimi nechci hrát.“⁵⁵

Po opuštění PPU se začal ještě více angažovat v boji proti komunistickému útlaku, především v pořádání různých demonstrací, za což byl často perzekuován (po jedné z nich skončil na 10 dní ve vazební věznici na Ruzyni, viz dále). Velkým problémem pro něj bylo samotné shánění zaměstnání. Do Sametové revoluce jich vystřídal hned několik, přičemž úřady byl veden jako dělník. Pracoval mimo jiné jako lesní dělník v severních Čechách, noční dělník, uklízeč v metru či čerpač ve Vodních zdrojích.⁵⁶

V roce 1988 založil Placák s několika dalšími členy undergroundu monarchistické hnutí České děti (viz dále), které mělo daleko ostřejší a bojovnější rétoriku na rozdíl od ostatních protirežimních uskupení, které byly vesměs mírumilovné. Dokládá to mj. Placákův setrvalý boj s bývalými členy StB i KSČ, který vedl i po Sametové revoluci. Ještě v roce 2012 se mu podařilo dostat před soud některé tehdejší členy StB, kteří jej 21. června 1989 po bránění stromů před kácením ve Stromovce odvezli pryč z Prahy do lesů Křivoklátska, kde jej následně zmlátili a ponechali bezvládně ležet daleko od civilizace.^{57 58}

Jeho jednoznačně negativní názor na bývalé komunisty vystihuje ve svém následujícím prohlášení z doby, kdy chodíval po školách vyprávět o hrůzách totalitního Československa.

⁵² RIEDEL, Jaroslav. *PPU v datech - 1981-1985* [online].
<https://web.archive.org/web/20170621044333/http://www.plasticpeople.cz/historie/1981-1985/>

⁵³ The Plastic People of the Universe

⁵⁴ Milan Hlavsa – zakladatel, zpěvák a baskytarista The Plastic People of the Universe

⁵⁵ Rozhovor s Petrem Placákem 17. 2. 2021, příloha č. 2

⁵⁶ Tamtéž

⁵⁷ HRADILEK, Ludvík. *Ohař na estébácké stopě*. Placák dostal tyranu za mříže. aktualne.cz [online]. 25.12.2012

⁵⁸ STRACHOTA, Karel. *Dokument České děti*. JSNS. 2012. dostupné online jsns.cz

„Svěřit komunistovi krajské školství je stejné, jako poslat pedofila se sadistickými sklony dělat vychovatele do mateřské školky.“⁵⁹

3.2.3. Život po Sametové revoluci

Během Sametové revoluce se účastnil či sám pořádal (spolu se svým hnutím Českých dětí, viz dále) drtivou většinu demonstrací, a dokonce se stal členem koordinačního výboru Občanského fóra. Po ní nastoupil jako redaktor do Nezávislého tiskového střediska. Poté postupně vystřídal pozice v časopisu Respekt, Necenzurovaných novinách, Českém deníku, Českém týdeníku a Lidových novinách. Mezi lety 2007 a 2012 redigoval Euroskop, který přináší zpravodajství ohledně dění ve vrcholných orgánech Evropské Unie.⁶⁰

V roce 1995 se stal šéfredaktorem studentského politicko-kulturního měsíčníku Babylon Revue, kde působí dodnes. Placákova ostrá rétorika se zde odráží ve výběru témat i pojetí článků jako takových. Nevyhýbá se nejpálčivějším problémům současnosti, ani vyhraněným názorům. Zároveň nezřídka nedodrжуje standardní použití lexika či syntaxe v publicistické oblasti, nezřídka se zde objevují vulgarismy, hovorová slova či dlouhá souvětí.⁶¹

Po rozpadu Občanského fóra stál u zrodu a rovněž dělal místopředsedu rojalistické politické strany Koruna Česká, která navázala právě na České děti (viz dále). „*Po revoluci jsem založil ještě s doktorem Daliborem Stejskalem tu novodobou stranu Korunu Českou, kde jsem vydržel dva roky. Já jsem totiž anarchomonarchista a nemám moc rád velké organizování, tak jsem poté odešel, nicméně jsem rád, že to stále funguje.*“⁶²

V letech 1993 a 1994 pracoval jako badatel v Úřadu pro dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu. V roce 2004 dostudoval na Univerzitě Karlově obor Moderní České dějiny. Od roku 2013 je členem Ústavu pro studium totalitních režimů, kde se specializuje na ideová východiska totalitních režimů a jejich komparaci, problematiku odsunu sudetských Němců po druhé světové válce a na nezávislou a exilovou československou kulturu během normalizace. Ke všem uvedeným tématům napsal několik odborných článků.⁶³

⁵⁹ HRADILEK, Ludvík. *Únos disidenta Placáka je promlčen, rozhodl tajně soud*. 4. 1. 2013
<https://www.aktualne.cz/>

⁶⁰ ÚSTR: Mgr. Petr Placák

⁶¹ <https://babylonrevue.cz/>

⁶² Rozhovor s Petrem Placákem 17. 2. 2021, příloha č. 2

⁶³ ÚSTR: Mgr. Petr Placák

3.2.4. Publikační činnost

Petr Placák je dále významným spisovatelem a publicistou z řad nejmladší undergroundové generace. Přispíval do mnoha samizdatových edicí a vydání. Jeho první próza *Medorek* vyšla ještě za totality v samizdatu, konkrétně v roce 1985 v *Edici Expedice* bratří Havlů (jeden z mála nepřejatých textů). Před revolucí vyšel *Medorek* ještě několikrát, a to v *Edici Svíce 2* Karla Strachoty nebo v edici *Mozková Mrtvice* Ivana Lampera. V roce 1990 byla kniha vydána oficiálně v nakladatelství *Lidové noviny*. Za *Medorka* obdržel Placák cenu Jiřího Ortena.⁶⁴

Jako Petr Zmrzlík publikoval taktéž samizdatově svoji básnickou sbírku *Obrovský zasněžený hřbitov* v ediční řadě *Asyl* nakladatelství *Česká Expedice* (založeno Jaromírem Hořcem v roce 1979). Díky této sbírce se Placák stal prvním laureátem *Ceny České Expedice*, vzniklé ku příležitosti desátého výročí vzniku nakladatelství. Oficiálně sbírku vydalo nakladatelství *Torst* v roce 1995 v rozšířeném vydání.⁶⁵⁶⁶

Ještě v roce 1985 krátce po skončení akce StB „Asanace“ přispěl Placák (jako Petr Zmrzlík či Petr Načeradský) svými beatnicky laděnými básněmi do Stankovičovy sbírky *Už na to seru, protože mám za pár*, kde spolupracoval mj. s Jáchymem Topolem či J. H. Krchovským. Později téhož roku se jeho básně začaly objevovat i v dosud aktivním *Revolver Revue*, který je nejvýznamnějším časopisem druhé generace undergroundu.⁶⁷

V roce 1987 začal vydávat mystifikační samizdatový časopis *Prkna Prahy*. Podtituly jeho dvou čísel (ovšem označených jako první a třetí) „*Měsíčník organisace Pražské děti*“ a „*Měsíčník Českých dětí*“ vyplnil několika svými částečně smyšlenými články, pod které se podepisoval mnoha různými pseudonymy⁶⁸, pouze jeden jediný text byl od Martina Machovce. V *Prknech Prahy* pojednával hlavně o historii Prahy a o historii českých zemí v éře nadvlády Habsburské monarchie, především však v období Rakouska-Uherska. Na tomto základě ustanovil aktivistické hnutí prosazující návrat monarchie *České děti* (viz dále). Právě z této publikace později vykrystalizovala *Koruna*, o které je řeč v další kapitole a také edice *Knihovna Českých dětí*, ve které Petr Placák vydal například paměti svého otce Bedřicha Placáka

⁶⁴ ÚSTR: Mgr. Petr Placák a PŘIBÁŇ, Michal a kol., 2019, s. 181, 213, 331

⁶⁵ ÚSTR: Mgr. Petr Placák

⁶⁶ PŘIBÁŇ, Michal a kol., 2019, s. 139

⁶⁷ Tamtéž, s. 408-409, 498-499

⁶⁸ Např. Petr Zmrzlík, Jan Středa, Eduard Novák, Vojtěch Poledník, Karel Ptáčník, Přemysl Sýkora, Antonín Vrána či pod šíframi Z. E., I. J. nebo P. P.

ze Slovenského národního povstání „*Partyzáni bez legend*“ (později vydáno i v *Edici Expedice*).⁶⁹

V témže roce se podílel na velmi rozsáhlém almanachu „*Na střepch volnosti*“ z *Edice Expedice* vedeným samotným Hořcem. Tento sborník inspirovaný básní Jiřího Ortena „*Almanach české poezie*“ spojil více než 40 autorů všech možných generací, kteří měli v nějakém období zákaz vydávání.⁷⁰

Na sklonku komunistické éry se podílel svými básněmi na jubilejním sborníku Martina Machovce s názvem *Sborník Egonu Bondymu k šedesátinám*, který navazoval na nejstarší samizdatový sborník poezie z roku 1975 „*Egonu Bondymu k 45. narozeninám invalidní sourozenci*“. Jeho básně se objevovaly také v předlistopadové (zakázané) verzi *Lidových novin*, v edici (později nakladatelství) *Pražská imaginace* nebo v edici *Proti Všem*, která měla díky jejímu zakladateli, knihvazačovi Miloši Volákovi, k dispozici xeroxovou kopírku.⁷¹

V roce 2001 vydal knihu povídek *Cesta za dobrodružstvím*, kde částečně zachycuje svoje mládí. Za svoji další knihu – esej *Fízl* – obdržel v roce 2008 cenu *Magnesia Litera*. Ta se zabývá formou srovnávání vlastních zkušeností v porovnání s oficiálními spisy Státní bezpečnosti. Placákův život v komunistickém Československu z pohledu protirežimního aktivisty z řad *Českých dětí* (viz dále) v konfrontaci s úředními dokumenty výstižně charakterizuje tehdejší dobu.⁷²

Posledním významným dílem je pak historický esej *Gottwaldovo Československo jako fašistický stát*, kde se věnuje zmíněné komparaci tzv. pravicových a levicových totalitních forem řízení státu a taktéž fenoménu zla a teologického náhledu totalit. V knize se objevuje často zmiňována a citována teze:⁷³ „*Fašistická forma vlády jako výraz vůle lidu, kterou ztělesňuje vůdce, a styl politiky – ve spojení socialismu s nacionalismem – byly vlastní všem ideologickým režimům minulého století, využívaly je jak tzv. pravicové fašistické režimy, tak tzv. levicové režimy komunistické.*“⁷⁴

⁶⁹ PŘIBÁŇ, Michal a kol., 2019, s. 391

⁷⁰ Tamtéž, s. 334-335

⁷¹ Tamtéž, s. 217, 310, 389-391, 399

⁷² Ústav pro českou literaturu AV ČR. <http://www.ucl.cas.cz/cs/>

⁷³ ÚSTR: Mgr. Petr Placák

⁷⁴ PLACÁK, Petr. 2014, s. 173

3.3. Hnutí České děti a bulletin Koruna

Hnutí České děti bylo oficiálně ustaveno 28. května 1988 *Manifestem Českých dětí*⁷⁵ (dále jen Manifest). Tento dokument sepsal právě Petr Placák a publikoval jej v druhém vydání bulletinu Českých dětí Koruna. Zasazoval se v něm o znovunastolení monarchie a návrat k tradičním duchovním hodnotám, jakými jsou péče o prostředí, ve kterém žijeme, úcta k přírodě nebo rovnost lidí před Bohem, a tím pádem i před každým z nás.⁷⁶

Otázku, zda se Placák cítí sám být monarchistou nebo se jednalo jen o recesi osvětluje takto. *„Jak já velice rád říkám, největší díl srandy je to, když to člověk myslí vážně. Někdo to viděl jako srandu a někdo ne, nechali jsme to otevřené, ať si to každý pojímá, jak chce. Zpočátku jsme si totiž říkali, co může být bolševikovi asi tak nejvzdálenější. Jejich teoriím o dějinném pokroku jsme se museli jen smát, tak jsme to obrátili, že chceme feudalismus. Takže jsme si dělali legraci z nich, ale i z části té opozice, která se neustále vztahovala k první republice, jako kdyby předtím nic nebylo. Že se vymezujeme proti bolševikovi bylo jasné, ale my se částečně vymezovali i proti té starší generaci.“*⁷⁷

Vymezení proti starší generaci je patrné hned v několika aspektech. Krom vyžadovaného státního zřízení to byl i původní záměr celého hnutí. Zatímco již existující protirežimní uskupení, především *Charta 77* a *Výbor na ochranu nespravedlivě stíhaných* (VONS), respektive jejich členové usilovali především o to, aby režim dodržoval lidská práva a umožňoval lidem využívat osobních svobod, především co se svobody slova a shromažďování týče, tak České děti tlačily na samotný konec totalitní nadvlády jediné strany a úplnou změnu politického systému. Taktéž opustily tradiční dichotomii „my“ – opozice a „oni“ – komunisti, ale zabývaly se problémy do větší hloubky a nebály se mít protichůdné názory s ostatními členy tehdejší opozice. Tyto dvě charakteristiky je zase odlišovaly od dalších soudobých aktivistických skupin, které taktéž využily doby „počátku rozpadu“ komunistického režimu a s ním spojenou aktivizaci občanské společnosti.⁷⁸

České děti totiž vznikly v době, kdy se čím dál víc lidí začalo ozývat proti bezútěšnému zacházení komunistů s majetkem, půdou a přírodou obecně a lidmi samotnými. Během 80. let přibývalo k *Chartě 77* a VONSu opozičních spolků hned několik. Do historie promluvily výrazně

⁷⁵ Manifest Českých dětí, příloha č. 1

⁷⁶ PŘIBÁŇ, Michal a kol., 2019, s. 391

⁷⁷ Rozhovor s Petrem Placákem 17. 2. 2021, příloha č. 2

⁷⁸ SVOBODOVÁ, Jana, 1995, s. 3-4 a ÚSTR: cesta k listopadu 1989 – opozice.

<https://www.ustrcr.cz/uvod/cesta-k-listopadu-1989/opozice/>

krom Českých dětí ještě *Nezávislé mírové sdružení – iniciativa za demilitarizaci společnosti* (NMS) v čele s Tomášem Dvořákem a Hanou Marvanovou, *Mírový klub Johna Lennona* Stanislava Pence, manifest členů kulturní scény *Několik Vět* (1989), ekologická hnutí *Ekologická společnost* (1987) a *Zelený kruh* (1988), za jimiž stál Ivan Dejmál nebo iniciativa Ivan Gabala a Josefa Vavrouška proti zatčení Václava Havla *Kruh nezávislé inteligence* (1989).⁷⁹

Od většiny těchto taktéž ilegálních spolků a iniciativ České děti odlišovala ještě zvolená strategie a rétorika v jednání s úřady i na demonstracích. Na rozdíl od nich totiž byly vyhraněně protikomunističtí nikoliv jen neutrální, jako do té doby většina opozice. „*My jsme se třeba s NMS poprvé potkali 21. srpna 1988. Do té doby jsme se neznali. Jak oni, tak my jsme nezávisle na sobě vyzvali lidi k demonstraci na Václavském náměstí, právě na 20. výročí okupace. Oni tedy vyzvali k takovému korzu v centru Prahy a takové dle mého kraviny. My jsme naopak vyzvali natvrdo k demonstraci proti Husákově režimu. Když bylo nějaké jednání opozice, tak ta starší generace vždy byla pro nějaký umírněnější postup, kdežto České děti vždycky vyzývali do ulic.*“⁸⁰ Podobně se v tomto ohledu profiloval jen časopis *Sport* (odnož *Revolver Revue*), za jehož vznikem a chodem stáli Ivan Lamper, Jan Ruml a Jáchym Topol. Ten se však snažil působit jako seriózní publicistické nezávislé médium (například uváděl celá jména autorů, což bylo krajně nebezpečné, ale režim již neměl sílu zasahovat proti všem).⁸¹

Dále České děti nikde nedefinují sami sebe, ani nenajdeme definic spolku, ani jeho členů. Zatímco např. v Prohlášení Charty 77 se objevuje charakteristika sama sebe a svých členů (volné, otevřené a neformální sdružení, není organizací atd.), tak České děti se zabývají vlastně jen budoucím uspořádáním případné monarchie a jejím pravidlům, ale sami z toho vyplývají pouze jako jakýsi nositelé myšlenky nebo přímo její strážci a služebníci, pro které je důležitý jediný společný cíl a nikoli jednotliví členové či podporovatelé. To umožňovalo překonávat antipatie a neshody, které se uvnitř hnutí objevovaly (tomu napomáhal i nátlak státního aparátu, po kterém se členové „semknuli“).⁸²

Rovněž považuji za důležité uvést, že České děti se ve svých prohlášeních (vč. Manifestu) neodkazují ani nevztahují svoje požadavky na žádnou z reálných institucí (např. vládu či parlament), nesnaží se s nikým vést dialog nebo nabízet kompromisy, ovšem ani

⁷⁹ OTÁHAL, Milan, 2011, s. 441-511

⁸⁰ Rozhovor s Petrem Placákem 17. 2. 2021, příloha č. 2

⁸¹ PŘIBÁŇ, Michal a kol., 2019, s. 407-411

⁸² SVOBODOVÁ, Jana, 1995. s. 7

se ničeho nedoprošují, nikoho z ničeho neobviňují ani nenabízejí pomocnou ruku k vyřešení situace. „Mám pocit, že dialog neměl absolutně žádnou cenu. Podnětů k dialogu s mocí byly už desítky, ne-li stovky. Bylo opravdu bezpředmětně snažit se ten dialog vést a z naší strany nebylo ani s kým,“ vysvětluje signatářka Lucie Váchová.⁸³ O všech reformách, které mají v budoucím království nastat se vyjadřují tak, že zkrátka „mají být učiněny“. Způsob, jak se k nim dobrat již neřeší.⁸⁴

Posledním rozdílem je pak chápání ukotvení sama sebe v rámci undergroundu v Československu, kde je toto slovo chápáno jako všeobjímající ty, kdož se odmítl přidat k oficiální cestě establishmentu a publikoval svoji tvorbu tajně. Zato západní chápání slova „underground“ de facto odráží jedince a skupiny, které se odmítají participovat na společnosti obecně. Z tohoto sám Placák při charakteristice Českých dětí vychází. „My jsme v undergroundu v pravém slova smyslu nebyli, protože se nestavíme programově proti společnosti, nýbrž naopak ji pomáháme vytvářet.“⁸⁵

Výrazným rysem celého uskupení bylo přísné dodržování konspirací, jejichž účelem bylo utajení vazeb uvnitř hnutí. „Platilo základní pravidlo: člověk neskrývá, nemusí skrývat, co si myslí, zatímco všechny technické věci, tedy kdo, co, jak, kde, kdy se přísně tajilo, to znamená, že údaje, data, jména etc. se neříkala do telefonu, ani v bytě, ale zásadně venku nebo se psala na papírek, který se po přečtení zničil. Nedělali jsme žádné bojové porady, na kterých by se dohadovalo, co a jak – všechno záviselo na iniciativě jednotlivců, a kdo s tím souhlasil, tak se přidal, a kdo ne, tak ne. Letáky a demonstrace, to se vše dohadovalo osobně. Všichni jsme navíc více méně věděli, co a jak. O technických se nejen nemluvílo, ale vůbec se nesdělovalo, pokud se sám člověk na věci nepodílel. Kdo vyrábí letáky, vědělo, jen několik lidí, a jen tu svou část. Aktivisté Českých dětí nevěděli, kdo co dělá. Sám jsem některé věci nevěděl a ani jsem po nich nepátral a nechtěl je znát.“⁸⁶

Dále se dle Placáka nepřechovaly doma jakékoli kompromitující materiály, které mohla StB použít proti nim nebo někomu z jejich okolí např. adresy, poznámky, nebo třeba rozmnožovací technika. „Doma jsem měl psací stroj, který jsem používal jen na nezávadnou korespondenci nebo literární věci, zatímco třeba různá prohlášení, nebo letáky – vyražení textu letáků na cyklostylovou blánu, jsem dělal na psacím stroji, který byl tzv. ‚čistý‘ – nepsal se

⁸³ Rozhovor s Lucií Váchovou, in SVOBODOVÁ, Jana, 1995, s. 8

⁸⁴ SVOBODOVÁ, Jana, 1995, s. 7-8

⁸⁵ Tamtéž, s. 7-9

⁸⁶ Rozhovor s Petrem Placákem 20. 4. 2021, příloha č. 3

na něm žádný samizdat etc., a StB jej tedy nemohla mít podchycený ve své kartotéce psacích strojů, o kterém jsme předpokládali, že ji StB má (a měla) – každý stroj měl totiž nějaký malý kaz v odlišných písmenech, podle kterého dokázala StB určit, na jakém stroji byla zachycená písemnost napsaná – pokud tedy měli uvedený stroj v kartotéce. Stroj jsem měl schovaný u sousedky, která bydlela o patro výš a nebyla StB známa, neúčastnila se žádných akcí. Archiv jsem měl pak schovaný u nevlastní sestry mé přítelkyně, která byla taky ‚čistá‘. “⁸⁷

3.3.1. Vznik Českých dětí

Hybnou silou k založení konkrétního aktivistického sdružení byla pro Petra Placáka smrt poslední politické oběti komunistického režimu Pavla Wonky. „Někdy v dubnu 1988 zemřel v Hradci Králové Pavel Wonka. Nedlouho předtím jsem byl na soudu s ním, a to vypadal ještě dobře, chlapík v plné síle. A tak mi bylo jasné že ho příslušníci StB úplně fyzicky zlikvidovali. Tak jsem si řekl dost, to stačí, je třeba s tím něco dělat, ale nejen petice a nějaká prohlášení, ale aktivně proti němu bojovat. To byl ten impuls k založení nějaké platformy, skrze níž bychom mohli ty akce nějak organizovat, a tak jsem sepsal to prohlášení (Manifest).“⁸⁸

Výňatek Manifestu:

My, české děti, vyhlášíme, že Svatováclavská koruna, České království, trvá. Přípravujeme se na příchod nového krále, což je náš nejvyšší cíl.

Král z boží milosti je Bohu odpovědný za svou zemi a za svůj lid!

Král je záštitou slabých proti mocným a bohatým!

Král je záruka, ochraňuje lesy, zvěř, přírodu proti vládnoucím kriminálním živlům, bez nejmenšího pozastavení loupícím a ničícím poklady země, aniž by zemi to, co jí vzaly, nahradily!

Král je zákon, před kterým jsou si člověk, strom, zvíře, půda, les rovni, a jakékoliv jednání jednoho na úkor druhého je zločin!

⁸⁷ Rozhovor s Petrem Placákem 20. 4. 2021, příloha č. 3

⁸⁸ Rozhovor s Petrem Placákem 17. 2. 2021, příloha č. 2

Král pronajímá svému lidu zemské statky nebo je dává v dědičné držení a má radost, když se jeho lid s úctou stará o dědictví země a s láskou obhospodařuje půdu, matku, z které on sám před tisíci lety vzešel.

Království je posvátné dědictví a posvátné dědictví je ta největší úcta ke všemu – ke každému stromu, potůčku, hoře, mravenci v lese, k lidem a jejich dílu, k důstojnosti každého jednotlivého člověka!

Království není vláda menšiny na úkor většiny či vláda většiny na úkor menšiny!

Království není vláda několika tisíc hrabivců, samozvanců, darmožroutů a parazitů země a národa!

Království je posvátné.

Několik předběžných návrhů Českých dětí pro uspořádání věcí v království:

[...]

Prohlašujeme, že těchto několik bodů není žádný politický program, což se nám hnusí, ale ty nejzákladnější, a proto nám posvátné normy života, uchování úcty a rozvíjení dědictví naší země a našich otců.

[...]

Za správnost podpisů: Petr Placák, Chelčického 6, 130 00 Praha 3

V Praze 28. května 1988⁸⁹

Ihned začal pod Manifest sbírat podpisy, především mezi umělci a kamarády. „*Prvního, koho jsem na to ulovil byl Jáchym Topol, seděli jsme v restauraci u Zpěváčků, počkal jsem, až si dá pár piv a potom jsem mu to podstrčil. Z prvních třiceti signatářů bylo snad 10 básníků a 10 rockerů, takže hlavně lidi přes umění.*“ Přesvědčit k podpisu ovšem dokázal i některé vůdčí osobnosti undergroundu, potažmo událostí z konce komunistické éry. „*Kupodivu když to na začátku četl Magor (Ivan Martin Jirous), tak nad tím chvíli rozmýšlel, ale dal to přečíst své ženě Julianě a ta z toho byla nadšená a hned to podepsala, tak to podepsal i Magor.*“⁹⁰

⁸⁹ Celý Manifest Českých dětí, včetně návrhů a podpisů viz příloha č.1

⁹⁰ Rozhovor s Petrem Placákem 17. 2. 2021, příloha č. 2

Dalšími signatáři⁹¹ byli třeba literáti Vít Kremlička a Andrej Stankovič nebo Placákův otec Bedřich, ale také například zdravotní sestra Lucie Váchová, topič Bohumír Hájek, zámečník Jaroslav Ondrák nebo Kamil Vaněk, který se živil jako zámečník. Byť většina z prvních 28 signatářů patřila mezi Placákovy vrstevníky, byly postupně zastoupeny všechny věkové kategorie, což bylo další odlišností oproti generačně daleko více vyprofilované Chartě 77 a VONSu. „Andrej Stankovič byl sice o generaci starší, podobně jako Magor, ale byl to bezvadný člověk, hned se kamarádil, byl pro každou legraci. Ten to podepsal bez mrknutí oka. Dlouho jsme si dělali legraci, že má prvenství jako nestarší České dítě, kterého tedy nakonec přebral můj otec. Ten po válce z vlasteneckých důvodů vlezl do komunistický strany, aby z ní pak ze stejných důvodů zase vystoupil. Pak prý dospěl ve staří k názoru, že už by nikdy nebojoval za něco, ale jen proti něčemu, a tak nakonec taky podepsal Manifest, s tím, že král je aspoň odpovědný Bohu, kdežto komunisti nejsou odpovědní nikomu a ničemu. To mu bylo tak 75.“⁹²

3.3.2. Aktivity Českých dětí: demonstrace, letáky, Koruna

Hlavní činností Českých dětí byla provokace a narušování poklidného chodu totalitního státu a též aktivizace „mlčící většiny“. „Normalizační režim byl totiž do jisté míry ,ideálním výrobcem čistého svědomí‘, ve kterém se obecně soudilo, že lidé nic nezmohou, a tak vlastně ani za nic nemohou.“⁹³ Až disent dokázal lid přesvědčit o možnosti se režimu vzepřít, i přesto, že to neměl jednoduché, jelikož režimu se jej podařilo dobře odstříhnout od většinové společnosti, která se o něm dozvíдалa z útočných zpráv z oficiálních médií. V pozitivní konotaci se o něm dozvěděli až z exilových rádií Hlasu Ameriky a Svobodné Evropy, jejichž dosah se zvýšil díky nárůstu majitelů rádií.⁹⁴

Prostředků, které k aktivizaci společnosti České děti využívaly bylo hned několik, především pořádání rozličných demonstrací nebo jen akcí, které nebyly schválené oficiálními úřady – např. sportovní turnaje. Taktéž důvody k jejich uskutečňování byly různé. Od primárně politických, přes sociální (např. restituce zabaveného nemovitého majetku či péče o sociálně slabší osoby) až k tehdy oficiálně neexistujících, jakými byla rovnoprávnost žen nebo stav životního prostředí v tehdejší Československu.⁹⁵

⁹¹ Manifest Českých dětí, příloha č.1

⁹² Rozhovor s Petrem Placákem 17. 2. 2021, příloha č. 2

⁹³ ŠIMEČKA, Milan, 1985, s. 7-8 in TŮMA, Oldřich, VILÍMEK, Tomáš (eds.), 2009, s. 219

⁹⁴ TŮMA, Oldřich, VILÍMEK, Tomáš (eds.), 2009, s. 219-220

⁹⁵ SVOBODOVÁ, Jana, 1995, s. 3-5

Byť byla ekologie jen jedním z důvodů, kvůli kterým České děti demonstrace pořádaly, patřila mezi ty stěžejní. Stav životního prostředí vládnoucí KSČ příliš neřešila, oficiální média taktéž ne, takže tento problém nerezonoval ani mezi většinovou společností. Nejvíce se jím zabývaly právě opoziční hnutí a skupiny. Přitom po této stránce byla situace v Československu značně neutěšená a vlivem bezohledného jednání v plánování infrastruktury a dopravy se dalo snadno všimnout nastalých problémů. Navíc bylo jednoduché protesty za lepší přírodu snadno legitimizovat a někdy i legalizovat. To dokládá i fakt, že další demonstrace konané v červnu 1988 se udály na popud plánované stavby silničního koridoru skrz lesopark Stromovka v pražských Holešovicích, který by si vyžádal několik zbořených domů a mnoho pokácených stromů. „*Tak to ani člověk nemusel mít pro tu ekologii nějaký větší cit. Ale životní prostředí bylo za bolševika tak děsivé, že si to dnes ani neumíme představit. Byly pochcípáné stromy kolem dokola Republiky. Pamatuji, jak jsem šel přes Jizerské hory, a tam nebyl ani jeden zelený strom. V zimě byl děsivý smog, přes který se nedalo dýchat. Všechny řeky bývaly v podstatě černé stoky. Navíc v tom byl i takový ten tradicionalismus, že tu zemi máme v podstatě propůjčenou a není naše. A tak bychom k ní měli i přistupovat a chovat se k ní jako odpovědní hospodáři.*“⁹⁶

Důležitým faktorem jejich činnosti byly ještě rozsáhlé letákové akce, kterými na jednotlivé protesty upozorňovaly. „*Letáky se tiskly na několika místech, jednak u Lucie Váchové na Hládkově v garsonce její tety, která byla „čistá“, nepořádaly se tam žádné schůzky atd., pak v bytě studenta Karla Tlustého, který byl „čistý“ sám – StB ho do té doby neměla v hledáčku, a pak jsem tisknul letáky sám v maringotce u Vodních staveb, kde jsem byl tehdy zaměstnán, což StB po delší dobu nevěděla, a to, kde zrovna maringotka stojí, mnohdy nevěděl ani šéf sám. Letáky se tiskly technikou cyklostylu, kdy se na jednoduchém rámečku protlačovala tiskařská barva přes cyklostylové blány s vyraženým textem na připravené papíry. Pak se dělaly i technikou sítotisku na profesionálně vyrobeném rámečku známým, který dělal v nějakém grafickém studiu. Vytištěné letáky se pak rozdělily mezi cca třicet lidí, rozdělili jsme si Prahu podle ulic a čtvrtí, kdo kde je bude roznášet, určili jsme si čas, ve kterém se budou roznášet, třeba od 20 do 21 h, abychom fízlům co nejvíc ztížili možnost zjistit, že se něco děje a zaměřit nás (letáky se většinou vhazovaly do poštovních schránek a bylo jasné, že mezi tisíci lidí se najde pár těch, kteří budou okamžitě volat policii – roznášeli jsme je večer ne jen kvůli tmě, ale*

⁹⁶ Rozhovor s Petrem Placákem 17. 2. 2021, příloha č. 2

také jsme předpokládali, že lidé schránky vybírají většinou ráno). Pak jsme si dali dva, tři dny pauzu, a roznos jsme opakovali.“⁹⁷

Krom letákových akcí a demonstrací vydávaly České děti svůj zpravodaj Koruna, ve kterém shrnovaly svoji činnost, vyšel zde jejich Manifest a články týkající se monarchie. Celkem vyšla tři čísla, a to v květnu, červenci a říjnu 1989. „*Přispívali do něj hlavně aktivní členové Českých dětí, především Karel Tlustý, Anna Hradilková, Tereza Hradilková, Jana Miklušáková, Martin Kubík. Já vždy připravil „tiskovou matici“ – stránku, kde byl text psán strojem, titulky se přidělaly z písma, jehož sady šlo koupit v grafických potřebách, a k tomu se nalepily obrázky a fotky, a ta se potom xerozovala. Udělaly se první výtisky, a ty se pak xerozovaly dál. Ta první várka se dělala na dvou místech – jednak v nočních hodinách v kancelářích autobusového nádraží na Florenci, kde dělal kamarád nočního hlídače a kde měli výkonnou kopírku, a pak v tiskárně Melantrichu, kde dělal další kamarád a Korunu tam vyráběl z podkladů po pracovní době. Bulletin koloval v prostředí Českých dětí, které pak časopis distribuovaly dál.*“⁹⁸

Komunikáty v Koruně se většinou nedají žánrově zařadit. Zpravidla se jednalo o texty spíše zpravodajské s prvky reportáže z různých akcí pořádaných Českými dětmi. Ovšem nelze říct, že by se jednalo o ryzí zpravodajství – byť v jednotlivých člancích se autoři zdržovali explicitnímu vyjadřování svých postojů, celý bulletin byl jasně antikomunistický, což plyne z jeho podstaty. Důkazem budiž použité lexikum: fízl místo policista/příslušník StB nebo velké množství hodnotících výrazů. Výjimkou je rubrika „portréty“, kde se nachází rozsáhlé medailonky vybraných osobností a nekrolog Martina Grůšy z druhého čísla (viz níže).⁹⁹

3.3.3. Koruna č. 1

V průběhu května 1989 České děti vydaly první číslo Koruny. Tato dvaadvacetistránková (titulní strana¹⁰⁰ plus 21 číslovaných) publikace shrnuje jejich aktivity počínaje 21. srpnem 1988 do data vydání tohoto čísla. Strany 1-3 patří rubrice „z činnosti Českých dětí“, kde jsou telegraficky shrnuty jejich dosavadní protirežimní akce, obvinění vznesená na jednotlivé členy a prohlášení Českých dětí k 28. říjnu 1988 a 1. máji 1989. Následuje třístránkový portrét Ivana Jirouse a čtyřstránkové shrnutí života Pavla Wonky,

⁹⁷ Rozhovor s Petrem Placákem 17. 2. 2021, příloha č. 2

⁹⁸ Rozhovor s Petrem Placákem 20. 4. 2021, příloha č. 3

⁹⁹ Koruna, č.1-3 a JÍLEK, Viktor, 2005, s. 96-119

¹⁰⁰ Příloha, č. 10

především pak jeho boje za spravedlnost a poslední dny strávené v brutálních nápravných zařízeních.

Sekce „z domova“ vyplňuje strany 11-19, kde jsou v přibližně jednostránkových textech podrobněji popsány některé aktivity Českých dětí z daného období (více o nich v dalších podkapitolách).¹⁰¹

Předposlední dvě strany patří rubrice „různé“, kde jsou telegraficky shrnuty další události z undergroundu. Dále jsou zde kopie článků z Rudého práva (ve kterém otiskli Manifest) a Lidové demokracie (kubánská agentura Prensa Latina o Havlovi). Poslední stranu vyplňují dokumenty: *Prohlášení ze dne 21. srpna* a *Stížnost na jednání příslušníků Sboru národní bezpečnosti z 21. září*. Číslo obsahuje i několik fotografií.¹⁰²

3.3.4. Koruna č. 2

Druhé číslo bulletinu z července 1989 bylo kratší, konkrétně mělo 16 stran. Po titulní stránce následovalo připomenutí prvorepublikové knihy *Největší ochránce českých dětí, Jeho veličenstvo František Josef I. – Životopisné obrazy*, vydané v roce 1913 Otakarem Filipem, redaktorem v *Československé republice*, dříve známé jako *Pražské noviny*.

Na první číslované straně, třetí celkově, najdeme nekrolog Martina Grůšy i s fotografií. Grůša zemřel ve 23 letech, byl signatářem Manifestu Českých dětí, Charty 77, kytaristou v několika undergroundových kapelách a také čerstvý otec.

Strany č. 2 a 3 obsahují Manifest v celém svém znění. Strany 4-7 zabírají krátká shrnutí aktivit hnutí, podobně jako tomu bylo v prvním vydání v rubrice „z domova“. Opakují se i portréty (s. 8 a 9), tentokrát hraběnky Berthy S. F. von Suttner-Kinské, české rodačky a nositelky Nobelovy ceny za mír, a Rudolfa II.

Poslední tři strany znovu vyplnily „různé“ a „dokumenty“ – tentokrát otisky oficiálního ohlášení i zamítnutí (stejně uskutečněné) manifestace ke vzniku Československa.

3.3.5. Koruna č. 3

Poslední vydání bulletinu vzniklo v říjnu 1989, kdy se zdál konec komunistické totality čím dál reálnější. Číslo mělo stejně jako to první 21 číslovaných stran a titulní stránku. Po titulní

¹⁰¹ Koruna, č.1, s. 1-18

¹⁰² Koruna, č.1, s. 19-21

straně byl již stejně jako v předchozích číslech popsán sled aktivit Českých Děti (s. 1-8), např. ekologické demonstrace ze Stromovky nebo pochod za Ivana „Magora“ Jirouse. Dále je zde článek shrnující útěk Východních Němců přes Prahu do SRN. Medailonek je tentokrát věnován kardinálu Tomáškově k jeho 90. narozeninám.¹⁰³

Novinkou byla rubrika „Z pera dopisovatelů“ (s. 11-16), kam přispívali Češi žijící v zahraničí, kteří vstoupili do Českých dětí, aby jim alespoň na dálku vyslovili podporu. První z textů byl z anglického Stonehenge, kde hnutí hippies pořádalo nezávislý anarchistický hudební festival, kterého se tamní členové chtěly zúčastnit, ale policisté pořádání nakonec překazili. Druhý z pera Martina Kubíka pojednával o jeho – tentokrát úspěšné – návštěvě hrobu císařovny Zity ve Vídni. Třetí pak slovy Jana Hájka popisuje norské parlamentní volby, ve kterých se zlobí, že předvolební kampaně a výzkumy veřejného mínění vlastně předem odhalují výsledky, a tak není příliš velký rozdíl mezi demokracií a diktaturou.¹⁰⁴

Strana 17 shrnuje návštěvu Polska americkým prezidentem Georgem Bushem ze dnů 10. a 11. července, kam byl pozván tehdejší šéfem Solidarity Lechem Wałęsou.¹⁰⁵ Právě s příznivci tohoto polského hnutí České děti navazovaly kontakt a jednou se s nimi dokonce setkali na česko-polské hranici.¹⁰⁶

Poslední dvě rubriky byly stejné jako v přechozích číslech, tedy „Různé“ a „Dokumenty“ - opět oznámení i zamítnutí pořádání demonstrace 4. října 1989.¹⁰⁷

3.3.6. Demonstrace 21. srpna 1988

První velká demonstrace, kterou České děti pořádali, byla ke dvacátému výročí okupace ze srpna 1968, předtím si ale rozhoz letáků zkusili nanečisto při akci proti bourání starých pavlačových domů ve Starém Žižkově, které měly ustoupit domům panelovým. Během tří dnů vytisknuli různí členové Českých dětí na čtyřech různých místech asi 3 tisíce letáků, které následně vhažovali lidem do schránek, či je tajně nechávali na exponovaných veřejných místech – zastávky MHD, telefonní budky apod. KSČ původce letáků neodhalila a jediná její protiakce byly rozhovory ve Večerním Listu s několika obyvateli Žižkova, kteří si přestavbu přáli.¹⁰⁸

¹⁰³ Koruna, č. 3, s. 1-8

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 11-16

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 17

¹⁰⁶ Koruna č. 2, s. 10

¹⁰⁷ Koruna č. 3, s. 19-21

¹⁰⁸ PLACÁK, Petr. *Fízl*, s. 136-137

„Na ten 21. srpen jsme vlastně dělali ještě takovou generálku, kdy jsme si vyzkoušeli jakousi letákovou akci proti bourání starého Žižkova. To byla nejen politika, ale i sociální otázka bydlení a ekologie. Obecně nás štválo, jak bolševik planýroval centra starých měst a ty okolní čtvrti, celkově významnou architekturu. Někdy ustupovali dokonce celá města, a to úplně zbytečně. Bylo totiž jasné, že s ekologií se nic neudělá, dokud u moci budou komunisti. Takže primárním důvodem byla celkově politická situace, ekologie a další aspekty byly pouze její součástí.“¹⁰⁹

Celá tato akce byla ovšem pouhou zkouškou na událost daleko významnější, které se bála i samotná Bezpečnost – 20. výročí okupace vojsky Varšavské smlouvy. Placák byl tehdy pevně rozhodnut uspořádat demonstraci, i přesto, že někteří další protagonisty jej před tím varovali (např. Ivan Lamper se bál malé účasti a výhry propagandy režimu). K propagaci použil stejný model letákové akce jako u bourání Žižkova. Letáky, tentokrát více než 12 tisíc, se nesly v duchu ostře protirežimním. *„Požadujeme – vedle odchodu sovětských vojsk – okamžité odstoupení vlády a její mocenské struktury, vlády dosazené tanky, která má na svědomí morální bídu a děsivou ekonomickou stagnaci národa [...] 21. srpna se bude v 18:00 konat na Václavském náměstí pokojná manifestace. Překonejte Husákovým režimem nám vnucenou dvacetiletou apatii a PŘIJĎTE! Předejte svým známým!!! České děti.“¹¹⁰* Jejich tvorba probíhala i u Lucie Váchové, u níž na udání provedla StB domovní prohlídku a zabavila 40 těchto letáků, skoro tisíc letáků proti bourání Žižkova, psací stroj, cyklostyletové blány a různé spisy týkající se Charty 77.¹¹¹

České děti však nebyly jediní, kdo na protest svolával. Podobně k významnému datu přistoupila i NMS, ovšem s tím rozdílem, že jejich letáky vyzývaly k jakési „rozptýlené demonstraci“. *„Když jsem dorazil kolem půl šesté pod pomník sv. Václava, byl tam hlouček lidí, ve kterém vedli diskusi členové NMS. Zprvu jsem byl mile překvapen, ale postupem času shromáždění, které se stále rozrůstalo, nabíralo čím dál statičtější ráz a zdálo se mi, že celá energie shromáždění přijde vniveč: představoval jsem si skutečnou demonstraci, a ne nějaký debatní kroužek,“* vzpomíná Placák ve své knize Fízl.¹¹²

¹⁰⁹ Rozhovor s Petrem Placákem 17. 2. 2021, příloha č. 2

¹¹⁰ TŮMA, Oldřich, 1994, s.80

¹¹¹ PLACÁK, Petr, 2007, s. 137-157

¹¹² Tamtéž, s. 157

Po chvíli se však podařilo dav, za dozoru objektivů několika zahraničních novinářů (Reuters, ARD, ZDF, ABC), rozpochybovat směrem na Staroměstské náměstí¹¹³. „*Jestli to do té doby bylo shromáždění Nezávislého mírového sdružení, tak od této chvíle to byla demonstrace Českých dětí,*“ dodává. Pochod nakonec po zablokování mostů přes Vltavu při pokusu dojít na Pražský hrad násilně rozehnaly pořádkové síly na Národní třídě. Vzhledem k faktu že České děti nefungovali jako seriózní organizace, nedopadl na ně žádný postih (naopak vůdčí představitelé NMS H. Marvanová a T. Dvořák skončili ve vězení).¹¹⁴

Před demonstrací sepsal Placák zmíněné *Prohlášení ze dne 21. srpna*, které shrnovalo požadavky protestujících proti okupaci, cenzuře i potlačování lidských práv. Podepsalo jej během protestu přes tisíc lidí. Prohlášení otiskl v Koruně č.1 a poslal jej i prezidentovi, Federálnímu shromáždění, generálnímu tajemníkovi ÚV KSC a tiskovým agenturám.

Na popud NMS poté bylo smluveno, že se vždy poslední sobota v měsíci uskuteční u sochy sv. Václava poklidné diskusní setkání příznivců opozice, které mělo „*přitáhnout víc lidí z veřejnosti, probudit a povzbudit další, kteří by to podporovali.*“¹¹⁵ Po tom zářijovém bylo několik desítek účastníků zatčeno.¹¹⁶ StB pak při převozu policejním autobusem nechtěně napomohla distribuci protirežimních tiskovin, které Petr Placák vyhazoval během cesty z okénka do ulic Prahy.¹¹⁷

3.3.7. Demonstrace 28. října 1988

Na výročí vzniku první republiky komunisté operativně vyhlásili krátce předtím státní svátek. K přípravám manifestace přiložili ruku k dílu krom Českých dětí a NMS i Charta 77, Společnost přátel USA (SPUSA), VONS a Demokratická iniciativa. Po dlouhých konspirativních jednáních jejich představitelů se shodli na datu pořádání přesně ve svátek a též na společném letáku, který společnými silami rozdistribuovali po celé Praze. Jeho text zněl takto. „*Československé nezávislé aktivity oznamují, že dne 28. října v Praze na Václavském náměstí, od 15. do 17. hod., pořádají manifestaci u příležitosti 70. výročí vzniku republiky. [...] Zároveň NMS a České děti oznamují, že tradice posledních diskusních sobot v měsíci bude*

¹¹³ TŮMA, Oldřich, 1994, s. 53

¹¹⁴ PLACÁK, Petr, 2007, s. 157-164

¹¹⁵ BLAŽEK, Petr, 2002, s.77

¹¹⁶ OTÁHAL, Milan, 2011, s. 497

¹¹⁷ Tamtéž, s. 174

pokračovat 29. října v Praze na Václavském náměstí u sochy sv. Václava od 15. do 17. hod. Obě shromáždění jsou v souladu s čl. 28 Ústavy ČSSR.“¹¹⁸

Sám Petr Placák spolu s Jáchymem Topolem byli týden předem „potopeni“ u Hradilků, dalších signatářů Manifestu, v Břevnově. *„Před blížícími se výročími jsme se pak sami skrývali – „potápěli se“, to znamená, že cca týden před nějakou demonstrací jsem se přestal zdržovat v místě bydliště a přemístil se na nějaké méně exponované místo. Fízlové totiž sbírali lidi často na tzv. osmačtyřicítky, tedy 48 hodin. Mohli takto někoho zadržet bez prokurátora a vzeti do vazby, což někdy prodlužovali tak, že vás po propuštění znovu sebrali před vazbou a zavřeli vás na dalších 48 hodin.“¹¹⁹*

Během skrývání ovšem roznášeli i letáky. Distribuci tentokrát zaměřili na kostely, kde je nechávali jak v lavicích, tak na nástěnkách Postupně jich prošli několik tak, jak za sebou navazovaly časy konání bohoslužeb. Dále je pak roznesli i po ČVUT, kde je nechávali v pater nosterech, menze či je rozdávali přímo po posluchárnách.¹²⁰

Letáky opět slavily úspěch, jelikož před třetí hodinou odpolední, na kterou byl protest svolán, směřovaly na Václavské náměstí davy lidí ze všech směrů. *„Krátke po patnácté hodině policie celé náměstí neprodyšně uzavřela a po krátké a absurdní výzvě k rozchodu začala demonstranty bít. Od Národního musea zaútočily bílé helmy s dlouhými obušky, které si v bití lidí absolutně nevybíraly, šlo-li o mladíka nebo starce, muže nebo ženu, a dokonce jsem viděl, jak obsluha vodního děla zaútočila na ženu s kočárkem. Když se podařilo policii za pomoci obušků a vodních děl vytlačit lidi z náměstí, rozlily se demonstrace prakticky po celém Starém a Novém Městě – na Staroměstské náměstí, do Kaprovky, Rytířské, na Uhelný trh, Karlovo náměstí, před Právnickou fakultu, na Palachovo náměstí, na náměstí Republiky, do Čechových sadů nad Museum, do Žitné...“¹²¹*

Srdce demonstrujících, včetně P. Placáka, se shromáždilo na Staroměstském náměstí. Po jím a hercem Petrem Burianem přečteným prohlášením Charty 77 (Placák měl s sebou krom tohoto textu ještě Prohlášení Českých dětí, ale chtěl více spojovat lid), se ze starých radničních vrat vynořili další příslušníci policie, ke kterým se přidaly dva obrněné vozy s radlicemi a vodními děly. *„Demonstranti proti nim udělali řetěz, načež nás pokropila vodní děla*

¹¹⁸ TŮMA, Oldřich, 1994, s. 81

¹¹⁹ Rozhovor s Petrem Placákem, 20. 4. 2021, příloha č. 3

¹²⁰ PŘIBÁŇ, Michal a kol., 2019, s. 183

¹²¹ Tamtéž, s. 185

a pancéřové vozy nás začaly vytlačovat do Železné, na Malý rynek a do Kaprovy. Lidé křičeli: Fašisti, gestapo a Jakeš ven! Do Rytířské najely dva obrňáky a tato demonstrace síly proti vesměs pokojným, neozbrojeným demonstrantům mě natolik rozčílila, že jsem z chodníku vyloupl několik dlažebních kostek a snažil se zasáhnout velitele pancéřového vozu, jehož horní polovina vyčuhovala z poklopu velitelského stanoviště. Na rohu Rytířské a Železné před Stavovským divadlem mě povalil na zem přímý zásah vodního děla, a než jsem se stačil zvednout, skočili po mně dva tajní, zatímco dva další v uniformě mě bili po zádech obuškem, což přes mokré hadry štípalo jako čert.“¹²²

Jednotka StB, do Prahy speciálně převelená kvůli této akci, ovšem zapoměla zaevidovat podrobnosti zatčení, musela Placáka pustit na svobodu. „*Pospíchal jsem přes Staré Město na sraz, který jsme měli po demonstraci už tradičně v restauraci Olympia na Újezdě. Všude stály hloučky diskutujících lidí, a i když kolem neustále projížděly policejní patroly, ve městě vládla skvělá atmosféra svobody. Lidé se zbavili strachu a v tu chvíli přestalo být město komunisty ovládáno. Byl to neuvěřitelně osvěžující pocit slyšet mluvit lidi na ulici zcela svobodně, veřejně říkat to, co si léta jen mysleli nebo co říkali pouze doma v nejužším kroužku.“*

Tato akce nemohla zůstat bez ohlasů. Ministerstvo vnitra dokonce nechalo tehdy vypracovat speciální dokument pro tehdejší vládu, ten ovšem dokládá, že o pravém stavu věci neměly bezpečnostní složky povědomí, jelikož mezi podezřelými za uspořádání protestu Placák úplně chyběl.¹²³ Tehdejší oficiální médium Rudé právo o akci referovalo jako o pokusu několika nespokojených o rozvracení socialismu, přičemž se obracelo na dělníky z nejrůznějších státních podniků.¹²⁴

Placák nicméně k policejnímu zásahu sepsal prohlášení také, a navíc se mu jej podařilo odeslat do Hlasu Ameriky a radia Svobodná Evropa. Shrnul v něm svá rozhořčení nad postupem policie, která se nebála bít nikoho, dále přirovnal komunisty k fašistům, přímo je obvinil z korupce, podvodů a lži. Dokument ukončil slovy určené přímo KSČ, že její konec je neodvratný. Po odvysílání 7. listopadu byl okamžitě předvolán StB, avšak na stanici se (jako téměř pokaždé při předvolání) nedostavil.¹²⁵

¹²² PLACÁK, Petr. *Fízl*, s. 185-187

¹²³ Tamtéž, s. 187-192

¹²⁴ RUDÉ PRÁVO. *Kdo si plete demokracii s anarchií*. Praha: 31. 10. 1988, s. 1-2 in Archiv Ústavu pro českou literaturu, <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1988/10/31>

¹²⁵ PLACÁK, Petr, 2007, s. 192-193

Zatelefonovat tyto zprávy do exilových rádií přitom nebylo jednoduché. „Volalo se zásadně z míst, kde se předpokládalo, že nebudou odposlouchávané, nebo se nedalo zjistit, kdo telefon používal, tedy z kanceláří podniků, kde byl zaměstnán nějaký známý. Myslím, že od roku 1988 šlo telefonovat ven z telefonních budek, tak jsem potom volal převážně z nich, přičemž jsem si vybíral telefonní budky, které nebyly na exponovaných místech. Asi rok jsem využíval telefonní budku v Mostecké, protože v ní nějaký šikula něco zablokoval, takže z ní šlo po vytočení myslím nuly volat do ciziny zadarmo. Pak to zjistili a opravili ji. Když šlo o něco vážného nebo to bylo na paragraf, bral jsem si někoho k ruce – zatímco jsem telefonoval, kamarád čekal před budkou jakoby ve frontě a bránil tak, aby se někdo na budku nalepil s nastraženýma ušima.“¹²⁶

3.3.8. Výbor na ochranu Ivana Jirouse

20. října 1988 komunisté zahájili trestní řízení s Ivanem Martinem „Magorem“ Jirousem a Jiřím Tichým kvůli petici, která vznikla po smrti Pavla Wonky. Oba byli vzati do vazby. Vedle organizování demonstrace tak Petr Placák s Ivanem Lamperem ustanovili Výbor na ochranu Ivana Jirouse. Placák také sepsal rozsáhlý dokument,¹²⁷ ve kterém připomíná Jirousova předchozí uvěznění a také varuje, že další pobyt za mřížemi může ohrozit jeho zdraví a uměleckou činnost. Tu vyzdvihuje v dalších řádkách. Pod tento text se 16. listopadu podepsalo hned 7 osobností z Výboru. Krom Placáka a Lampera to byli Václav Havel, Jan Brabec, David Němec, Josef Skalník a Jáchym Topol.¹²⁸

O den později, tedy 17. listopadu, se konal na Žižkově společný koncert hudebních skupin Garáž Tonyho Ducháčka a Půlnoc, kterou založil Mejla Hlavsa s Josefem Janíčkem po nuceném rozpadu PPU. Do bulletinu Koruna k tomu tehdy Placák napsal následující. „Sbíráme podpisy už v davu na ulici, který se nemůže dostat do přeplněného sálu. Je tu hodně známých, takže podpisy rychle přibývá. Plno třicátníků odmítá podepsat. Nechápu to, jestli se bojí? V sále sbíráme podpisy dál. Všichni, kteří chtěli podepsat, podepsali. V sále hraje Půlnoc. Stojíme pod pódiem a skandujeme – svobodu Jirousovi! Estébáci na balkoně vejraj jako vrány.“¹²⁹

V Koruně pak Placák referuje i o další akci, na které on a další členové Českých dětí sbírali podpisy. Konkrétně šlo o koncert v Lucerně 4. prosince. „Hraje zde asi osm kapel. Sbíráme podpisy po celé Lucerně. Opět lidé přes třicítku neochotně podepisují. Bouřliváci

¹²⁶ Rozhovor s Petre Placákem, 20. 4. 2021, příloha č. 3

¹²⁷ Dopis Výboru na ochranu Ivana Jirouse, příloha č. 4

¹²⁸ PLACÁK, Petr, 2007, s. 199-203

¹²⁹ Koruna, č.1, s. 11

sedmdesátých let. Lidi, kterým je blbý odmítnou, se podepisují nečitelně! Člověk má chuť, když vidí ty ksichty, toho nechat. Nejlepší jsou sedmnáctiletý holky. Nevědí, kdo to Jirous je, a prosí mě, abych jim o něm něco pověděl. Okamžitě podepisují. Jeden kluk se mě ptá, jestli to má vůbec smysl, ty podpisy, jestli se tím něco změní. Odpovídám, že se nezmění nic, ale že ty podpisy jsou Magora. Sebráno asi tři sta podpisů. Z toho dobrá polovina nečitelných. Některé kapely (Zóna A, Ex) věnovaly Jirousovi skladbu.“ Do února 1989 se za Jirouse podepsalo 2235 lidí. Mezi podepsanými byl například v podzemních kruzích vysmívaný Vladimír Mišík. Naopak tam chyběly podpisy některých bývalých členů PPU.¹³⁰

Podpisy pak sbíral ještě 8. prosince na tzv. *Lenoniádě* konané na Kampě, jenomže tentokrát spolupořádané i Socialistickým svazem mládeže (SSM). To na jednu stranu zaručovalo více lidí, kteří s protikomunistickým odbojem zatím neměli co do činění, takže zde byla větší pravděpodobnost na zlanění nových příznivců protirežimních aktivit, na druhou stranu to ale znamenalo přítomnost policejních jednotek i zarytých příznivců komunistů, kteří se nebáli jimi odsouzeníhodné chování nahlásit. „*Na pódiu z panelů je (písničkář Jaroslav) Merta. Mluví o policejním zásahu proti pokojným demonstrantům 28. října a o odchodu sovětských vojsk. Sklízí potlesk. Vytvářím, kdo se chce podepsat za Jirouse! Podepisují mladí i starší. Pořadatelé, svazáci mi říkají, abych nebláznil, že to příště zatrhnou. Nebavím se s nimi. Už mám několik archů, když se mi na záda pověsí tajný. Pupek mi cpe na ledviny. Nejdřív si myslím že je to buzerant, ale pak mi někdo říká že ho, fízla, zná. Ještě chvíli sbírám podpisy a říkám přitom lidem o povoleném shromáždění na Škroupově náměstí. Estébák do mě strká a ptá se, jestli je sbírání podpisů povoleno. Nechci o archy přijít. Skočím do davu, přikrčím se a obloukem se ženu pryč. Estébák utíká rovně a křičí – chyťte ho! Nikdo nereaguje.“¹³¹*

Celé prohlášení opět způsobem jakým bylo sepsáno, nemluvílo k československé vládě ani jiným úřadům, ale Placák se v nich obracel rovnou na veřejnost, a to i na tu světovou. Text totiž nechal přeložit do angličtiny a rozeslal jej novinářům a umělcům v demokratických zemích na Západě. Podpisy pak nikdy nepředal žádné oficiální instituci, nýbrž je předal samotnému Jirousovi po jeho propuštění. „*Celá věc, ze které jsme záměrně vyloučili režim, měla za účel seznámit s osudem Jirouse co nejvíc lidí, zainteresovat je na jeho osudu a také zatáhnout do protikomunistické resistance další lidi – především rockery a posluchače rockových*

¹³⁰ Koruna, č.1, s. 11

¹³¹ Tamtéž

koncertů, kteří tvrdili, že s politikou nechtějí mít nic společného, ani tak, ani tak, což jsem považoval za hnusný alibismus.“¹³²

3.3.9. Demontrace 10. prosince 1988

Na začátku prosince 1988 byl na oficiální návštěvě ČSSR francouzský prezident François Mitterrand. Toho opozice využila ke svolání manifestace na Den lidských práv 10. prosince. Národní výbor odmítl jako místo pořádání Václavské náměstí s tím, že se musí sešlost uskutečnit mimo památkovou zónu. Díky iniciativě členů Charty 77 Rudolfa Battěka a Ladislava Lisa se nakonec akce směla uskutečnit na Škroupově náměstí na Žižkově. Na původních letáčích, které k účasti vyzývali, nicméně bylo napsáno jako místo konání ještě Václavské náměstí. Placák se tedy dal do roznášení přetištěných letáků. *„Snažili jsme se proto po Praze roznést co nejvíce letáků s přetištěným místem. Roznášel jsem s Davidem Kabzanem, jeho bratrem a dalšími kluky po Vinohradech, kde jsem se zastavili v hostinci u Bulínů na Francouzské, kde jsme si dali pivo, a přitom rozdali letáky mezi přítomné hosty. Jenže mezi nimi byli i dva tajní. Počkali, až vyjdeme ven, aby se před hosty neblamovali a vyšli za námi a Kabzanova bratra ještě s jedním klukem sebrali. Okamžitě jsem to běžel telefonovat k Uhlovým (signatář Charty 77 a novinář Petr Uhl a jeho dcera Saša), aby dali vědět Mitterandovu doprovodu, s kterým byli ve spojení, že policie zatýká lidi, ačkoli československé úřady Francouzům slíbily, že se zdrží během prezidentské návštěvy jakýchkoli zákroků proti opozici.*“¹³³

Pořadatelé – České děti, Charta 77, NMS, VONS a HOS – nechali několik členů u pomníku sv. Václava, aby posílali na Škroupovo náměstí ty, kteří se nedozvěděli o změně lokace. *„Měli jsme na kabátech přišpendlené pořadatelské cedulky a úplně jsem slyšel jak fízlové, kteří chodili kolem a měli nařízení shromáždění pouze monitorovat, skřípou zuby. Na Škroupově náměstí jsme udělali malé pódium, odkud mluvili řečníci do dvou mikrofonů napojených na megafony. Bylo to poprvé a ovšem také naposledy, kdy jsme mohli pronést ke shromážděným nějaké projevy, Přečetl jsem text, který mi potom několik lidí pochválilo. Po skončení jsem ho daroval člověku, který mi o něj požádal, takže dnes neexistuje. Zprvu jsem měl obavy, aby „povolená“ akce nesklouzla do nějaké selanky, ovšem dopadlo to*

¹³² PLACÁK, Petr, 2007, s. 201-202

¹³³ Tamtéž, s. 203-206

dobře – z řečníků režim nikdo nešetřil, a i odezvy lidí na náměstí byly dobré. Žádalo se propuštění politických vězňů, svoboda shromažďování, zrušení cenzury apod.“¹³⁴

Tehdejší úřady později litovaly toho, že demonstraci povolily. Následující den alespoň manifestaci napadly a bagatelizovaly skrze média s tím, že „byla zneužita kriminálními živly“. Více o tom vypovídá zpráva ČTK. „*Praha 10. prosince – Statisíce občanů a návštěvníků Prahy se dnes věnovaly vánočním nákupům a prohlídce pamětihodností hlavního města. Odpoledne se v Praze 3 na Škroupově náměstí sešlo asi 1800 osob na shromáždění, organizovaném tak zvanými nezávislými skupinami. Ve vystoupeních a na několika transparentech využili Dne lidských práv k tomu, aby upozornili na svou existenci.*“¹³⁵

3.3.10. Palachův týden

Na začátku roku 1989 se České děti spolu s dalšími opozičními skupinami (místo Demokratické iniciativy přibyl Mírový klub Johna Lennona v čele se Stanislavem Pencem a v čele NMS vězněné Marvanovou s Dvořákem nahradila Jana Petrová) smluvily na pořádání pietního aktu za Jana Palacha v předvečer dne jeho upálení. Právě forma pietního aktu se měla vymykat z ohlašovací povinnosti. Již 3. ledna oznámil spolu s (novými čerstvě zvolenými) mluvčími Charty 77 obvodnímu národnímu výboru (ONV) pro Prahu 1, že 15. ledna ve 14 hodin proběhne uctění Palachovy památky, a to u sochy sv. Václava (toto místo bylo nejvíce „nedosažitelné“ a říct si o možnost pořádat zde cokoli byla velká opovážlivost).¹³⁶

Hned o tři dny později ONV žádost zamítl. To však nezabránilo k propagaci akce, tradičně pomocí letáků, protentokrát tisknutých pomocí sítotisku. Letáky obsahovaly pozvánky rovnou na dvě akce. Krom samotné piety za Jana Palacha ještě k „*celonárodní pouti 21. ledna 1989 na hřbitov u Všetat u Mělníka, kde uctíme jeho památku.*“¹³⁷

V samotnou neděli 15. ledna se představitelé opozičních uskupení sešli u Andreje Kroba v Mánesově ulici, odkud se měli všichni společně vydat na Václavské náměstí. Mezitím ulici ovšem obklíčila StB a když vyšli od Krobů, stihli ujít jen pár metrů. Placáka, který šel jako první, sebrali okamžitě a posadili ho do auta. V nestřežené chvíli se mu sice podařilo utéct, ale dohnali ho na křížení Mánesovy s Vinohradskou. Po krátkém výslechu v Benediktské ulici ho propustili k ostatním zadrženým. „*Uvědomil jsem si, že mám v podšívce kabátu schovanou*

¹³⁴ PLACÁK, Petr, 2007, 203-206

¹³⁵ Tamtéž, s. 206

¹³⁶ Tamtéž, s. 207-209

¹³⁷ TŮMA, Oldřich, 1994, s. 83

širokou stuhu – trikolóru s nápisem ‚Janu Palachovi České děti‘. Bylo mi líto, že by stuha nesplnila svůj účel, a tak jsem na malý papírek napsal: ‚Zítřka u pomníku v patnáct hodin‘. Dal jsem to všem přečíst, a pak jsem vzkaz zničil. Ta neobjevená stuha vlastně zapříčinila Palachův týden.‘¹³⁸

Následující den se již účastníci na místo konání dostavili každý sám za sebe. Placák dorazil již kolem druhé hodiny a pozoroval, kolik tajných i veřejných policistů se kolem pohybuje. Janu Petrovou a Otu Veverku za NMS zatknuli ještě dřív, než se jim podařilo k pomníku dostat. Stejně tak i mluvčího Charty 77 Alexandra Vondru. Toho ovšem využil Placák a jako jedinému se mu podařilo položit věnec k nohám sv. Václava. Pak ovšem Veřejná bezpečnost (VB) zajistila jeho i s věnci a odvezla ho stejně jako zbytek disidentů do Městského okrsku VB v ulici Školská. Tam nechali policisté všechny zatčené stát na mrazu na dvorku (včetně matky sedmi dětí Dany Němcové a Jany Sternové, která přežila za 2. sv. války pět let v koncentračním táboře). Na všechny zúčastněné nakonec bylo uvaleno trestní stíhání a byli převezeni do vazební věznice Ruzyně.¹³⁹ Zpráva o uvěznění se pak objevila ve všech zahraničních médiích, která se Palachova týdne účastnila – televize ARD, ÖRF a agentury AP, AFP a Reuters.¹⁴⁰

ČTK o shromáždění referovala takto.¹⁴¹

‚Zmařená provokace‘

Praha 15. ledna – Na Václavské náměstí v Praze se dnes několik protistátních živlů pokusilo o provokaci dlouhodobě připravovanou západními diverzními centry a některými západními rozhlasovými stanicemi – zejména Svobodnou Evropou a Hlasem Ameriky – ve spolupráci především s představiteli tzv. Charty 77. Přes zákaz státních orgánů se snažily zneužít výročí nesmyslné sebevraždy studenta J. Palacha k vyvolání protisocialistických emocí a narušení pořádku v hlavním městě. Příslušníci pořádkových jednotek VB rázně zakročili proti provokatérům a jimi plánovaným akcím, které znemožnili. 91 nejaktivnějších narušitelů zadrželi. Na žádost pracujících Prahy se na udržování pořádku a klidu ve středu města podíleli příslušníci Lidových milicí z pražských závodů.‘

¹³⁸ PLACÁK, Petr, 2007, s. 211-212

¹³⁹ Tamtéž, s. 212-214

¹⁴⁰ TŮMA, Oldřich, 1994, s. 66

¹⁴¹ PLACÁK, Petr, 2007, s. 216

Hned o den později vydala ČTK další článek (přetištěn ve *Večerní Praze*) podobného ražení, ovšem i jmény a adresami některých zatčených (mj. P. Placák, V. Havel, S. Penc, A. Vondra, J. Petrová, J. Sternová nebo D. Němec). Protesty totiž díky zásahům paradoxně rostly na intenzitě, a to díky zapojení lidí přihlížejícím nepřiměřenému zásahu a také zveřejněným adresám. Krom dopisů, které obsahovaly šibenice, hákové kříže nebo různá útočná hesla typu „židovská svině“ či „všichni homosexuálové budou viset!“ (dle Placáka nejspíše část zasláná přímo z nějaké orgánu státní moci), totiž přišly nabídky na pomoc v opozičních hnutích od desítek lidí.¹⁴²

Odbor vyšetřování StB na Správě SNB hl. města Prahy a Středočeského kraje vydalo 17. ledna následující záznam.¹⁴³

„Na základě pokynu I. Náměstka MV ČSSR s. LORENCE uložil dne 17. 1. 1989 [...] s. BĚLOHLÁVEK odboru vyšetřování StB Praha realizovat tyto úkoly:

1. V rámci prováděného vyšetřování trestného činu pobuřování vznést obvinění Lucii VÁCHOVÉ a dalším osobám, které se angažují v činnosti nelegální skupiny tzv. České děti [...].

2. Obvinění těmto osobám vznést nejpozději do 20. 1. 1989, tj. ještě v průběhu bezpečnostních opatření, organizovaných od 15. 1. 1989 S SNB hl. m. Prahy [...].

Vyšetřování této trestní věci ukončit nejpozději do jednoho měsíce.

*ZN odboru vyšetřování
mjr. Cyril Pazderka*

Díky přísně konspiračnímu způsobu komunikace mezi členy a téměř nulové organizaci (za vše nesl zodpovědnost sám Placák, po jehož případném zatčení měl hnutí převzít Jáchym Topol s tím, že si opět najde za sebe nástupce), ovšem komunistické orgány nevěděly, jak mají skupinu infiltrovat, proti komu a čemu zasáhnout. Na krizovém zasedání Rady Národního výboru hl. města Prahy radní přijali usnesení, že „*plnou zodpovědnost za protiprávní činy, jichž byla Praha svědkem v posledních dnech nese tzv. Charta 77 a jiné nepovolené organizace a jejich mluvčí.*“ Taktéž skrze veškeré noviny vyzvala občany „*aby se distancovali od podobných akcí, aby sami ve svém okolí, na pracovištích, stejně jako ve společenských organizacích Národní fronty nastavovali zrcadlo těm, kteří provokačními akcemi znesnadňují*

¹⁴² PLACÁK, Petr, 2007, s. 216-217

¹⁴³ Tamtéž, s. 219

život města a vytvářejí o Praze nepříznivé mínění v celé zemi i mimo ni a aby aktivně přispěli pro klid a pořádek ve městě.“¹⁴⁴

Další den, tedy 19. ledna, dokonce v televizních novinách vystoupil primátor Prahy Zdeněk Horčík s výzvou občanům. Demonstrace ale pokračovaly, a to i 20. V obou dnech přišly proti protestujícím velmi tvrdé zásahy policie. Bití, kopání a urážky po brutálních zásazích přímo na ulici pokračovaly i na stanicích. *Rudé právo* 20. ledna přineslo o zákrocích pořádkových sil krátkou zprávu, která se podobně jako výše zmíněné opírá o „zaručené podpoře ze Západu“, o „ztroskotancích z let 1968-1969“, o zbytečnosti sebevraždy Palacha a porušení zákazu se shromáždit. Na úplném konci zprávy stojí výzva občanům. „*Oprávněně v těchto dnech zní znovu hlas: Republiku si nikým rozvracet nedáme!*“¹⁴⁵ Na další straně pokračovaly „ohlasy lidu“ na pražské události posledních dní v článku „*Rozvratníkům nelze ustupovat*“. Pochvalu za tvrdý zásah si policisté vysloužili mj. od horníků z dolu Fučík 1 a 5 v Petřvaldě či dolu 1. Máj v Karviné, Československého svazu protifašistických bojovníků, České odborové rady, Ústřední rady družstev městské organizace Českého svazu žen v Praze a dalších organizací a Lidovým milicím bylo také náležitě poděkováno.¹⁴⁶

Dalším článkem, který k aktivitám Českých dětí atd. během Palachova týdne vyšel, byl z pera jistého Miroslava Soboty s názvem „*Komu slouží nepokoje?*“, který vyšel v týdeníku Ministerstva národní obrany *Signál*, přesněji v čísle 38/1989. Článek podtrhuje strach režimu z jakýchkoli možných odpůrců, ale také nevěřičnost, že se totalitnímu režimu události vymykají z rukou.¹⁴⁷

Československo je vyspělým socialistickým státem s bohatou kulturou našich národů, vytvořenou díky schopnostem a pracovnímu umu lidu. Nemá nic společného s chaosem, bezzásadovostí, s pouličními demonstracemi, pokoušející se podkopat pokojné budování. víme, že rozvoj demokracie bez pořádku a odpovědnosti může vést k živelnému vývoji, popřípadě i k rozpadu stávajících společenských struktur. A právě o tohle všem stávajícím nezákonným skupinám jde. [...]

Nabízí se otázka – proč vlastně další takové skupiny, jako České děti, Nezávislé mírové sdružení, Společenství přátel USA, Mírový klub Johna Lennona, když budeme jmenovat čtyři

¹⁴⁴ PLACÁK, Petr, 2007, s. 219-220

¹⁴⁵ RUDÉ PRÁVO, *Republiku si rozvracet nedáme*, Praha: 20. 1. 1989, s. 1 in Archiv Ústavu pro českou literaturu, <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1989/1/20>

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 2

¹⁴⁷ PLACÁK, Petr. *Fízl*, s. 224-225

z těch, kteří společně s Chartou 77 byly svolavateli údajného pietního aktu k 20. výročí smrti studenta Jana Palacha, vznikly?

Protože hrstka izolovaných a životu na hony vzdálených individuí, jak „chartu“ před časem nazval jistý emigrantský list, nesplnila očekávání. Nepodařilo se jí, lidově řečeno, nabrat masy. [...] Její pravidla jsou vcelku jednoduchá: bylo stanoveno tzv. Chartu 77 zpolitizovat tím, že před ní vyplují jiné nezákonné skupiny. Tato se bude podporovat a ony jí na oplátku budou vytvářet prostor pro koordinující roli. O charakteru této hry svědčí události ať již z druhé poloviny loňského roku, tak letošní nepokoje v Praze. I další akce vesměs konfrontačního rázu.

*Hazard a komunikace, na tuhle kartu vsadili ti, pro něž socialistické poměry u nás jsou rybí kostí v krku.*¹⁴⁸

V prvním čísle bulletinu Koruna vyšel zpětně pohled druhé strany, konkrétně dopis kardinála Františka Tomáška z 21. ledna tehdejšímu předsedovi vlády Ladislavu Adamcovi, ve kterém se pražský arcibiskup obrací na premiéra s žádostí, aby „*usměrnil bezpečnostní složky a ty se zřekly násilných zásahů do svobodných projevů řádných občanů a poskytly více sluchu oprávněným požadavkům lidu.*“ Dále v něm popírá angažovanost zahraničních sdělovacích prostředků, míní, že občané Československa postrádají některé občanské svobody a je režimem manipulován a taktéž adoruje hrdinské činy Jana Palacha a odsuzuje jednání police jako čin proti lidskosti.¹⁴⁹

Následujícího dne kardinál přijal tři členy Českých dětí, Karla Tlustého, Pavla Reisenhauera a Lenku Dermatini¹⁵⁰, kteří mu poděkovali za dopis Adamcovi, přečetli mu Manifest a informovali jej o případu Ivana Jirouse, přičemž ho poprosili, aby se za něj pomodlil. Nakonec Tomášek udělil celému hnutí požehnání.¹⁵¹

Stuhy z Placákova smutečního věnce pak měly ještě o pár měsíců později odezvu v *Rudém právu*, které přetisklo diskusi několika vrcholných komunistických představitelů a novinářů *Rudého práva* a slovenské *Pravdy* (tiskový orgán KS Slovenska) věnované „činnosti nezákonných skupin“. JUDr. František Žák z Ministerstva vnitra, který měl na starosti „nepřátelská seskupení“, tvrdil, že akce byla organizována ze zahraničí. „*Vezmeme-li případ dodávky některých symbolů pro vyvolávání těchto nálad ze zahraničí, jako byl dovoz smutečních stuh ze zahraničí k připomenutí Palacha, muselo se jednat z hlediska časového*

¹⁴⁸ PLACÁK, Petr, 2007, s. 224-225

¹⁴⁹ Koruna, č.1, s. 14

¹⁵⁰ PLACÁK, Petr, 2007, s. 228

¹⁵¹ Koruna, č.1, s. 15

i materiálního o režii ze zahraničí.“ Ve skutečnosti ale Placák stuhu nechal vyrobit pár dní předtím jako běžný zákazník v malém družstvu invalidů, kde takové stuhly vyráběli.¹⁵²

Palachův týden měl z pohledu Českých dětí ještě jednu důležitou dohru v médiích, konkrétně v *Rudém právu* z 26. ledna v rubrice „na dotazy čtenářů“, kde se jeden z nich ptal následovně. „*Jedním ze svolavatelů minulých akcí, jak ostatně hlásil i Hlas Ameriky, byly tzv. ‚České děti‘. Co je to za skupinu?*“¹⁵³

Odpověď, pod kterou se podepsali tehdejší redaktori Marie Boudová, Jiří Janouškovec, Jaroslav Kojzar a Karel Walter, sám Placák označil jako „reklamu“.¹⁵⁴

„*Vznik tzv. Českých dětí byl inspirován ‚chartou‘ stejně jako v případě dalších nezákonných skupin v průběhu minulého roku. Jejimi členy jsou převážně mladší osoby se středoškolským vzděláním. Jde o malou skupinu, která má velmi svérázný program. Pro představu, kam směřuje, zveřejňujeme úvodní část programového manifestu.*“ Následuje zkrácená verze Manifestu – zestručněná o některé návrhy, co se situací v ČSSR dělat a o seznam signatářů. Ovšem i v první části Manifestu vynechali autoři článku jednu odrážku, aniž by to jakkoli graficky znázornili – „*Království není vláda několika tisíc hrabivců, samozvanců, darmožroutů a parazitů země a národa!*“ Na konci článku stál ještě tento dovětek psaný samotnými redaktory. „*Po přečtení samotného dokumentu je pochopitelné, proč tzv. České děti vystupují nejen proti našemu společenskému zřízení, ale i proti republice vůbec. Nedivme se tedy, že pánové Lobkowicz, Schwarzenberg a další, kteří jsou ochránci nezákonných skupin u nás, fandí uvedeným snahám, i když se angažují ve spolcích na ochranu lidských práv.*“¹⁵⁵

Efekt na lidi mělo uveřejnění Manifestu opačný, než vládnoucí garnitura zamýšlela. České děti se tím dostaly do popularity a rázem o nich každý věděl. „*Otevřít Rudé právo, tiskový orgán ÚV KSČ, a mezi všelijakými stranickými usneseními, závazky brigád socialistické práce atp. číst, že ‚České království trvá‘ bylo jako mana nebeská, skoro zázrak, který by se ale nemohl uskutečnit bez ‚vynalézavosti‘ desinformačního odboru StB. [...] Toto uveřejnění Manifestu považují za jeden ze svých největších literárních počinů. Rudé právo se tím stalo*

¹⁵² PLACÁK, Petr, 2007, s. 212-213

¹⁵³ RUDÉ PRÁVO. *Na dotazy čtenářů*. Praha: 26. 1. 1989, s. 7 in Archiv Ústavu pro českou literaturu, <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1989/1/26>

¹⁵⁴ PLACÁK, Petr, 2007, s. 212-213

¹⁵⁵ Koruna, č.1, s. 19

místem, kde jsem poprvé oficiálně publikoval, stejně jako mi estébáci kdysi zařídili první ‚oficiální‘ literární čtení v Bartolomějské,“ jak sám o zveřejnění referuje Placák.¹⁵⁶

3.3.11. Jaro 1989

Po necelých dvou týdnech Placáka i další zadržené propustili z vazby s tím, že budou stíháni na svobodě. Soud se konal 21. února. Krom Oty Veverky a Jany Petrové, kteří za „provokaci“ v podobě položení květiny k pomníku sv. Václava, dostali rok, respektive šest měsíců nepodmíněně, vyvázli všichni vč. Petra Placáka s podmíněčným trestem. Naopak soud poslal na 9 měsíců za mříže Václava Havla, který s pořádáním Palachova týdne neměl co do činění, ovšem po jeho skončení promlouval v zahraničním rozhlase o zákazu shromažďování. Kvůli jeho odsouzení se České děti „dostaly“ do novin znovu, tentokrát ale až na Kubě. Článek s názvem „Havel – prostý dramatik“, který vydala kubánská tisková agentura Prensa Latina, přetiskla ČTK a vydala *Lidová demokracie*.¹⁵⁷

„Prensa Latina označuje Havla za ‚nového bojovníka za lidská práva podle stereotypu užívaného západní propagandou‘. Připomíná jeho literární začátky, politickou činnost v roce 1968, kdy se vyslovil pro vytvoření politické opozice s cílem ‚reformovat socialismus‘, jeho pozdější četné kontakty s emigrací i aktivní podíl na vytváření různých ilegálních skupin.

Pokud jde o Havlův politický ideál, agentura konstatuje, že Havel otevřeně propaguje návrat k buržoazní republice. Je to nicméně – jak dodává Prensa Latina – poměrně umírněný postoj, vezme-li se v úvahu, že jedna z ilegálních skupin vzniklých kolem Havla, tzv. České děti, chce návrat k monarchii.“¹⁵⁸

Mezitím se činnost hnutí rozrůstala i mimo hranice ČSSR. Jejich odnož v New Yorku, čítající 5 členů¹⁵⁹, zorganizovala 29. ledna koncert na podporu Jirouse a dalších politických vězňů. Podobná akce pak proběhla taktéž 6. února v Amsterdamu, kde se v tamějším divadle Paradiso četly Jirousovy básně. (V téže době u nás ovšem začal platit tzv. Pendrekovův zákon, který zvyšoval sazby za „přechyby proti veřejnému pořádku“ či za „ztěžování výkonu pravomoci veřejného činitele“).¹⁶⁰

¹⁵⁶ PLACÁK, Petr, 2007, s. 212-213

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 231-235

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 235

¹⁵⁹ Koruna, č.1, s. 20

¹⁶⁰ PLACÁK, Petr. *Fízl*, s. 230

„V New Yorku byla řada kamarádů, většinou vrstevníků mého staršího bratra, kteří utekli na Západ ve velké uprchlické vlně kolem roku 1980. Já je všechny znal, jako kluk jsem s nimi absolvoval různé akce, a když se o Českých dětech doslechli z vysílání Hlasu Ameriky a Svobodné Evropy, tak se k nám přihlásili. Pomáhali nám pak třeba s propagací Jirousova případu v Americe, když Magora popáté zavřeli, a podíleli se také na přípravě koncertu na jeho podporu. V Norsku pak byl Honza Hájek, kterého jsem znal z Prahy z doby, než zůstal v roce 1984, myslím, venku. Komunikovali jsme spolu přes kurýry, když nějaký známý dostal výjezdni doložku, což bylo v 2. půli 80. let už poměrně časté, pokud tedy nebyl člověk pod nějakým intensivním dohledem. Když nešlo o nic důležitého, tak se telefonovalo.“¹⁶¹

Ve čtvrtek 9. března se konal soud s Ivanem Jirousem (a také Jiřím Tichým) v Jihlavě. Na tento den Placák vzpomíná v bulletinu Koruna. „Ačkoli byl všední den a Jihlava daleko, sjelo se k soudu na sto Martinových a Jirkových přátel. [...] Do soudní síně byla vpuštěna akorát Jirousova žena Juliana, členka Českých dětí, se svou sestřenicí, dva zástupci Jirky Tichého a pak zahraniční delegace s předsedou Mezinárodního helsinského výboru Karlem ze Schwarzenberka. Později byla vpuštěna i další členka Českých dětí Věra Jirousová (Jirousova bývalá manželka). [...] Je kolem 17. hodiny a soud končí. Z oken vedle soudní síně nám ukazují – třikrát ruka a jeden palec – 16 měsíců! Člověk neví má mít radost, že to není horší, nebo ne. [...] Čháme v oknech a už ho vedou. K Avii to mají asi dvacet metrů, tedy několik vteřin. Řveme o závod. Martin nás vidí a neznatelně se usmívá. Na brzkou shledanou!“¹⁶²

21. března se České děti vydaly uctít památku odbojáře z 2. sv. války Václava Morávka ze skupiny „Tři králové“, který ten den roku 1942 zahynul v přestřelce s gestapem zahynul. Do skupiny s ním patřil ještě Jan Balabán a Josef Mašín, jehož synové Ctirad a Josef pro změnu bojovali se zvlí StB. K pomníčku *Tři králů a jejich dětí* položily kytici s trikolórou s nápisem České děti. Ještě ten den večer pak proběhla v pražském kostele sv. Jiljí mše a odtud následný průvod k Husovu pomníku na Staroměstském náměstí za politické vězně.¹⁶³

První dubnový den se pokusil člen Českých dětí Martin Kubík dostat přes Maďarsko do Vídně, kde chtěl jménem celého uskupení uctít památku císařovny Zity, ženy posledního rakouského císaře a pomyslného krále Českých zemí Karla, která skonala 16. března.¹⁶⁴

¹⁶¹ Rozhovor s Petrem Placákem, 20. 4. 2021, příloha č. 3

¹⁶² Koruna, č.1, s. 15

¹⁶³ Tamtéž, s. 15-16

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 18

Čtvrtého pak proběhl odvolací soud s představiteli pořadatelů Palachova týdne, včetně Placáka. V odvolání popřel souvislost událostí z 15. a 16. ledna, s tím, že věnec pokládal sám za sebe.¹⁶⁵

17. dubna pak proběhl jediný sněm Českých dětí, který ustanovil Ivana Jirouse markrabětem moravským. *„Jedinou výjimkou z přísně konspiračního chodu byl sněm, který jsme udělali v hospodě u Parašutistů v Resslově ulici, vedle toho chrámu, kde byli ukryti Gabčík s Kubišem. Jelikož byl Magor čerstvě zavřený v kriminále, tak jsme se tam jednohlasně usnesli, že ho jmenujeme právě do této volné pozice. Kdo měl být král už se tam nicméně neřešilo.*¹⁶⁶

K prvnímu výročí úmrtí Pavla Wonky, 23. dubna, jel Placák položit za České děti věnec na jeho hrob do Vrchlabí. Pozornosti policistů si tam Placák užil hned dvakrát, okamžitě po příjezdu a pak na hřbitově, který střežila hlídka StB. Jím položenou trikolóru sebrala z hrobu ještě během odchodu Placáka ze hřbitova. O den později se konal odvolací soud v Brně, jenž Jirousův trest potvrdil. Na proces ale bylo vpuštěno několik hostů vč. Placáka a dalších 5 členů hnutí.¹⁶⁷

3.3.12. První máj 1989

Jelikož na jaře nebyly žádné významné svátky, rozhodl se Placák včlenit a narušit prvomájový průvod ke Dni práce. Ostatní mluvčí opozice se zprvu zúčastnit odmítali. Argumentovali zdravotním stavem Stanislava Devátého, který navíc držel protestní hladovku a tím, že tento svátek je komunistický, což jim Placák rozporoval a pustil se do organizace sám. Za České děti odtelefonoval jejich velmi útočné „Prohlášení k 1. máji“ do *Hlasu Ameriky* a *Svobodné Evropy*.¹⁶⁸

„Jestliže v sedmdesátých letech byla situace v Československu dobrou celkem poklidného chátrání, tak v druhé polovině osmdesátých let se tato situace viditelně změnila. Přímo bleskovým tempem zastaralá neoživovaná výrobní základna země a stav životního prostředí, už po léta špatný a naprosto opomíjený, se během chvíle přiblížil kritické hranici poškození. Ke všemu se změnila politická situace. S příchodem nového vedení Sovětského svazu došlo k celosvětovému uvolnění. Českoslovenští vládcí ztratil v Brežněvovi svého mocného chráněnce a jejich po léta dobře živený obraz imperialistického založení západních demokratických států ve světle sovětských reforem vybledl. [...] Jelikož současné vedení země

¹⁶⁵ PLACÁK, Petr, 2007, s. 212-213

¹⁶⁶ Rozhovor s Petrem Placákem 17. 2. 2021, příloha č. 2

¹⁶⁷ Koruna, č.1, s. 15

¹⁶⁸ PLACÁK, Petr, 2007, s. 240-241

prakticky postavilo mimo zákon jakékoliv formy občanského protestu (v naprostém protikladu s Ústavou ČSSR), chceme se s transparenty požadujícími propuštění Tomáše Dvořáka, Hany Marvanové, Ivana Jirouse, Václava Havla, Jany Petrové, Oty Veverky a dalších československých politických vězňů zúčastnit prvomájového průvodu. “

Praha 20. duben 1989¹⁶⁹

Na konci dubna si StB i MV (potažmo ÚV KSČ) díky monitoringu zahraničních rozhlasových stanic vypracovali dokumentaci k plánovaným aktivitám protirežimních iniciativ. StB ve vzájemné komunikaci uvedla následující. *„Získané poznatky nasvědčují, že vnitřní protivník se nevzdal záměru zneužít májových oslav zejména v Praze k otevřenému vystoupení s cílem opět na veřejnosti prezentovat existenci a provokovat státní moc. Současně je zjevným cílem vnitřních i vnějších nepřátel využít případného zákroku pořádkových jednotek k rozpoutání široké protičeskoslovenské kampaně v zahraničí a k osočování ČSSR z porušování závěrů vídeňské následné schůzky KBSE. Dokládá to i mimořádný zájem západních novinářů o vydání čs. víz na období májových oslav. Jenom v posledních dnech bylo vydáno téměř 350 víz žurnalistům z kapitalistických států, nejvíce NSR, Velké Británie, Rakouska a USA. “¹⁷⁰*

Vzhledem k faktu, že MV nasadilo jen na Václavské náměstí dohromady přes 4 tisíce mužů, podařilo se jim opoziční aktivisty s transparenty rychle oddělit od průvodu. Samotný Placák byl ovšem zadržen a převezen do cely předběžného zadržení do Konviktské ulice (propuštěn byl po necelých 48 hodinách). MV ovšem nepočítalo s incidentem, při němž byl zadržen britský novinář. Informovalo o tom i *Rudé právo* skrze svého londýnského zpravodaje Zdeňka Vilímka, který poslal report z jednání Informačního fóra (navazovalo na KBSE).¹⁷¹

„Na zasedání vzbudila pozornost zpráva o zadržení britského novináře v závěru prvomájových oslav v Praze. Delegáti Británie, Kanady a Rakouska se uchýlili ke zlostným výpadům proti postupu čs. Úřadů vůči zpravodaji rozhlasové stanice BBC. Ředitel tiskového odboru ministerstva zahraničí ČSSR Ivan Kulhánek seznámil přítomné delegáty s následujícími skutečnostmi: Britský novinář natáčel v horní části Václavského náměstí, kde se srotila skupina

¹⁶⁹ PLACÁK, Petr, 2007, s. 241

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 244

¹⁷¹ Tamtéž, s. 246-248

občanů, která chtěla narušit prvomájovou manifestaci. Byly v ní i tzv. České děti, o nichž je známo, že chtějí obnovu monarchie v Československu.¹⁷²

3.3.13. Demontrace za životní prostředí

Situace v ČSSR začala být tou dobou velmi napjatá a StB se bála v podstatě každého pohybu opozičních členů. S vývojem techniky tak začala používat kamery a „nebezpečné živly“ natáčet.¹⁷³ Placák tuto praktiku zažil několikrát. Poprvé 1. června na ustavujícím kongresu Hnutí za občanskou svobodu (HOS) v restauraci na Hadovce a poté 3. června na fotbalovém turnaji na Dětském ostrově, kterého se zúčastnily týmy Českých dětí, NMS, Mírového klubu Johna Lennona a redakce Revolver Revue. „*Tenhle (turnaj) alespoň proběhl. Jen to natáčeli a zapisovali si každého účastníka. Pak jsme jednou hráli na Strahově, to jsem tedy hrál za Revolver Revue, proti Plastikům a dalším. A než jsme začali hrát, tak celou tu pláň obklíčilo asi 60 policajtů a všechny nás sebrali.*“¹⁷⁴

Neutěšená situace ekonomická, ekologická i lidskoprávní mezitím do ulic vyháněla čím dál více lidí. Po Masakru na náměstí Nebeského klidu Pekingu proběhla 4. června studentská manifestace a už o pár dní zpět protestovali za čistší vzduch Pražské matky. Obou akcí se zúčastnili zástupci Českých dětí. Ekologická témata byla obzvlášť pro ženské křídlo stěžejní.¹⁷⁵ „*V ekologických demonstracích za záchranu Stromovky (měla být vykácena její východní část a nahrazena magistrálou) jsem se angažovala nejvíc, pro mne je ekologie, starost o životní prostředí dodnes středem zájmu. Podílela jsem se proto i na organizování této akce, byla jsem při všech demonstracích a sbírala jsem podpisy. Vyhotovila jsem také text, který se ve Stromovce podepisoval,*“ vzpomíná členka hnutí Anna Hradilková.¹⁷⁶

Protesty se zde konaly opakovaně po celé léto. Hned na první větší 21. června, Placáka, jak již bylo zmíněno výše, sebrala StB a odvezla na Křivoklátsko, a to hned zpočátku akce, aniž by si toho ostatní zúčastnění stihli všimnout. Na další průběh tak opět vzpomíná Anna Hradilková. „*Tehdy tam byla velká spousta malých dětí, rodin s kočárky, mladých maminek. Tam tehdy zasáhli hodně tvrdě, zasáhli se psy. Měla jsem tam také své děti a byl to pro ně otřesný zážitek. Opravdu se tam pustili mezi ty děti se psy a několik lidí tam bylo zbitých. [...]*

¹⁷² RUDÉ PŘÁVO. *Proti jednosměrné ulici*. Praha: 3. 5. 1989, s. 7 in Archiv Ústavu pro českou literaturu, <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1989/5/3>

¹⁷³ PLACÁK, Petr, 2007, s. 249-250

¹⁷⁴ Rozhovor s Petrem Placákem 17. 2. 2021, příloha č. 2

¹⁷⁵ Koruna, č.2, s. 5-7

¹⁷⁶ SVOBODOVÁ, Jana, 2007, s. 14

První dvě nebo tři to ale bylo opravdu veliké. Když už se to stalo pravidelným zvykem chodit demonstrovat do Stromovky, scházeli se tam titíž lidé a k tvrdým zásahům už nedocházelo. Vždycky tam byla policejní asistence, nejen v uniformách, ale i takoví ti pánové v kožených bundách. Kdykoli jsem tam byla, tak natáčeli. [...] Pokaždé tam přišli s kamerou a nepokrytě a zblízka účastníky filmovali, snad aby si doplnily do kartotéky. Pokud nebyly videozáznamy skartované, měly by existovat.“¹⁷⁷

Placák na policisty podal pár dní po události trestní oznámení. „*Vlastně poté demonstraci za Stromovku. Oni to sice smetli ze stolu, ale bylo dobré, že jsem se po revoluci měl o co opřít, protože to bylo tvrzení proti tvrzení. Nicméně tím, že jsem to podal ještě za komunismu, tak se soud přiklonil na moji stranu. Dva dokonce dostali nepodmíněný trest a šli skutečně sedět. Další vyvázl s podmínkou a ten čtvrtý již nebyl tou dobou (2011) živ.*

3.3.14. Prázdniny 1989

Poslední červnový den se konaly několikeré bohoslužby k devadesátým narozeninám kardinála Tomáška. První červencový den sám kardinál složil děkovnou mši pro 12 tisíc lidí ve svatovítské katedrále za účasti asi 40 zahraničních kardinálů a biskupů, včetně papežské legáta, velvyslanců několika států i zástupci domácí federální vlády. A také Placáka. Ten ve třetím čísle *Koruny* celou akci popsal. „*Kolem mě se tlačí kameraman ZDF; včera vysílali půl hodinovej pořad o kardinálovi a dnes znovu natáčeji, co se dá. Za to naši daj půlminutovej střih v TN. [...] Po mši se asi tři tisíce lidí shromáždilo před arcibiskupským palácem, kde provolávaly slávu Otci kardinálovi, ale i biskupům Sokolovi, Korcovi a Otčenáškov. Lidé zpívali českou, slovenskou i papežskou hymnu a Svatováclavský chorál. Směrem k pražskému hradu skandovali – Chceme svobodu! a dožadovali se i příjezdu svatého otce... Ve zbytku článku shrnuje Tomáškův život a vypichuje jeho činy v boji za lidská práva.¹⁷⁸*

Ve dnech 28. června, 5. července a 12. července proběhly další protesty ve Stromovce. Den nato podpálili státní policisté dům třem členům Českých dětí: manželům Františkovi a Olze Hofmanovým a Barbaře Veselé v Břevnově, kde se mj. jednu dobu vyráběl *Revolver Revue*. Hnutí pro postižené udělalo sbírku. Šestnáctého uspořádaly České děti „pochod za Magora“ v jižních Čechách, kde Placák a S. Penc den předtím opravili střechu Jirousovy

¹⁷⁷ SVOBODOVÁ, Jana, 2007, s. 15

¹⁷⁸ Koruna, č.3, s. 9-10

chalupy v Prostředním Vydří, kam zasadili třímetrový nápis CH 77 z jinak barevných tašek, s tím že chtěli, aby byl vidět z vesmíru.¹⁷⁹

Pátého srpna se Martinovi Kubíkovi napodruhé podařilo díky revolučnímu dění v Maďarsku dostat k hrobu císařovny Zity ve Vídni, což sepsal ve třetím čísle Koruny. „*Kubík se dostal do Vídně přes Maďarsko. V době, kdy už nebyly střežené, přešel normálně maďarsko-rakouské hranice – tedy mimo hraniční přechod.*“¹⁸⁰

Před dalším výročí okupace sovětskými vojsky 21. srpna varoval tajemník Městského výboru KSČ v Praze Miroslav Štěpán opozici, že tentokrát zakročí i za použití střelných zbraní. To některé lídry protirežimních hnutí v čele s Havlem odradilo, načež varovali skrze Hlas Ameriky a Svobodnou Evropu před účastí. České děti a NMS ale k protestu i přes výhrůžky vyzývali. Placák opět sepsal prohlášení obsahující i pozvánku, oboje poslal do výše zmíněných rádií, ale ani jedni text neodvysílali (Havlovo varování oproti tomu zaznělo hned několikrát).¹⁸¹

Zásah bezpečnostních složek sice byl mírný, ovšem mezi 320 zadrženými byli i lidé ze zahraničí, především Italové a Maďaři, kteří přijeli v rámci solidarity s československou opozicí. Zatknuto bylo i několik cizích novinářů.¹⁸² Všem zahraničním podporovatelům poděkoval Placák skrz článek „Jak vznikají přátelství mezi národy“ v třetím čísle Koruny.¹⁸³

3.3.15. Září 1989

Dvacátého září se opět shromáždilo asi 200 lidí v parku Stromovka u Šlechtovy restaurace. Placák se nezúčastnil kvůli horečce, nicméně dovedl na místo anglického novináře. „*Žurnalista pak večer vyprávěl, jak jsou Češi stateční, že tam byli policisté se psy a lidé chodili kolem dokola jakoby nic, bavili se a žertovali. Když odcházel, viděl, jak policisté tahají z telefonní budky nějakého dlouhovlasého, vytáhlého kluka. Nemohlo jít o nikoho jiného než Stanislava Pence.*“ Protesty se pak konaly každý týden.¹⁸⁴

¹⁷⁹ Koruna, č. 3, s. 3

¹⁸⁰ Rozhovor s Petrem Placákem 20. 4. 2021, příloha č. 3

¹⁸¹ PLACÁK, Petr, 2007, s. 265

¹⁸² Tamtéž, s. 265-270

¹⁸³ Koruna, č.3, s. 5

¹⁸⁴ Tamtéž, č.3, s. 6

Na svátek sv. Václava se konala mše v katedrále sv. Víta. Za přítomnosti kamer StB se jí zúčastnily i České děti vč. Placáka. Ti zde rozdávaly letáčky vyzývající k pochodu na Václavské náměstí bezprostředně po bohoslužbě.¹⁸⁵

„Dostali jsme se asi třicet metrů pod Václava, když nám desítky policajtů zahradily cestu. Svatováclavský chorál ze stovek hrdel zaburácel náměstím. Stočili jsme se na levou stranu a za zpěvu šli pomalu dolů. Skandovalo se – Svobodu! Svobodu! Lidský práva! Ať žije biskup Korec! Zastavili jsme se před obchodním domem Družba. Bylo nás asi tisíc. Lidé zapalovali svíčky. Policajtům trvalo téměř půl hodiny, než přeskupili své síly. Když na nás začali nastupovat, už se volalo, abychom jim nedali příležitost a rychle se rozešli. [...] Pozdě večer se na náměstí sešlo opět několik stovek lidí. Demontrace byla sice krátká, ale myslím, že účinná. Takové by se měly dělat častěji, a ne čekat na osvědčená výročí a na hysterii kolem nich. 28. září jsme zas pocítili hodinku svobody. Svatý Václave, děkujeme Ti.“¹⁸⁶

Ten samý den StB v interní komunikaci řešila případ Lucie Váchové (nakonec odešla s pokutou 500 Kčs na místo vězení). V rámci jejího spisu se objevil následující pokyn. *„Ve shora uvedené trestní věci vedené u zdejšího soudu žádám o urychlené sdělení: kde je známo, jak je organizována struktura nazývaná ‚České děti‘, zda má organizační strukturu a jakou, jaký je jejich program, zda existuje seznam členů a zda je známo, že členem této skupiny byla i obžalovaná Lucie Váchová.“¹⁸⁷*

V následném šetření se ukázalo, že StB ví po více než roce o hnutí přesně tolik, kolik toho vypustili na povrch: že mluvčím je Placák, členy signatáři Manifestu, programem návrat monarchie za pomoci mj. demonstrací a dalších ilegálních akcí.¹⁸⁸

3.3.16. 28. října 1989

Na výročí Republiky chystaly všechny nezávislé iniciativy další rozsáhlý protest. Většina, vč. Placáka, se na nějaký čas předtím odebrala do ústraní, aby ji nemohli zadržet. Výjimkou byl rozhovor se západoněmeckou televizí ZDF z 24. října. Placák se spolu s Lucií Váchovou, Barborou Veselou, Antonínem a Annou Hradilkovými setkal s jejími redaktory v hotelu Intercontinental za masivního „dozoru“ StB. ZDF s Českými dětmi hovořila o situaci

¹⁸⁵ PLACÁK, Petr, 2007, s. 272

¹⁸⁶ Koruna, č.3, s. 7-8

¹⁸⁷ PLACÁK, Petr, 2007, s. 273-275

¹⁸⁸ Tamtéž

v ČSSR. „Zcela nepokrytě jsme řekli, jak se věci mají, a odmítli jsme jakýkoli druh socialismu, včetně toho s lidskou tváří.“¹⁸⁹

Po interview vyšel Placák napřed, aby na sebe strhl pozornost a ostatní mohli v poklidu odejít. Okamžitě byl osloven příslušníkem Bezpečnosti, ale se slovy „nemám čas“ je odbyl a utekl. Večer téhož dne pak navštívil koncert Garáže, kde rozdával další sadu letáků, tentokrát proti nové vizáži stokorunové bankovky, kterou měl zdobit Gottwald, což si již tehdy všichni vykládali jako zoufalou snahu zastavit rozklad režimu. Na akci ovšem dorazila opět StB a Placák měl štěstí, že se mu podařilo ztratit se v davu.¹⁹⁰

Samotná demonstrace proběhla znovu s rychlým zásahem bezpečnostních sborů. Před jejím začátkem na Václavském náměstí skládala přísahu armáda, načež StB, LM a VB zasáhly proti demonstrantům obušky, alespoň s menší intenzitou než během Palachova týdne. Také měly přistavené autobusy pro zadržené, které rovnou odvážely na policejní stanice.¹⁹¹

O zásahu u nás referovala ČTK, která uvedla, že se protestu zúčastnilo 3 tisíce osob. Zbytek zprávy vyplňují fráze typické pro články podobného ražení – mantry o zahraniční provokaci, narušení klidu a veřejného pořádku, neuposlechnutí zákazu se shromáždit, nerespektování rozkazů policistů apod.¹⁹²

Ovšem protesty vyplnily i přední stránky rakouských a německých médií, které po situaci v Maďarsku a Německé Demokratické Republice pozorně sledovaly i vývoj v Praze. Reportéři z ZDF museli dokonce využít pomoci velvyslanectví a velmi aktivní byla i rakouská televize. Reportáže z Prahy se objevily také v britském, belgickém a francouzském tisku. Všechny se shodovaly na počtu protestujících okolo 60 tisíc.¹⁹³

3.3.17. 17. listopad 1989 a sametová revoluce

Na Mezinárodní den studentů České děti rozdávaly v rámci pochodu z Albertova svoje poslední letáky informující o svatořečení sv. Anežky v Římě. Jinak ale byli jednotliví členové roztroušeni v davu a nijak se neorganizovali dohromady. Placák opět rozhlašoval, aby se z protestu stal řetězový a že sraz je v 16 hodin následující den.¹⁹⁴

¹⁸⁹ PLACÁK, Petr, 2007, s. 276-278

¹⁹⁰ Tamtéž, s. 278

¹⁹¹ Tamtéž, s. 279

¹⁹² Tamtéž, s. 280

¹⁹³ Tamtéž, s. 281-282

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 288-289

„Když jsem se tam pak sešli toho 18., tak tam bylo jen několik set lidí a vylezlo se na koně, vyhlásil jsem tam minutu ticha... Já tam totiž potkal francouzského novináře z AFP, který tvrdil, že je pět mrtvých, takže jsem vyhlásil jako vzpomínku na sv. Václava minutu ticha za těch 5 ‚mrtvých‘. Což nějak nakonec zapadlo v historii. Odtud jsme pak šli na Národní, kde už bylo několik tisíc lidí. A těsně předtím, než přišli bicí komanda, jsme tu demonstraci rozpustili, s tím, že následující den se sejdem znovu. Takže si myslím, že ten 18. listopad byl takový překlenovací bod, protože 19. už to bylo 20-30 tisíc, 20. snad 100 tisíc.“¹⁹⁵

Zbytek dní Sametové revoluce strávil Petr Placák jako člen Koordinačního centra OF, do jehož počínání chtěl angažovat i České děti. To si nakonec po Jirousově návratu z vězení 24. listopadu a jeho intervenci rozmyslel. Chtěl, aby zůstaly opravdu nezávislým uskupením. Z KC OF odešel poté, co se začala řešit budoucnost některých plánovaných komunistických staveb, např. Temelína či Vodního díla Gabčíkovo.¹⁹⁶

3.3.18. Aktivity po Sametové revoluci

České děti po revoluci výrazně omezily svoji aktivitu. Skončilo i vydávání jejich bulletinu. Dodnes však každoročně pořádají Tříkrálový pochod „Za monarchii“ a pak každoroční listopadovou pouť k hrobu Ivana Jirouse.¹⁹⁷

Taktéž (i po revoluci často rukou pouhého P. Placáka) ještě několikrát oficiálně vystoupily s prohlášením proti některým polistopadovým praktikám. Nejprve v říjnu 1990 podaly trestní oznámení na velitele všech zásahů z let 1988 a 1989 proti poklidným protestům. Mnohými osobnostmi (vč. dalších Českých dětí) podepsaná verze se tehdy objevila v časopisu Respekt.¹⁹⁸ Ve stejném plátku vyšla i výzva Federálnímu shromáždění z března 1991, kde žádají jménem občanů mj. prohlášení StB za zločinnou, trestní stíhání nejvyšších komunistických představitelů, a důkladné prověření MV a soudů.¹⁹⁹

V prosinci 1991 vydaly dokument s názvem Právo na Spravedlnost, kde vyzývají k odstoupení nejvyšší prokurátory ČSFR, ČR i toho vojenského. Dále také žádají soudní proces s veliteli některých okrsků VB či StB a také dosud nestíhaných předáků KSČ.

¹⁹⁵ Rozhovor s Petrem Placákem 17. 2. 2021, příloha č. 2

¹⁹⁶ PLACÁK, Petr, 2007, s. 291

¹⁹⁷ Rozhovor s Petrem Placákem 17. 2. 2021, příloha č. 2

¹⁹⁸ Respekt: *Generální prokuratura ČR, Věc: trestní oznámení.* 24.10.1990, s. 7, příloha č. 5,

¹⁹⁹ Respekt: *Zločiny a křivdy. Petice čs. občanů Federálnímu shromáždění.* 11.3.1991, s. 4, příloha č. 6

„Jmenovitě Ladislav Adamec, Milouš Jakeš, Miroslav Štěpán, pánové Lorenc, Kincl, Vykypěl (dr. Husák bohužel před soud být postaven nemůže, protože mezitím zemřel).“²⁰⁰

V roce 1999 v LN vyšel článek „Na prahu nového milénia“, uvedený jako „Prohlášení občanů k politické situaci“, kde Placák představuje petici za nastolení monarchie (podepsáno např. Adamem Drdou, Ivanem Jirousem, Jiřím Lábusem, Svatoplukem Karáskem, Petrovým bratrem Janem, novináři Jiřím Peňásem a Ondřejem Štindlem nebo Českými dětmi Andrejem Stankovičem a Jáchymem Topolem).²⁰¹

Posledním významným politicky angažovaným dílem Placáka potažmo Českých dětí je petice *S komunisty se nemluví* z roku 2003, ve které upozorňuje na ilegality komunismu a s tím v rozporu narůstající vliv KSČM na politickém dění v ČR.²⁰²

²⁰⁰ Aktualne.cz: PENC, Stanislav. *Jak se vyrovnáváme s minulostí?* 7.12.2007 [online] <https://blog.aktualne.cz/blogy/stanislav-penc.php?itemid=2188>, příloha č. 7

²⁰¹ Lidové noviny. *Na prahu nového milénia. Prohlášení občanů k politické situaci.* 21.12.1999 Dostupné na <https://babylonrevue.cz/neprakticka-vyzva/>, příloha č. 8

²⁰² Příloha č. 9, více na <https://plus.rozhlas.cz/petice-s-komunisty-se-nemluvi-narazila-7813683>

4. Závěr

Tato práce je výsledkem snahy popsat jakým způsobem a do jaké míry pomohly České děti, a především jejich *spiritus agens* Petr Placák, svojí samizdatovou publikační činností ke konci totalitní vlády komunistického režimu v Československu.

Od mala byl Placák veden ke svobodnému a férovému smýšlení, které celou jeho rodinu uvrhlo k nemilost vládnoucí garnitury a jimi ovládaných bezpečnostních složek. Jeho největší motivací v boji s komunisty, nebo jak sám vždy říká bolševiky, byla právě touha po osobních svobodách, která ho dodnes vede k hájení těchto hodnot i v době kapitalismu, které dle něj rovněž nejsou ideální, jak jsem se na vlastní uši přesvědčil při rozhovoru s ním.

Dalším s jeho hodnotami neslučitelným postupem KSČ byly pravomoci tajné policie proti vlastním občanům, kteří jen uplatňovali svá občanská práva, například na svobodu mluveného i psaného projevu či shromažďování. Přitom byla naše vláda k jejich dodržování vázána mezinárodními smlouvami. Taktéž bojoval za takzvané „vězně svědomí“, tedy politické vězně, kteří se za mříže dostali kvůli pořádání kulturních akcí jako Ivan Jirous nebo kvůli boji za spravedlivou justici jako k smrti umučený Pavel Wonka.

Na tyto i další neduhy komunistické vlády Placák rád upozorňoval, leč do vzniku Českých dětí a jejich Koruny neměl komunikační kanál, jak tyto informace šířit. Zpočátku je chtěl dostat hlavně mezi další členy undergroundu. Po dominovému efektu pádů komunistických totalit v Evropě chtěl informace rozšířit i mezi „mlčící většinu“, což se mu postupně dařilo čím dál víc, jak moje práce popisuje.

Normalizací prošlí Čechoslováci ovšem potřebovali dostat správný impuls, aby dostali odvalu se tomu našemu postavit. Ostatní opoziční skupiny se snažily o dialog s KSČ, výzvy však zůstaly nevyslyšeny. Až právě Placákova urputnost a vytrvalost v neustálém „podrývání režimu“ demonstracemi – i přes každodenní pozornost policie a úřadů – slavila úspěch.

České děti se podílely (buď samy či ve spojení s dalšími opozičními skupinami) na pořádání všech demonstrací, které v letech 1988 a 1989 v Praze proběhly. Pomocí masivních letákových kampaní a za přísného dodržování mlčenlivosti uvnitř jejich vlastní skupiny se jim je podařilo uspořádat na všechna významná data vázající se na historii naší země. Brutální policejní postihy, které tím proti sobě vyvolaly, vždy dopomohly k navýšení počtu lidí

aktivních v opozici. Nejlepším příkladem za všechny budiž vývoj během Palachova týdne v lednu 1989.

Pro režim znamenaly demonstrace výzvu, se kterou si neuměly poradit. Zároveň si i díky Českým dětem zachovaly svoji kontinuitu i počty účastníků a také ostrou, ovšem nenásilnou povahu. Zahraniční ohlas na dění v Československu se množstvím protestů výrazně zvýšil, i díky Placákovi, který dění z nich telefonoval do exilových rádiových stanic Hlasu Ameriky a Svobodné Evropy. Větší tlak ze zahraničí na naši vládu byl dalším z činitelů pádu komunistické totality.

K tomu dokázal Placák přesvědčovat další následovníky tím, že jeho zájmu neunikaly ani další palčivé problémy konce 80. let, jako velice špatná ekonomická situace a žalostné životní prostředí, o nichž taktéž informoval širší veřejnost. Sám se také nebál moci osobně postavit a nesl za činnosti jeho hnutí veškerou zodpovědnost. Navíc i za tvrdé totality žil svobodomyšlně, a i přes neustálé zákazy navštěvoval a sám přispíval na mnohé kulturní akce.

Za svojí publikační kariéru stihl vydat díla mnoha různých charakterů od básní přes prózu, dokumenty, historické eseje až po odborné články. Proti komunismu nejenže bojoval, ale sám jej v jeho esejích analyzoval. Jeho boj za spravedlnost pokračuje i v polistopadových dnech, jak ukazují jednak jeho mnohá prohlášení, která vydal skrze svobodná média, ve kterých působil, a také jeho soudní proces s bývalými členy Státní bezpečnosti, kteří jej zmlátili na Křivoklátsku.

Se Sametovou revolucí potažmo s koncem komunismu obecně jsou spojována mnohá jména členů opozice – Václav Havel, Ivan Martin Jirous, Jan Patočka a další a mezi hnutími je zmiňována především Charta 77. Ovšem Petr Placák a České děti ve výčtu většinou chybí, i když dle mého názoru patří mezi obdobně důležité činitele při pádu hegemonie KSČ, jak jsem výše nastínil, a tak bylo chybou, že přímo o jejich přínosu žádná diplomová práce dosud nepojednávala.

5. Seznam zkratek

ABC – American Broadcasting Company

AFP – Agence France-Presse

AP – American Press

ARD – Arbeitsgemeinschaft der öffentlich-rechtlichen Rundfunkanstalten der Bundesrepublik Deutschland (první kanál německé veřejnoprávní televize)

ČR – Česká republika

ČSFR – Česká a Slovenská Federativní Republika

ČSSR – Československá socialistická republika

ČTK – Česká tisková kancelář

ČVUT – České vysoké učení technické

HOS – Hnutí za občanskou svobodu

KBSE – Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (dnes OBSE)

KSČ – Komunistická strana Československa

KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy

LM – Lidové milice

LN – Lidové noviny

MHD – Městská hromadná doprava

Mjr. – major

MV – Ministerstvo vnitra

NMS – Národní mírové sdružení

NSR – Německá spolková republika, též Západní Německo

ONV – obvodní národní výbor

ÖRF – Österreichischer Rundfunk (rakouská veřejnoprávní televize)

PPU – The Plastic People of the Universe

S SNB – Správa Sboru národní bezpečnosti

SPUSA – Společnost přátel Spojených Států Amerických (USA)

SSM – Socialistický svaz mládeže

StB – Státní bezpečnost

TN – televizní noviny

ÚV KSČ – ústřední výbor Komunistické strany Československa

VB – Veřejná bezpečnost

VONS – Výbor pro ochranu nespravedlivě stíhaných

ZDF – Zweites Deutsches Fernsehen (druhý program německé veřejnoprávní televize)

6. Prameny a Literatura

6.3. Odborná literatura

BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. Dějiny českých médií: od počátku do současnosti. Praha: Grada Publishing, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8

BLAŽEK, Petr. Dejte šanci míru! Pacifismus a neformální mírové aktivity mládeže v Československu 1980-1989. Blažek, Petr. In: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2002, s. 11-105.

BŘEŇ, Tomáš, JANÁČEK, Pavel (eds.). O slušnou odměnu bude pečováno. Praha: ÚČL AV ČR, 2009. 222 s. ISBN 978-80-85778-68-7

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2

JÍLEK, Viktor. Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty 2005. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. 125 s., ISBN 80-244-1246-2

KRÁL, Jan, Ostravský samizdat. Příručka pro jeho potencionální budoucího vydavatele. Ostrava: Krásná Ostrava: 2014, č. 1 in PŘIBÁŇ, Michal a kol. Český literární samizdat 1949-1989: edice, časopisy, sborníky. Praha: Academia, 2019. 616 s., ISBN 978-80-200-2903-4

MACHOVEC, Martin. The Types and Function of Samizdat Publication in Czechoslovakia 1948-1989. Poetics Today (Durham, NC) 30, 2009

OTÁHAL, Milan. Opoziční proudy v české společnosti 1969-1989. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2011, 649 s., ISBN:978-80-7285-137-9

PLACÁK, Petr. Gottwaldovo Československo jako fašistický stát, Praha: Paseka, 2015, 189 s., ISBN 978-80-7432-604-2

PŘIBÁŇ, Michal a kol. Český literární samizdat 1949-1989: edice, časopisy, sborníky. Praha: Academia, 2019. 616 s., ISBN 978-80-200-2903-4

SEDLÁKOVÁ, Renáta. Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky. Praha: Grada, 2014. 539 s., [4] obr. příl. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9.

SVOBODOVÁ, Jana. Nezávislá skupina České děti 1988–1989: dokumenty. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1995. 117 s.

ŠIKLOVÁ, Jiřina. Podíl českých žen na samizdatu a v disentu v Československu v období tzv. normalizace v letech 1969-1989. Gender a výzkum 9, 2008

ŠIMEČKA, Milan. O veřejném mínění. Řím: Listy, Časopis československé socialistické opozice, roč. XV, č. 1 in TŮMA, Oldřich, VILÍMEK, Tomáš (eds.). Opozice a společnost po roce 1948. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i., 2009. 224 s., ISBN 978-80-7285-122-5

TŮMA, Oldřich, VILÍMEK, Tomáš (eds.). Opozice a společnost po roce 1948. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i., 2009. 224 s., ISBN 978-80-7285-122-5

TŮMA, Oldřich. Zítra zase tady! Protirežimní demonstrace v předlistopadové Praze jako politický a sociální fenomén. Praha: Maxdorf, 1994. 84 s. Historia Nova, sv. 7. ISBN 80-85800-21-7.

6.4. Sekundární zdroje

Babylon revue [online] <https://babylonrevue.cz/>

HRADILEK, Ludvík. Ohař na estébácké stopě. Placák dostal tyrany za mříže. 25. 12. 2012 [online] <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/petr-placak-stb-soud/r~i:gallery:29271/>

HRADILEK, Ludvík. Únos disidenta Placáka je promlčen, rozhodl tajně soud. 4. 1. 2013 <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/unos-disidenta-placaka-je-promlčen-rozhodl-tajně-soud/r~i:article:767617/>

PLACÁK, Bedřich. Paměti lékaře. Vyd. 1. Praha: Torst, 1997. 716 s. ISBN 80-7215-017-0.

PLACÁK, Petr. Fízl. Praha: Torst, 2007, 316 s. ISBN 978-80-7215-323-7

RIEDEL, Jaroslav. PPU v datech - 1981-1985 [online].

<https://web.archive.org/web/20170621044333/http://www.plasticpeople.cz/historie/1981-1985/>

Respekt (časopis) [online], <https://www.respekt.cz/tydenik/1990/33> a <https://www.respekt.cz/tydenik/1991/11>

STRACHOTA, Karel. Dokument České děti. Jeden svět na školách. 2012 [online], <https://www.jsns.cz/>

Ústav pro českou literaturu AV ČR, Digitalizovaný archiv časopisů [online], <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=>

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR [online], <http://www.usd.cas.cz/>

Ústav pro studium totalitních režimů [online], <https://www.ustrcr.cz/>

Výbor pro ochranu nespravedlivě stíhaných, Centrum pro dokumentaci totalitních režimů, 2015 [online], <https://www.vons.cz/uvod>

7. Přílohy

7.1. Příloha č. 1

Manifest Českých dětí

My, české děti, vyhlášíujeme, že Svatováclavská koruna, České království, trvá. Připravujeme se na příchod nového krále, což je náš nejvyšší cíl.

Král z boží milosti je Bohu odpovědný za svou zemi a za svůj lid!

Král je záštitou slabých proti mocným a bohatým!

Král je záruka, ochraňuje lesy, zvěř, přírodu proti vládnoucím kriminálním živlům, bez nejmenšího pozastavení loupícím a ničícím poklady země, aniž by zemi to, co jí vzaly, nahradily!

Král je zákon, před kterým jsou si člověk, strom, zvíře, půda, les rovni, a jakékoliv jednání jednoho na úkor druhého je zločin!

Král pronajímá svému lidu zemské statky nebo je dává v dědičné držení a má radost, když se jeho lid s úctou stará o dědictví země a s láskou obhospodařuje půdu, matku, z které on sám před tisíci lety vzešel.

Království je posvátné dědictví a posvátné dědictví je ta největší úcta ke všemu – ke každému stromu, potůčku, hoře, mravenci v lese, k lidem a jejich dílu, k důstojnosti každého jednotlivého člověka!

Království není vláda menšiny na úkor většiny či vláda většiny na úkor menšiny!

Království není vláda několika tisíc hrabivců, samozvanců, darmožroutů a parazitů země a národa!

Království je posvátné.

Několik předběžných návrhů Českých dětí pro uspořádání věcí v království:

– Církevní majetek budiž vrácen do rukou církve s tím, že umělecká díla patřící církvi, která jsou nyní v galeriích a muzeích, by tam, propůjčena církvi, zůstala; všechna ostatní

v kostelech, kláštorech apod. by také zůstala na svých místech; církvi budou vráceny veškeré budovy a panství.

– Panským rodům budiž jejich majetek vrácen s tím, že některá sídla a panství by byla králem vykoupena, z některých by se stala muzea v držení majitelů sídla a ostatní by zůstala jako sídla šlechtická.

– Kláštery a řeholní řády, základové kameny evropské civilizace, budiž v plné šíři a doufáme i slávě obnoveny.

– Zeměpanské hrady a královská města budiž zachována; poddanská města se buď vrátí pod správu šlechtickou (samozřejmě s veškerou odpovědností, kterou toto vlastnictví s sebou přináší), nebo se budou moci vykoupit na města svobodná (ovšem s vyššími daněmi).

– Země Koruny, Slezsko, Horní a Dolní Lužice by byly vítány ve starém státoprávním celku, který denně vidáme znázorněný na erbech středověkých staveb (nešlo by zde o moderní problém národnostní, ale jen a jen o otázku, co obyvatelstvo těchto zemí považuje dnes, po mnoha letech odtržení od Koruny české, za své dědictví).

– Královská vláda budiž taková, jakou si zvolí lid. Jestliže si zvolí komunistickou, bude komunistická; my jsme však přesvědčeni, že vláda nemusí mít, ba nemá mít žádný politický program – buď je dobrá, nebo špatná. Jestli se někdo sám o sobě cítí komunistou či demokratem, je to jeho věc. Navrhujeme přechod politických stran do oblastí kulturně zábavných či mezi charitativní sdružení apod.

– Budeme mnohem intenzivněji jednat se Švédskem, s Vídní a s jinými státy o navrácení nebo výměně některých rukopisů, listin, uměleckých děl etc., které sehrály v dějinách Českého království významnou roli a mají pro nás zásadní význam.

– Chceme přenést zpět do vlasti ostatky Jana Ámose Komenského a vzdát tomuto velikánu úctu, jež mu náleží.

– Provedeme totální přestavbu ekonomické základny země. Učiníme odklon od těžkého průmyslu, předválečného anachronismu produkujícího výrobky hodící se do technických muzeí a děsivým způsobem ničícího přírodu a životní prostředí, k zcela jiným výrobním sférám, ekonomicky výhodným, a přitom nepoškozujícím své okolí.

– Zrušíme dnešní podobu zločinně řízeného zemědělství, které v honbě za co nejvyššími výnosy, neúměrným zatížením, těžkou technikou, nezodpovědnou meliorací, vysoušením mokřin, chemickým hnojením plundruje půdu, otravuje ji jedy (tím i rostliny a zvířata) a přeměňuje půdu v poušť plnou kamenů.

– Energie: Necháme na vůli lidu, zda dále pokračovat ve výstavbě a provozu jaderných elektráren, které mají proti tepelným tu výhodu, že nejsou spojeny s emisemi zplodin. Hrozba radioaktivního zamoření je zase jiná věc. Rozhodně okamžitě, bez prodlení, instalujeme odlučovací zařízení ve všech tepelných elektrárnách, ať to stojí, co to stojí.

– Zaměříme se na čím dál efektivnější získávání energie pomocí bezodpadových technologií – ze slunečního záření, větru apod. – a na její co nejvyšší využití. Nakonec, bez energie se obejdeme, bez dědictví ne.

Prohlašujeme, že těchto několik bodů není žádný politický program, což se nám hnusí, ale ty nejzákladnější, a proto nám posvátné normy života, uchování úcty a rozvíjení dědictví naší země a našich otců.

Petr Placák, dělník; Jáchym Topol, redaktor; Ladislav Leština, výtahář; Josef Janíček, údržbář (hudebník); Jan Macháček, noční hlídač; Jiří Zavadil, chemik; Jan Brabec, hudebník; Luděk Marks, kulturní referent; Andrej Stankovič, domovník; Ivan M. Jirous, historik umění; Juliana Jirousová, malířka; Olga Hochmanová, zaměstnankyně Židovského muzea; Anna Hradilková, žena v domácnosti; Terezie Hradilková, žena v domácnosti; Evelína Malíková, žena v domácnosti; Barbara Veselá, písničkářka; Ma Hundke, sinolog; Martin Grůša, zahradník; Ivana Košnerová, programátorka; František Hochman, teolog; Martin Choura, hudebník; Alena Daňková, zpěvačka; Vít Kremlička, spisovatel; Lucie Váchová, zdravotní sestra; Martin Hradilek, student; Kamil Vaněk, pasák krav; Taťána Lutovská, studentka; Bohumír Hájek, topič; Jaroslav Ondrák, zámečník

Za správnost podpisů: Petr Placák, Chelčického 6, 130 00 Praha 3

V Praze 28. května 1988

7.2. Příloha č. 2

Rozhovor s Petrem Placákem ze dne 17. 2. 2021

(pozn. ještě před rozhovorem mi bylo nabídnuto tykání)

J. M.: Byl tvůj monarchistický postoj od začátku myšlen z legrace?

P. P.: Ne. Jak rád říkám, největší sranda je, když to člověk myslí vážně. Někdo to bral jako legraci a někdo ne, nechali jsme to otevřený, ať si to každý pojímá, jak chce... Na začátku stála asi tato úvaha: co může být bolševikovi asi tak nejvzdálenější. Dělali jsme si legraci z jejich teorií o dějinném pokroku, tak jsme jim to obrátili, že chceme feudalismus, a tak dále... Takže jsme si dělali prču z nich i z části té opozice, která se neustále vztahovala k první republice, jako kdyby předtím nic nebylo. Že se vymezujeme proti bolševikovi bylo jasné, ale my se vymezovali i proti té starší disidentské generaci.

J. M.: Po pádu režimu si to ale rychle opustil, pokud se nepletu?

P. P.: Ne, naopak, po revoluci jsem založil ještě s Liborem Stejskalem monarchistickou stranu Korunu Českou, kde jsem byl dva roky. Mně totiž nadávají do anarcho-monarchistů a mají asi pravdu – nemám moc rád nějaké organizování, takže jsem posléze odtamtud odešel. Nicméně jsem rád, že ta strana stále funguje.

J. M.: Ještě se vrátím úplně na počátek Českých dětí, kdy, kdo, kde?

P. P.: První takový podnět byl, že někdy v dubnu 88 umřel ve věznici v Hradci Králové Pavel Wonka. Nedlouho předtím jsem byl na soudu s ním, a to vypadal ještě dobře, chlapík v plné síle. A tak mi bylo jasné že ho ty svině zlikvidovali. To jsem si řekl dost, je třeba proti režimu veřejně vystoupit, petice a nějaká prohlášení nestačí. To byl impuls k založení nějaké platformy, skrze níž bychom mohli ty akce organizovat. Tak jsem sepsal ten Manifest Českých dětí, načež mi několik lidí, kterým jsem to ukázal, řeklo, že tohle mi podepíše jenom Magor. Magor, který byl v jistých věcech puntičkář, se ale nad tím rozmýšlel – nejdřív to dal přečíst své ženě Julianě, která z toho byla nadšená a hned to podepsala, a pak to podepsal i on. První, jehož podpis jsem pod to ulovil, byl ale Jáchym Topol. Seděli jsme v restauraci U Zpěváků, počkal jsem, až měl v sobě několik piv a potom jsem mu to podstrčil. Z prvních třiceti signatářů byla polovina básníků a rockerů, takže hlavně lidi přes kumšt. Třeba Andrej Stankovič, který byl o generaci starší, ale jako kdyby nebyl – ten to podepsal bez mrknutí oka. Dělali jsme si z něj legraci, že ve svých bezmála padesáti letech je nejstarší české dítě všech dob, ale nakonec ho trumfnul můj otec. Ten po válce z vlasteneckých důvodů vlezl do komunistický strany, aby z ní pak ze stejných důvodů zase vystoupil. Ve staří pak dospěl k názoru, že už by nikdy za nic

nebojoval, vždy jen proti něčemu, a nakonec podepsal Manifest s tím, že král je aspoň odpovědný Bohu, kdežto komunisti nejsou odpovědní nikomu a ničemu. To mu bylo 74 let.

J. M.: V ČS existovalo více protirežimních uskupení, třeba Nezávislé mírové sdružení, ale to bylo na vás příliš „mírové“, pacifistické, jak vidno z dokumentu.

P. P.: No my jsme se poprvé s NMS potkali na demonstraci 21. srpna 88, na kterou jsme vyzvali lidi nezávisle na sobě. Oni tedy vyzývali k takovému korzu v centru Prahy a takové nějaké kraviny, zatímco my jsme svolali lidi na demonstraci proti Husákově režimu přímo na Václavák na 18 hodinu. No a když jsem tam dorazil v půl 6, tak už pod koněm lidé z NMS diskutovali a já si zprvu myslel, že jsou to nějací svazáci, které tam nasadili komunisti, aby nám demonstraci ukradli – aby z ní udělali jalový diskusní kroužek o mírovém hnutí a základní vojenské službě. Takže jsem byl hrozně naštvaný, ale když se pak podařilo dav pohnout a vyrazilo se v průvodu na Staroměstské náměstí, tak se to změnilo v klasický protest. Šlo se na Staromák a skandovala se různá protirežimní hesla, vyzývalo se k odchodu okupační sovětské armády a policajtům se nedávalo do gestapo. Z NMS se vyklubalo sdružení, které bylo akční a plné elánu. Pak se ještě přidaly Mírový klub Johna Lennona, to byl především Stanislav Penc, nebo SPUSA, Standa Devátý a lidi kolem něj ze Zlína. Když bylo nějaký jednání opozice, tak jsme vždy stáli proti té starší disidentské generaci, která byla pro umírněnější postup, zatímco my jsme chtěli jít do ulic.

J. M.: V Manifestu mě překvapily body o ekologii, která se moc nerozebírala ani napříč ostatním samizdatem. Chápu, že plánovaná dálnice ve Stromovce je extrém, ale jak si se k ní jinak dostal?

P. P.: Životní prostředí bylo za bolševika děsivé. Kolem dokola Republiky byly pochcípáné stromy. Šel jsem třeba přes Jizerské hory, a nahore na hřebenech nebyl ani jeden zelený strom. Všechny potoky a řeky byly v podstatě páchnoucí stoky. V zimě byl děsivý smog, ve městech se nedalo dýchat. A byl v tom i takový ten tradicionalismus, že tu zemi máme v podstatě propůjčenou, není naše a měli bychom k ní měli i přistupovat a chovat se k ní jako odpovědní hospodáři.

J. M.: Byla právě ekologie tím, co vyhnalo do té doby nekonfliktní většinu na Českými dětmi pořádané demonstrace?

P. P.: Nikoli, první velká demonstrace byla, když bylo dvacáté výročí okupace ze srpna 1968. Bylo jasné, že s ekologií se nic neudělá, dokud u moci budou komunisti. Hlavní příčinou byla politická situace a ekologie byla součástí toho celkového průseru.

Na ten 21. srpen 88 jsme předtím dělali ještě takovou generálku, kdy jsme si vyzkoušeli letákovou akci proti bourání starého Žižkova. To byla nejen ekologie, ale obecně nás štválo, jak se bolševik chová k přírodě, památkám, k architektuře, jak planýroval centra starých měst i stará předměstí, kulturu obecně. Odsákala to celá města, a venkov zničili jezeďáci.

J. M.: U zkoumání Českých dětí mi velmi pobavilo, že Magor měl být markrabě moravský...

P. P.: Na rozdíl od té starší disidentské generace jsme přísně dodržovali konspiraci, neschůzovali jsme, netelefonovali si, nepsali si dopisy, nemluvili jsme v bytech, kde jsme tušili, že by mohl být odposlech. Jednou jsme ale udělali výjimkou, kdy jsme svolali sněm, což se odehrálo v sále hospody U Parašutistů v Resslově ulici, vedle toho chrámu, kde byli za války ukryti atentátníci na Heydricha, Gabčík, Kubiš etc. Tou dobou byl Magor čerstvě popáté zavřený v kriminále, tak jsme se tam jednohlasně usnesli, že ho jmenujeme moravským markrabětem, aby mu to nebylo líto. Kdo by měl být český král jsme ale ten večer pro jistotu neřešili...

J. M.: A ty jsi byl někdy ve vězení?

P. P.: Já byl jen chvíli ve vazbě během Palachova týdne, asi 10 dní na Ruzyni, a pak jsme já a několik dalších, co nás sebrali, dostali podmínku. My měli tu výhodu, že nás už moc nezavírali – to si za nás odsákaly ty starší generace. Přitom to, co jsme dělali, za to byly ještě poměrně nedávno několikaleté flastry. V té druhé půli 80. let se soudy začaly chovat čím dál víc autonomně. Lucie Váchová dostala v roce 89 přečin a podmínku za výrobu a roznášení letáků k demonstraci, za což by ještě nedávno bylo pobuřování ve 2. odstavci se sazbou do pěti let. O to víc nás ale estébáci fyzicky napadali.

J. M.: Ano, to jsem viděl, co se ti stalo na Křivoklátsku... Jak tě vlastně napadlo hnát to po revoluci k soudu? Přeci jen tyto pokusy nebývaly moc úspěšné.

P. P.: To bylo hned tehdy. Sice jsem si těmi bolševickými úřady nikdy moc nedopisoval, ale tohle byla otázka principu, to člověk musel. Podal jsem trestní oznámení na ty estébáky hned druhý den poté, co mě unesli z demonstrace ve Stromovce. Tehdejší Inspekce ministra

vnitru to sice smetla ze stolu, ale bylo dobré, že jsem měl po revoluci něco v ruce, že jsem měl o co se opřít, protože to bylo jinak tvrzení proti tvrzení. Tím, že jsem na ně podal trestní oznámení ještě za komunismu, tak se soud přiklonil na moji stranu. Dva estébáci dostali nepodmíněný trest a šli skutečně sedět. Další vyvázl s podmínkou a ten čtvrtý již nebyl tou dobou naživu.

J. M.: Zaujal mě ještě ten fotbalový turnaj. Opravdu StB natáčela jeho účastníky z loďky na Vltavě?

P. P.: Jojo, ale tenhle (turnaj) alespoň proběhl. Jen to natáčeli a zapisovali si každého účastníka. Pak jsme ale třeba hráli na Strahově, respektive měli hrát, tehdy jsem měl hrát za Revolver Revue, proti Plastikům a dalším, a než jsme vůbec stačili do míče kopnout, tak celou tu pláň obklíčilo asi 60 fízlů, perlustrovali nás a rozehnali, že to je nezákonně provokační shromáždění...

J. M.: V kapele The Plastic People of the Universe jsi také krátce působil. Byla to prvotní zkušenost s undergroundem? Poznal si skrz ně třeba právě Magora?

P. P.: Jako prvního jsem poznal Egona Bondyho, a to díky mému o 6 let staršímu bratrovi. Byl jsem akorát v deváté třídě a psal jsem tehdy nějaký texty a můj bratr je bez mého vědomí odnesl Bondymu. Ten mi pak vzkázal, abych za ním zašel a přes něj jsem se seznámil s dalšími lidmi z undergroundu, i když brácha už mě bral na různé srazy mániček už dřív. Na konci základky jsme s kamarády chodili do jedné hospody ve Střešovicích, kde nám hostinský naléval. Byla to taková dřevěná bouda na škvárovém hřišti, které jsme říkali Hrob. Brácha a další máničky okolo Plastiků chodili tehdy do hospody Na Andělce ve Střešovicích, kterou ale v 79. roce zavřeli, a tak jsem bráchovi nabídl, jestli nechtějí chodit do Hrobu. Takže část lidí z Andělka se tam pak přesunula, začal tam chodit i Mejla Hlavsa, a ten mi potom, když Brabence vyštvali za hranice, hodil lano, jestli s nimi nechci hrát. S Magorem jsem se pak seznámil separátně, v roce 1981 v hostinci U Slunců v Nerudovce.

J. M.: A co jsi poté dělal, když vrcholil pád komunistického režimu? Byl jsi i 17. na Národní?

P. P.: Byl jsem na všech demonstracích, pokud jsem tedy nebyl zrovna zatčený, čemuž jsem se tedy vyhýbal tak, že vždycky týden před demonstrací jsem se tak zvaně potopil – přestal

jsem se zdržovat v místě bydliště a pokud nevěděli, kde člověk zrovna pracuje, tak neměli šanci vás před demonstrací preventivně sebrat, což běžně dělali.

Když jsem zjistil, že ta studentská demonstrace 17. listopadu je povolená, tak jsem si poprvé říkal, že by tam mohlo přijít tolik lidí, že by to bolševik nemusel přežít. S Českými dětmi jsme ten den absolvovali celý ten pochod z Albertova nahoru na Vyšehrad a dál na Národní třídu. My jsme se ještě snažili odvést dav z Národní na náměstí Jana Palacha než to policajti „zašpérovali“, ale to se už nepovedlo. Od začátku nám ale bylo jasné, že se to musí změnit v řetězovou demonstraci jako tomu bylo při Palachově týdnu, takže celou dobu toho průvodu jsme vyvolávali, že se sejdem každý den v 17 hodin u koně na Václavském náměstí.

Když jsme se tam pak toho 18.11. sešli, tak tam bylo jen několik set lidí. Vylezl jsem na koně a vyhlásil jsem minutu ticha za mrtvé ze včerejška. Chvilí předtím jsem totiž narazil na zpravodaje francouzské agentury AFP, s kterým jsme se od vidění znali, a ten mi sdělil, že včera zahynulo pět lidí. Takže jsem z pomníku sv. Václava vyhlásil minutu ticha za „pět mrtvých“. Předčil jsem v tom tehdy Petra Uhla, který měl jen jednoho mrtvého studenta Martina Šmída. To ale nějak zapadlo, naštěstí, protože pak se ukázalo, že to byly fake news – nikdo naštěstí nezahynul, i když klidně mohl, protože ta policejní brutalita 17. listopadu byla opravdu velká. Od pomníku sv. Václava jsme pak šli v průvodu na Národní, kde už nás bylo několik tisíc lidí. A těsně předtím, než dorazila bicí komanda, tak jsme tu demonstraci rozpustili s tím, že následující den se sejdem znovu. Ten 18. listopad byl takový překlenovací bod, protože 19. už na Václaváku bylo 20-30 tisíc lidí a v pondělí 100 tisíc. Bolševikovi zvonila hrana, i když ještě pár dní to bylo napjaté.

J. M.: Ve všech úředních spisech jsi měl uvedeno povolání dělník. Čím jsi se tedy doopravdy živil?

P. P.: No tak člověk musel v občance mít razítko, aby jej nemohli obvinít z příživnictví.

Když jsem dodělal večerní průmyslovku propracující, tak jsem se přihlásil na Jaderné stroje a zařízení na ČVUT, kam nikdo nechtěl, takže tam brali úplně všechny. Kupodivu mě tedy vzali. Já tam chodit nechtěl, jen jsem potřeboval mít razítko v občance, že jsem student, aby na mne nemohli fyzlové. Ovšem už po čtyřech měsících si toho všimla StB, takže mě vyhodili hned v prvním semestru.

A to byl vždycky, když tě odněkud vyrazili, takový závod s časem. Po šesti nedělích, kdy byla nějaká ochranná lhůta, tě mohli sebrat právě za příživnictví, pokud sis do té doby nenašel zaměstnání. Takže jsem dělal všechno možné, kde mě vzali – noční hlídače, vrátného v Rudolfinu, topiče, uklízeče v metru a v obchodáku Družba, lesního dělníka v severních Čechách, a i z těchto fleků mě na nátlak StB vyhazovali a závod s časem, sehnat si nějakou práci, začal nanovo, tak jsem pak používal takový figl. Do občanky, což byl takový sešitek, se dávala vstupní a výstupní razítka o zaměstnání. Takže když jsem byl někde zaměstnaný, nahlásil jsem ztrátu občanky, oni mi vystavili novou, a když mě potom z té práce vyrazili, tak jsem si to výstupní razítko nechal dát do té nové. Když mě pak někdy policajti na ulici kontrolovali, ukazoval jsem jim tu starou občanku, kde bylo to razítko potvrzující, že jsem zaměstnaný.

J. M.: Jak jsi pak s tímto výdělkem zvládl financovat vydávání Koruny?

P. P.: Bolševik tvrdil, že je všechno všech, takže jsme ho brali za slovo – vše se jednoduše kradlo: barvy i papír. Tisklo se na erárním v tiskárně po práci, kde dělal kamarád, nebo jsme věci rozmnožovali na kopírce v noci v kanceláři na autobusovém nádraží Florenc, kde pracoval jako noční hlídač další známý, tak jsme tam v noci tajně kopírovali na Xeroxu. No a všichni to dělali bez nároku na honorář, z pouhé radosti, že mohou bolševikovi trochu pustit žílu.

J. M.: Byly Prkna Prahy něco jako předchůdce zpravodaje Koruna?

P. P.: No... Prkna Prahy byly spíš básnické sbírky... nebo třeba jízdní řád. De facto jsem si jen dělal legraci, jakože vydávám časopis, ale v podstatě to byly jen moje texty, které jsem tam uveřejňoval pod různými pseudonymy. Byly to takové sbírky porůznu nashromážděných textů, včetně úplných magořin. Vyšly asi dvě nebo tři čísla a snad jeden text tam měl, myslím, Machovec – jinak to byly čistě moje práce.

Koruna pak byl bulletin Českých dětí. Do revoluce jsme stihli vydat jen 3 čísla a po listopadu jsme s tím skončili.

J. M.: A jsou nějak České děti aktivní i dnes?

P. P.: Těch akcí byla tehdy celá řada. Průběžně jsme pořád něco dělali a děláme dodnes. Pravidelně pořádáme Tříkrálový pochod Za monarchii a pak každoroční listopadovou pouť k hrobu básníka a člena Českých dětí Ivana Martina Jirouse.

7.3. Příloha č. 3

Rozhovor s Petrem Placákem ze dne 20. 4. 2021

J. M.: Letákové akce před velkými demonstracemi – kde a jak se letáky tisknuly? Jak a kdo konkrétně jste je distribuovali?

P. P.: Letáky se tiskly na několika místech, jednak u Lucie Váchové na Hládkově v garsonce její tety, která byla „čistá“, nepořádaly se tam žádné schůzky atd., pak v bytě studenta Karla Tlustého, který byl „čistý“ sám – StB ho do té doby neměla v hledáčku, a pak jsem tisknul letáky sám v maringotce u Vodních staveb, kde jsem byl tehdy zaměstnán, což StB po delší dobu nevěděla, a to, kde zrovna maringotka stojí, mnohdy nevěděl ani šéf sám. Letáky se tiskly technikou cyklostylu, kdy se na jednoduchém rámečku protlačovala tiskařská barva přes cyklostylové blány s vyraženým textem na připravené papíry. Pak se dělaly i technikou sítotisku na profesionálně vyrobeném rámečku známým, který dělal v nějakém grafickém studiu. Vytisknuté letáky se pak rozdělily mezi cca třicet lidí, rozdělili jsme si Prahu podle ulic a čtvrtí, kdo kde je bude roznášet, určili jsme si čas, ve kterém se budou roznášet, třeba od 20 do 21 h, abychom fízlům co nejvíc ztížili možnost zjistit, že se něco děje a zaměřit nás (letáky se většinou vhadzovaly do poštovních schránek a bylo jasné, že mezi tisíci lidí se najde pár těch, kteří budou okamžitě volat policii – roznášeli jsme je večer ne jen kvůli tmě, ale také jsme předpokládali, že lidé schránky vybírají většinou ráno). Pak jsme si dali dva, tři dny pauzu, a roznos jsme opakovali.

J. M.: Bulletin Koruna: kdo všechno krom tebe přispíval? Kdy přesně byla jednotlivá čísla vydána? Kde byla tištěna a kdo s tím pomáhal, kdo následně pomáhal s distribucí?

P. P.: Přispívali do něj hlavně aktivní členové Českých dětí, především Karel Tlustý, Anna Hradilková, Tereza Hradilková, Jana Miklušáková, Martin Kubík. Tři předlistopadová čísla Koruny vyšla cca v květnu, červenci a říjnu 89. Já vždy připravil „tiskovou matici“ – stránku, kde byl text psán strojem, titulky se přidělaly z písma, jehož sady šlo koupit v grafických potřebách, a k tomu se nalepily obrázky a fotky, a ta se potom xerozovala. Udělaly se první výtisky, a ty se pak xerozovaly dál. Ta první várka se dělala na dvou místech – jednak v nočních hodinách v kancelářích autobusového nádraží na Florenci, kde dělal kamarád nočního hlídače a kde měli výkonnou kopírku, a pak v tiskárně Melantrichu, kde dělal další kamarád

a Korunu tam vyráběl z podkladů po pracovní době. Bulletin koloval v prostředí Českých dětí, které pak časopis distribuovaly dál.

J. M.: Odkud si telefonoval zprávy do Hlasu Ameriky a Svobodné Evropy – klidně přesné umístění budky apod.?

P. P.: Zásadně z míst, kde se předpokládalo, že nebudou odposlouchávané, nebo se nedalo zjistit, kdo telefon používal, tedy z kanceláří podniků, kde byl zaměstnán nějaký známý. Myslím, že od roku 1988 šlo telefonovat ven z telefonních budek, tak jsem potom volal převážně z nich, přičemž jsem si vybíral telefonní budky, které nebyly na exponovaných místech. Asi rok jsem využíval telefonní budku v Mostecké, protože v ní nějaký šikula něco zablokoval, takže z ní šlo po vytočení myslím nuly volat do ciziny zadarmo. Pak to zjistili a opravili ji. Když šlo o něco vážného nebo to bylo na paragraf, bral jsem si někoho k ruce – zatímco jsem telefonoval, kamarád čekal před budkou jakoby ve frontě a bránil tak, aby se někdo na budku nalepil s nastraženýma ušima.

J. M.: V Koruně je několik článků z pera zahraničních dopisovatelů a taktéž je zmíněna buňka Českých Děti v New Yorku atd. Jak tyto buňky vznikly? Jak probíhala komunikace mezi nimi a vámi zde v ČSSR? Jak se dostal napodruhé Martin Kubík do Vídně?

P. P.: V New Yorku byla řada kamarádů, většinou vrstevníků mého staršího bratra, kteří utekli na Západ ve velké uprchlické vlně kolem roku 1980. Já je všechny znal, jako kluk jsem s nimi absolvoval různé akce, a když se o Českých dětech doslechli z vysílání Hlasu Ameriky a Svobodné Evropy, tak se k nám přihlásili. Pomáhali nám pak třeba s propagací Jirousova případu v Americe, když Magora popáté zavřeli, a podíleli se také na přípravě koncertu na jeho podporu. V Norsku pak byl Honza Hájek, kterého jsem znal z Prahy z doby, než zůstal v roce 1984, myslím, venku. Komunikovali jsme spolu přes kurýry, když nějaký známý dostal výjezdní doložku, což bylo v 2. půli 80. let už poměrně časté, pokud tedy nebyl člověk pod nějakým intenzivním dohledem. Když nešlo o nic důležitého, tak se telefonovalo. Kubík se dostal do Vídně přes Maďarsko. V době, kdy už nebyly střežené, přešel normálně maďarsko-rakouské hranice – tedy mimo hraniční přechod.

J. M.: Konspirace uvnitř Českých dětí – jak probíhala (prosím co nejdetailněji)?

P. P.: Platilo základní pravidlo: člověk neskrývá, nemusí skrývat, co si myslí, zatímco všechny technické, tedy kdo, co, jak, kde, kdy se přísně tajilo, to znamená, že údaje, data,

jména etc. se neříkala do telefonu, ani v bytě, ale zásadně venku nebo se psala na papírek, který se po přečtení zničil. Nedělali jsme žádné bojové porady, na kterých by se dohadovalo, co a jak – všechno záviselo na iniciativě jednotlivců, a kdo s tím souhlasil, tak se přidal, a kdo ne, tak ne. Letáky a demonstrace, to se vše dohadovalo osobně. Všichni jsme navíc více méně věděli, co a jak. O technikáličích se nejen nemluvílo, ale vůbec se nesdělovaly, pokud se sám člověk na věci nepodílel. Kdo vyrábí letáky, vědělo, jen několik lidí, a jen tu svou část. Aktivisté Českých dětí nevěděli, kdo co dělá. Sám jsem některé věci nevěděl a ani jsme po nich nepátral a nechtěl je znát.

Jakékoli kompromitující materiály, které by mohli fyzlové použít proti vám, neřkuli někomu druhému, se nepřechovávaly doma. Samizdaty etc. klidně, ale ne adresy, poznámky, nebo třeba rozmnožovací technika. Doma jsem měl psací stroj, který jsem používal jen na nezávadnou korespondenci nebo literární věci, zatímco třeba různá prohlášení, nebo letáky – vyražení textu letáků na cyklostylovou blánu, jsem dělal na psacím stroji, který byl tzv. „čistý“ – nepsal se na něm žádný samizdat etc., a StB jej tedy nemohla mít podchycený ve své kartotéce psacích strojů, o kterém jsme předpokládali, že ji StB má (a měla) – každý stroj měl totiž nějaký malý kaz v odlitých písmenech, podle kterého dokázala StB určit, na jakém stroji byla zachycená písemnost napsaná – pokud tedy měli uvedený stroj v kartotéce. Stroj jsem měl schovaný u sousedky, která bydlela o patro výš a nebyla StB známa, neúčastnila se žádných akcí (mj. mi rozepisovala věci, včetně Infochu). Archiv jsem měl pak schovaný u nevlastní sestry mé přítelkyně, která byla taky „čistá“.

Před blížícími se výročími jsme se pak sami skrývali – „potápěli se“, to znamená, že cca týden před nějakou demonstrací (fyzlové sbírali lidi často na tzv. osmačtyřicítky, tedy 48 hodin mohli někoho zadržet bez prokurátora a vzetí do vazby, což někdy prodlužovali tak, že vás po propuštění znovu sebrali před vazbou a zavřeli vás na dalších 48 hodin) jsem se přestal zdržovat v místě bydliště a přemístil se na nějaké méně exponované místo. Často to bylo v bytě matky přítelkyně, který bydlela v obrovském paneláku na Jižním městě, který měl deset vchodů, vzájemně propojených a dvanáct pater a na dveřích tam nebyly zvonky a neznali se tam ani nejbližší sousedi, takže tam někoho najít byl prakticky nemožný.

7.4. Příloha č. 4

Dopis Výboru na ochranu Ivana Jirouse

Přátelé!

V říjnu tohoto roku byli za protest proti silicím represím ze strany československé státní moci, které zatím vyvrcholily dodnes nevysvětlitelnou smrtí vězně svědomí Pavla Wonky, zatčeni dva naši přátelé, Ivan Jirous a Jiří Tichý. Nejde o jediný trestní postih kriticky smýšlejících občanů v naší zemi. Případ Ivana Martina Jirouse, historika umění, novináře a básníka, otce dvou malých dětí, je však alarmující. Podaří-li se totalitním silám poslat Jirouse za mříže, bude to pro něj znamenat leta pobytu mezi vrahy a násilníky v nejhorším československém vězení – Valdicích.

Jirous byl pro své otevřené vystupování a pro svou rozsáhlou aktivitu na poli neoficiální kultury vězněn již čtyřikrát!!! Z uplynulých patnácti let strávil osm ve věznicích! Naposled byl vězněn tři a půl roku právě ve Valdicích. Po návratu v roce 1986 byl podroben policejnímu ochrannému dohledu a jen velmi těžko se vpravoval z prostředí těžkých kriminálních zločinců do normálního života. Jestli bude nyní uvězněn popáté, bude to znamenat nejen další těžké narušení jeho psychické integrity a jeho umělecké činnosti, ale i ohrožení jeho života! Místo Jirouse v duchovním světě a umění v současném Československu je naprosto nezastupitelné!

Ivan Martin Jirous se narodil krátce před koncem 2. světové války, 23. 9. 1944 v Humpolci na Českomoravské vysočině. V roce 1969 dokončil studium na Universitě Karlově v oboru dějin umění. Krátce pracoval jako redaktor časopisu *Výtvarná práce*, kde se věnoval modernímu výtvarnému umění. Když se časopis stal obětí „normalisace“, přišel o místo a nadále se živil jako dělník.

Oficiální československá kulturní politika 70.let stále v menší a menší míře dávala prostor spontánní činnosti a svobodné umělecké tvorbě. Bylo to I. M. Jirous, který se stal iniciátorem, propagátorem i zasvěceným vykladačem tehdy se rodící nezávislé kultury. On stál ve středu undergroundového dění, pořádal různé hudební festivaly, které byly přehlídkami nezávislých hudebních skupin, sestavoval samizdatové sborníky, vydával časopis *Vokno*, věnoval se výtvarnému umění, vytlačnému z galerií do soukromých ateliérů. Jirous je u nás i v zahraničí znám jako první teoretik československé nezávislé kultury a spoluvůrce duchovního klimatu 70. a 80. let.

Na počátku let sedmdesátých se stal uměleckým vedoucím rockové skupiny *The Plastic People of the Universe*, která v průběhu své existence vyrostla přímo v živý symbol nezávislé kultury v Československu. Právě zcela absurdní pogrom, který na tuto skupinu v roce 1976 uspořádala státní moc, uvěznění Ivana Jirouse a dalších členů kapely bylo přímým popudem pro vznik československého hnutí za dodržování helsinských dohod – Charty 77.

Jirous je ctěn i jako básník. V roce 1986 dostal cenu Toma Stopparda za sbírku *Magorovy labutí písně*, kterou napsal v těžkém žaláři ve Valdicích.

Přátelé, pomozte nám dostat Jirouse z vězení! Pomozte nám zachránit jednoho z našich nejlepších lidí, jde o jeho život! Informujte o případu Jirous světovou veřejnost, pište o něm do novin i časopisů. Hovořte o případu na rockových koncertech, výstavách, při všech kulturních akcích. Posílejte protestní petice naší vládě, protestujte proti jeho věznění u našich zastupitelských úřadů. Jirouse, básníka, novináře, jednoho z nás, musíme dostat z vězení. Ať se heslo „Svobodu Jirousovy“ stane „módou“ v širokých vrstvách mladých lidí svobodného světa, Jde nám přece o stejnou věc, o nikým neokleštěvaný nezmračený projev tvořivého lidského ducha.

V Praze, 16. listopadu 1988

Za Výbor na obranu Ivana Jirouse: Jan Brabec, Václav Havel, Ivan Lamper, David Němec, Petr Placák, Jáchym Topol, Joska Skalník

7.5. Příloha č. 5

Generální prokuratura ČR

Věc: Trestní oznámení

Respekt - 24.10.1990

strana: 07 - autor: PETR PLACÁK, ANTONÍN HRADILEK

Podáváme trestní oznámení podle §158 zneužití pravomoci veřejného činitele na všechny velitele bezpečnostních složek, kteří vedli zásahy proti protestním shromážděním v Praze v době od 21. srpna 1988 do 17. listopadu 1989 - zvláště pak zásahy proti demonstrantům 21. srpna 1988; 28. října 1988; 15.-17., 19. a 20. ledna 1989; 21. srpna 1989;

28.října 1989 a 17.listopadu 1989. Zúčastnili jsme se všech demonstrací v uvedeném období a ani v jednom případě neměly bezpečnostní jednotky důvod k použití síly – nasazení služebních psů, slzného plynu, vodních děl, obušků či obrněných transportérů. Ve všech případech šlo o zásahy proti pokojnému davu, který nebyl vyzbrojen tyčemi, neměl masky, nevrhal proti policistům kameny či zápalné lahve ani nerozbíjel výlohy a nepodpaloval auta – nikdy nevznikla situace, která by policisty opravňovala použít výše uvedené prostředky. Zásahy policie byly uměle vyvolané a v rozporu se zákonem. Zvláště společensky nebezpečná byla záměrná brutalita zasahujících oddílů, které – místo aby dav vytlačily z ulic – znemožňovaly demonstrantům opustit prostor zásahu, aby je mohly zbít. Násilí bylo používáno proti nebránícím se a neozbrojeným lidem, s cílem co nejvíce je zranit či dokonce zmrzačit. Rány obušků a kopance těžkými botami byly vedeny na nechráněné hlavy, do ledvin, pohlavních orgánů a jiných citlivých částí těla, lhotejno šlo-li o sedmdesátiletého starce či patnáctiletou dívku. Brutalita policejních oddílů se projevila nejvíce 28.října 1988, 19.ledna 1989 a 17.listopadu 1989. Všechny demonstrace (kromě 21.8.1988 a spontánních demonstrací Palachova týdne od 16.1.1989) byly navíc řádně oznámeny příslušnému národnímu výboru tak, jak to vyžadoval čl.12 Ústavy ČSSR, který organizátorům shromáždění ukládal povinnost oznamovací, nikoli žádací, jak si to vykládali úředníci národních výborů. Velitelé zasahujících jednotek jsou plně odpovědní za zraněné a zmrzačené lidi.

Žádáme, aby byli postaveni před soud a řádně potrestáni.

Praha, 1.října 1990

7.6. Příloha č. 6

Zločiny a křivdy

Petice čs. občanů Federálnímu shromáždění

Respekt - 11.3.1991

rubrika: Zákony – strana: 04 – autor: REDAKCE

Utrpení statisíců našich občanů, kteří byli protiprávně vězněni a jinak perzekvováni za komunistické vlády v letech 1948-89, je znevažováno zlehčováním a zamlžováním podílu viny, který nesou ti, kdo zločiny, nezákonnosti a křivdy páchali. Považujeme za protiprávní,

nebezpečné a nehumánní, že oběti zůstávají v situaci prosebníků, kteří se musejí domáhat minima spravedlnosti, zatímco pachatelé se těší nejen beztrestnosti, ale i privilegiím.

Žádáme proto Federální shromáždění, aby:

1. Tehdejší vedoucí činitelé KSČ nebyli vyvázáni z trestní odpovědnosti za minulé zločiny, nemluvě o různých neoprávněných výhodách. Dokud jediný politický vězeň, oloupený o léta života, bude mít nižší důchod než funkcionář KSČ z titulu své funkce, považujeme to za nemravnost.

2. FS prohlásilo StB za zločineckou a teroristickou organizaci. Žádáme, aby byla vyvozena trestní zodpovědnost z faktu, že ačkoli byli příslušníci StB veřejnými činiteli, užívali ve styku s občany i organizacemi falešných jmen i falešných hodností, a tím zneužívali své pravomoci. Žádáme, aby metody, jimiž získávala StB občany pro konspirativní spolupráci, tj. zejména vydírání a úplatkářství, byly kvalifikovány jako trestný čin.

3. Prověřilo důkladně personální obsazení vojenských a civilních soudů, činnost Vojenské prokuratury a inspekcí ministerstev vnitra a zjistilo, proč příslušníci StB – kteří se dopouštěli trestných činů, týrali vyslychané, ponižovali je a okázale porušovali zákony, organizovali perzekuci v zaměstnání, znemožňovali občanům cestovat, nezákonným zadržováním i jinak omezovali jejich osobní svobodu apod. - ač byli svými oběťmi identifikováni, stále nejsou trestně stíháni.

4. Protože už jednou se v našich nedávných dějinách stalo, že utajení jmen konfidentů politické policie ohrozilo stabilitu státu a významně přispělo k vytvoření podmínek pro státní převrat v roce 1948, navrhuje, aby pro výkon všech funkcí ve státní i obecní správě, pro kandidaturu k volbám do zastupitelských orgánů na všech stupních a k práci v civilní bezpečnostní službě platila podmínka, že uchazeč nebyl příslušníkem ani agentem StB nebo kontrarozvědky. Navrhujeme, aby povinnost předkládat čistý výpis z registru (tedy bez záznamu "TS") a doklad o tom, že uchazeč nebyl příslušníkem StB nebo kontrarozvědky, byl pro výkon zmíněných funkcí uzákoněna. Společenským organizacím, spolkům a církvím ať se zajistí možnost vyžadovat obojí podle vlastního rozhodnutí.

Praha 9. 2. 1991

Podepsáni: Otta Bednářová, publicistka; Jarmila Bělíková, psycholožka; Jan Dus, teolog; Zbyněk Hejda, spisovatel; Jan Lopatka, lit. kritik; Václav Malý, katol. kněz; Oleg Pastier, publicista; Karel Pecka, spisovatel; Petr Placák, spisovatel; Miloš Rejchrt, evang. farář; Zdeněk Rotrekl, spisovatel; Andrej Stankovič, spisovatel; Václav Trojan, programátor; Miloslav Žilina, překladatel

7.7. Příloha č. 7

Petice občanů Právo na spravedlnost

Žádáme, aby ze svých funkcí byli bezodkladně odvoláni generální prokurátor ČSFR JUDr. Ivan Gašparovič, generální prokurátor ČR JUDr. Brunner a hlavní vojenský prokurátor JUDr. Kříženecký.

Žádáme, aby byli postaveni před soud velitelé jednotek zasahujících nezákonným způsobem proti pokojným manifestacím v Praze v letech 1988 až 1989 včetně 17. listopadu, čímž se dopustili obecného ohrožení velkého rozsahu. Žádáme, aby byly postaveny před soud osoby, které je řídily.

Žádáme, aby byli postaveni před soud náčelníci a příslušníci II. správy SNB v Bartolomějské ulici, kde byli zadrženi při demonstracích v ulicích Prahy hromadně bití, a další náčelníci a příslušníci z jiných oddělení SNB – např. z pověstného dvorečku na oddělení VB ve Školské ulici.

Žádáme, aby byli postaveni před soud vedoucí státní a straničtí funkcionáři odpovědní za hromadný psychický a fyzický teror, kterému bylo vystaveno obyvatelstvo v době pokojných manifestací prodemokratické veřejnosti v Praze v letech 1988 a 1989 se zřetelem na zvlášť zavrženíhodný způsob tohoto teroru proti osobám nezletilým a malým dětem. Jmenovitě Ladislav Adamec, Miloš Jakeš, Miroslav Štěpán, pánové Lorenc, Kincl, Vykypěl (dr. Husák bohužel před soud být postaven nemůže, protože mezitím zemřel).

Žádáme, aby byli před soud bezodkladně postaveni příslušníci StB, kteří v letech 1988 a 1989 psychickým a fyzickým terorem zstrašovali pořadatele a účastníky prodemokratických shromáždění v Praze, unášeli je, bili a vyhrožovali jim likvidací, čímž je chtěli odradit od jejich nezadatelného práva na svobodu shromažďování, svobodu slova a projevu. Žádáme, aby jejich

trestné činy byly posuzovány jako trestné činy teroru v organizované skupině. Jmenovitě mjr. Zdeněk Šípek, mjr. Antonín Prchal, kpt. Beran, npr. Ota Svoboda a další příslušníci II. odboru StB Praha.

Zároveň žádáme, aby se okamžitě přestalo s ponižováním obětí komunistických zločinů z let padesátých jejich odsuzováním ke zbytkovým trestům, aby tyto osoby byly rehabilitovány ze zákona a aby byl uznán III. odboj.

Vzhledem k naprosto laxnímu přístupu vojenských prokurátorů k výše uvedeným i jiným skutečnostem vznášíme tímto podnět Generální prokuratuře ČSFR k zahájení šetření na vojenských prokuraturách z důvodu podezření z trestných činů zneužití pravomoci veřejného činitele podle paragrafu 158.

V Praze dne 10. prosince 1991

Petr Placák, Jana Miklušáková, Stanislav Penc, Kamil Černý, Lucie Váchová, Vojtěch Pokorný

7.8. Příloha č. 8

Na prahu nového milénia

Prohlášení občanů k politické situaci

Lidové noviny - 21.12.1999

Před deseti lety padl v této zemi režim, z jehož ničivého spravování jsme se dosud úplně nevzpamatovali. Je to také tím, že jsme po komunistickém systému přebrali mnoho z jeho omezujícího a omezeného pohledu na lidskou společnost. Problémy současného vývoje v České republice nevidíme pouze v ekonomické a politické rovině, nýbrž právě v duchovní vyprázdněnosti, cynismu a relativismu, který nám chce namluvit, že zlo a dobro od sebe nelze rozlišit, že člověk je jako člen společnosti platný a prospěšný především tehdy, je-li zdatný konzument, že kultura a kultivovanost jsou plodem privátních zálib, jež lze úspěšně nahradit například módou, reklamním průmyslem či automobilismem. Demokracie ale pro nás neznamená nějakou historickou nutnost a není ani produktem přírodních či sociálně ekonomických sil. Jsme naopak toho názoru, že svobodná společnost je založena kulturně,

duchovně. Jako svobodná lidská individua i jako svéprávní občané tvrdíme, že naše důstojnost nijak nesouvisí s principem nabídky a poptávky, který postkomunistická elita tak ráda označuje za podstatu svobodné společnosti. Duchovní oblast není podle nás pouze soukromou věcí jednotlivce, ale nevlastnický patří celé společnosti a měla by být viditelně i spirituálně přítomna ve veřejném životě. Právě v parlamentní demokracii může tuto roli nejlépe splňovat postava a instituce panovníka. Co se v královském loži narodí, nemůže být ovlivněno ani deficitem zahraničního obchodu, ani nadúrodou brambor nebo volební kampaní, provázenou vlezlými písničkami. Panovník nám nezajistí, abychom se měli dobře (tak se mohou mít i opice v zoologické zahradě). Jeho postavení ve středu občanské společnosti však vyjadřuje skutečnost, že jsme společnost civilizovaných bytostí, které – přes své každodenní problémy a starosti – ctí i hodnoty nadčasové, veřejně se k nim hlásí a cítí odpovědnost za přírodní i kulturní dědictví světa, ve kterém žijí.

Deset let od oficiálního konce "vědeckým materialismem" formované společnosti, který je z mnoha koutů i zákoutí českých zemí cítit dodnes, se vyslovujeme pro obnovu tradičního českého království (rovnocenných zemí Koruny české). Touto po všech stránkách nepraktickou výzvou, která si nedělá a nechce dělat nárok na aktuálnost, vyjadřujeme své přesvědčení, že svobodná společnost – ke které se hlásíme – není založena na počítání peněz či volebních hlasů, ale je podstaty duchovní, etické, bez níž by lidská společnost byla tlející skládkou odpadu, jejíž život je vymezen různými organickými či chemickými procesy.

K petici je možno se připojit na těchto adresách: Galerie Ztichlá klika, Betlémská 10, 110 00 Praha 1; redakce časopisu NEON, Štefánikova 18, Brno.

7.9. Příloha č. 9

S komunisty se nemluví

Provolání občanů adresované Presidentu republiky, předsedovi Poslanecké sněmovny PČR, předsedovi Senátu PRČ, vládě ČR, předsedům a poslaneckým a senátorským klubům České sociální demokracie, KDU-ČSL, Unie svobody-DEU, Občanské demokratické strany.

S rostoucím znepokojením sledujeme lehkost a bezstarostnost, s jakou je v posledních měsících ve veřejném životě – na politické scéně, ve veřejnoprávních i soukromých médiích – přijímána a představována komunistická strana. Toto po všech stránkách neblahé

počínání zatím vyvrcholilo přizváním komunistů na jednání o našem přístupu k Evropské unii na zámku v Lánech, které inicioval prezident republiky a bez protestu se jej zúčastnily všechny demokratické parlamentní strany.

Připomínáme zdánlivě samozřejmý fakt, že svobodné volby jsou pouhým předpokladem demokracie – politickým nástrojem, který nevyovídá nic o kvalitě demokracie, stejně jako neospravedlňuje politické subjekty, které se volebního klání účastní. I kdyby se pro komunistickou stranu vyslovilo 99,5 % voličů, jako tomu bývalo za komunistického režimu, nestala by se z posttotalitní KSČM méně extremistická strana.

Připomínáme české veřejnosti a její politické representaci, že legitimita svobodné a nezávislé České republiky, jejích demokratických institucí, celého našeho polistopadového vývoje vychází ze zavržení zločinného a protiprávního komunistického režimu, jak o tom mluví zákon. KSČM je dědička komunistické totality, hrdě se k této minulosti hlásí, ústy svých předáků bagatelisuje brutalitu 50. let a obhajuje komunistické zločince. Vyzýváme demokratickou politickou representaci, aby nezpochybňovala postavení KSČM mezi ostatními extremistickými politickými proudy na okraji společnosti.

Nejednejte s extremisty o charakteru a budoucnosti této země!

Praha, 9. června 2003

7.10. Příloha č. 10

Úvodní strana Koruny č. 1

D 126 117

TEMOIGNAGE
30, Rue Croix des Petits Champs
75001 PARIS

BŮH, KRÁL A OTČINA

ČESKÉ DĚTI

KORUNA

1
—
89